

Uniwersytet Rzeszowski

al. Rejtana 16 C

35-959 Rzeszów

za pośrednictwem:

Rady Doskonałości Naukowej

pl. Defilad 1

00-901 Warszawa

(Pałac Kultury i Nauki, p. XXIV, pok. 2401)

Dorota Semków

Uniwersytet Rzeszowski

Kolegium Nauk Społecznych

Instytut Nauk Prawnych

Pracownia Kryminologii i Kryminalistyki

1. Wniosek

z dnia 21 sierpnia 2023 roku o przeprowadzenie postępowania w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki prawne¹.

Określenie osiągnięcia naukowego będącego podstawą ubiegania się o nadanie stopnia doktora habilitowanego:

D. Semków, *Prawno-kryminalistyczna i kryminologiczna problematyka nowych substancji psychoaktywnych – dopalaczy*, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2023, ss. 507.

---

¹ Klasyfikacja dziedzin i dyscyplin wg rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 20 września 2018 r. w sprawie dziedzin nauki i dyscyplin naukowych oraz dyscyplin w zakresie sztuki (Dz. U. z 2018 r. poz. 1818).

Wnioskuje – na podstawie art. 221 ust. 10 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2021 r. poz. 478 zm.) – aby komisja habilitacyjna podejmowała uchwałę w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego w głosowaniu ~~tajnym~~/jawnym*²

Zostałem poinformowany, że:

Administratorem w odniesieniu do danych osobowych pozyskanych w ramach postępowania w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego jest Przewodniczący Rady Doskonałości Naukowej z siedzibą w Warszawie (pl. Defilad 1, XXIV piętro, 00-901 Warszawa).

Kontakt za pośrednictwem e-mail: kancelaria@rdn.gov.pl, tel. 22 656 60 98 lub w siedzibie organu. Dane osobowe będą przetwarzane w oparciu o przesłankę wskazaną w art. 6 ust. 1 lit. c) Rozporządzenia UE 2016/679 z dnia z dnia 27 kwietnia 2016 r. w związku z art. 220 - 221 oraz art.

232 – 240 ustawy z dnia 20 lipca 2018 roku - Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, w celu

1) przeprowadzenie postępowania o nadanie stopnia doktora habilitowanego oraz realizacji praw i obowiązków oraz środków odwoławczych przewidzianych w tym postępowaniu.

Szczegółowa informacja na temat przetwarzania danych osobowych w postępowaniu dostępna jest na stronie www.rdn.gov.pl/klauzula-informacyjna-rod0.html

---

² * Niepotrzebne skreślić.

3. Autoreferat

3.1. Imię i nazwisko.

Dorota Semków

3.2. Posiadane dyplomy, stopnie naukowe lub artystyczne – z podaniem podmiotu nadającego stopień, roku ich uzyskania oraz tytułu rozprawy doktorskiej.

- Dyplom magistra prawa (2005 r.); Wydział Prawa i Administracji, Uniwersytet Rzeszowski, temat pracy: *Funkcjonowanie Gminnych Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na przykładzie Gminy Żurawica*, promotor: dr hab. Eugeniusz Moczuk, prof. PRZ;
- Dyplom magistra politologii (2006 r.), specjalność: społeczno-ustrojowa, Uniwersytet Pedagogiczny; temat pracy: *Europejski wymiar polityki zagranicznej Polski po 1989 roku*, prof. dr hab. Józef Laptos;
- Dyplom doktora nauk humanistycznych (2011 r.) w zakresie historii, Uniwersytet Rzeszowski, Rada Wydziału Socjologiczno-Historycznego, temat rozprawy: *Polska w Unii Europejskiej – droga oraz współczesność*, prof. dr hab. Włodzimierz Bonusiak, recenzenci: dr hab. Ewa Orlof, prof. UR; prof. dr hab. Erhard Cziomer.

Potwierdzenie wyżej przedstawionych informacji zawiera Załącznik nr. 1 do Wniosku o przeprowadzenie postępowania w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki prawne

3.3. Informacja o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych lub artystycznych.

- 1) Od 26 września 2011 roku jestem zatrudniona na stanowisku adiunkta w Instytucie Nauk Prawnych Kolegium Nauk Społecznych (do 2019 r. Wydział Prawa i Administracji) Uniwersytetu Rzeszowskiego.

W tym samym roku, w którym miała miejsca obrona mojej dysertacji doktorskiej, zostałam zatrudniona na stanowisku adiunkta w Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Rzeszowskiego. Od początku swojej pracy naukowej staram się wykorzystywać i łączyć wiedzę nabytą w zakresie prawa, politologii i historii. W rozprawie doktorskiej, wielokrotnie poruszałam kwestię zagadnień prawnych związanych z akcesją Polski do Unii Europejskiej. Analiza aktów prawnych, ich implementacja oraz egzekwowanie była ściśle związana ze wskazaną tytułową problematyką pracy doktorskiej. Nauki prawne uczyniłam najistotniejszym obszarem moich zainteresowań naukowych. Podczas rozwoju naukowego angażowałam się w liczne przedsięwzięcia związane z dyscypliną nauk prawnych, takie jak czynny udział w krajowych i międzynarodowych konferencjach naukowych, organizacja tego typu przedsięwzięć, opracowywanie kilku wniosków projektów o charakterze zarówno badawczym jak również dydaktycznym.

W związku z tematem mojego doktoratu oraz przy uwzględnieniu ukończonych studiów magisterskich zostałam adiunktem w Zakładzie Studiów Europejskich, a następnie w Katedrze Historii Prawa Wydziału Prawa i Administracji (później Katedra Historii Prawa i Studiów Europejskich). Niewątpliwie determinowało to fakt, że do 2015/2016 roku mój dorobek naukowy związany był z problematyką dotyczącą głównie zagadnień związanych prawnymi aspektami polityki zagranicznej, funkcjonowaniem instytucji i organizacji o charakterze międzynarodowym.

Równocześnie planowałam rozpocząć badania w obszarze związanym z realizacją racji stanu w kontekście interesujących mnie zagadnień dotyczących przestępczości związanych z zamachami dokonanymi na dyplomatów i placówki dyplomatyczne. Obszar moich zainteresowań naukowych stanowiły szeroko rozumiane prawne, kryminologiczne i kryminalistyczne aspekty negatywnych zjawisk społecznych, w tym tych o charakterze przestępczym, czego wyrazem na etapie studiów na kierunku prawo była przygotowana przez mnie praca magisterska, która dotyczyła prawnych aspektów negatywnych społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem ich zapobiegania.

Ten obszar badawczy starałam się rozwijać od momentu zatrudnienia na Wydziale Prawa, tj. od 2011 roku. W związku z moimi zainteresowaniami naukowymi, zwróciłam się z prośbą do Dziekana Wydziału Prawa i Administracji o przeniesienie mnie do jednostki w strukturze Wydziału, która była w największym stopniu związana z moimi zainteresowa-

niami naukowymi, tj. Zakładu Socjologii Prawa, który przemianowany został w Zakład Nauk o Bezpieczeństwie i Kryminalistyki. Zgoda w przedmiotowej sprawie wyrażona przez osobę Pana Dziekana w 2015 roku, stworzyła sposobność mojego rozwoju naukowego w najistotniejszym dla mnie obszarze zainteresowań naukowych, tj. prawnych, kryminologicznych i kryminalistycznych aspektów przestępczości i innych negatywnych zjawisk społecznych. Przekonana o konieczności rozwoju badań w tym zakresie, byłam jedną z inicjatorek i pomysłodawców utworzenia w strukturze Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Rzeszowskiego w 2017 Pracowni Kryminologii i Kryminalistyki Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Rzeszowskiego. Powołanie Pracowni stworzyło dla jej Pracowników jeszcze większe możliwości rozwoju, w tym intensyfikacji publikacji naukowych, opracowania wniosków projektowych, przygotowywania ekspertyz sądowych i pozasądowych na zlecenie organów ścigania, wymiaru sprawiedliwości i podmiotów prywatnych.

Ukończenie trzech wspomnianych wyżej kierunków studiów pozwoliło mi na analizę i interdyscyplinarne spojrzenie na interesujące mnie obszary badawcze. Przykładem w tym zakresie może stanowić fakt, że wiedza nabyta podczas prac nad rozprawą doktorską wykorzystywana jest przez mnie chociażby w artykułach naukowych dotyczących przestępczości przeciwko wiarygodności dokumentów na obszarze Unii Europejskiej/Strefy Schengen, czy problematyki nielegalnego przekraczania granic tych obszarów z wykorzystaniem fałszywych dokumentów itp.

Obecnie w swojej jednostce naukowej pełnię następujące funkcje:

- 1) pełnomocnik prorektora Kolegium Nauk Społecznych ds. Organizacji i Współpracy z Zagranicą – od września 2021 r.
- 2) pełnomocnik rektora Uniwersytetu Rzeszowskiego ds. Równego Traktowania – od czerwca 2022 r.
- 3) przewodnicząca Komisji ds. Równego Traktowania – od czerwca 2022 r.
- 4) członek Zespołu Zadaniowego III ds. opracowania strategii UR na lata 2020-2030 – od 2020 r.
- 5) członek Rady Instytutu Nauk Prawnych Kolegium Nauk Społecznych Uniwersytetu Rzeszowskiego – od września 2020 r.
- 6) członek Rady Wydawnictwa Uniwersytetu Rzeszowskiego – od października 2020 r.
- 7) z-ca redaktora naczelnego czasopisma „Ius et Administratio” – od listopada 2019 r.

- 8) opiekun Kola Naukowego Kryminologii, Kryminalistyki i Medycyny Sądowej – od 2017 r.
- 9) wykonawca ekspertyz kryminalistycznych z zakresu badań pisma ręcznego i dokumentów wykonywanych na zlecenie organów wymiaru sprawiedliwości i podmiotów prywatnych - od 2020 r.
- 10) osoba odpowiedzialna za kontakty i realizację postanowień umowy Uniwersytetu Rzeszowskiego z Polskim Towarzystwem Kryminalistycznym – od 2018 r.
- 11) osoba odpowiedzialna za kontakty i realizację postanowień umowy z Centralnym Laboratorium Kryminalistycznym Komendy Głównej Policji – od 2018 r.
- 12) osoba odpowiedzialna za współpracę z Podkarpacką Siecią Laboratoriów Badawczych i Wzorcujących koordynowanej przez Podkarpackie Centrum Innowacji w Rzeszowie
- 13) osoba odpowiedzialna za kontakty i realizację postanowień umowy Uniwersytetu Rzeszowskiego z Naczelna Radą Adwokacką – od 2022 r.

W latach wcześniejszych pełniłam także następujące funkcje:

- 1) pełnomocnik prorektora Kolegium Nauk Społecznych, ds. Organizacyjnych i Współpracy z Instytutami (1.09.2020–31.08.2021);
- 2) przewodnicząca Zespołu ds. Opracowania Planu Równości Płci dla Uniwersytetu Rzeszowskiego (2021–2022);
- 3) z-ca przewodniczącego Uczelnianej Komisji Wyborczej (w latach 2015–2016);
- 4) wicedyrektor Instytutu Nauk Prawnych od 1.10.2019 r. do 31.08.2020 r.;
- 5) kierownik kierunku prawo (w latach 2019–2020);
- 6) członek Rady Dydaktycznej Kolegium Nauk Społecznych Uniwersytetu Rzeszowskiego (w latach 2019–2020);
- 7) przewodnicząca Komisji Programowej na kierunku prawo 2019-2020;
- 8) prodziekan ds. Studiów Stacjonarnych i Studentów Wydziału Prawa i Administracji UR 1.10.2016–30.09.2019;
- 9) koordynator merytoryczny i wykonawca projektu NCBiR: Jednolity Program Zintegrowany Uniwersytetu Rzeszowskiego – droga do wysokiej jakości kształcenia, szkolenia dla studentów z zakresu badań kryminalistycznych w praktyce (2018–2022);
- 10) członek Rady Wydziału Prawa i Administracji (w latach 2013–2019);
- 11) kierownik Pracowni Kryminologii i Kryminalistyki Instytutu Nauk Prawnych Kolegium Nauk Społecznych Uniwersytetu Rzeszowskiego (od 09.2019 do 09.2020)

- 12) pełnomocnik rektora ds. rekrutacji (w latach 2019–2020)
- 13) przewodnicząca Wydziałowej Komisji Rekrutacyjnej (w latach 2013–2016)
- 14) członek Wydziałowej Komisji Rekrutacyjnej (w roku 2012)
- 15) członek Uczelnianej Komisji Odwoławczej (w latach 2016–2020)
- 16) Opiekun roku na kierunku prawo (w cyklu kształcenia 2014–2019).

Potwierdzenie wyżej przedstawionych informacji zawiera Załącznik nr. 2 do Wniosku o przeprowadzenie postępowania w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki prawne.

3.4. Omówienie osiągnięć, o których mowa w art. 219 ust. 1 pkt. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2021 r. poz. 478 z późn. zm.). Omówienie to winno dotyczyć merytorycznego ujęcia przedmiotowych osiągnięć, jak i w sposób precyzyjny określać indywidualny wkład w ich powstanie, w przypadku gdy dane osiągnięcie jest dziełem współautorskim, z uwzględnieniem możliwości wskazywania dorobku z okresu całej kariery zawodowej.

Zgodnie z art. 219 ust. 1. pkt 2a ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce jako najważniejsze osiągnięcie naukowe, po otrzymaniu stopnia doktora, wskazuję monografię pt. *Prawno-kryminalistyczna i kryminologiczna problematyka nowych substancji psychoaktywnych*, Wyd. Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2023, ss. 507.

Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego w roku opublikowania monografii jest ujęte w wykazie, o którym mowa w art. 267 ust. 2 pkt 2 lit. a ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (120 punktów według wykazu wydawnictw MNiSW publikujących recenzowane monografie naukowe).

Recenzentami wydawniczymi byli:

1. **prof. dr hab. Wiesław Plywaczewski**
2. **dr hab. Bronisław Młodziejowski, prof. Wyższej Szkoły Finansów i Prawa w Białymostku- Białej**

Uzasadnienie wyboru tematyki

Wskazana monografia stanowi efekt prowadzonych przeze mnie od kilku lat badań naukowych. Do wyboru tematu skłonił mnie przede wszystkim brak kompleksowego opracowania wskazanej problematyki, który uwzględniałby zarówno jej aspekt prawny, kryminalistyczny oraz kryminologiczny, jak również zmiana regulacji prawnych dotyczących nowych substancji psychoaktywnych wynikająca z wejścia w życie ustawy Ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii oraz ustawy o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (Dz. U. z 2018 r., poz. 1490).

Zjawisko dopalaczy niewątpliwie stało się jednym z najistotniejszych problemów o charakterze społecznym na przestrzeni ostatnich dwóch dekad. Substancje te wykorzystywane są z zamiarem co najmniej zbliżonym do tego, jaki występuje w przypadku substancji odurzających, a istotna różnica odnosi się do tego, że przez długi czas nie były one objęte kontrolą prawną. W związku z tym, ich produkcja i dystrybucja, a także posiadanie i używanie odbywało się bez konsekwencji prawnych. Pomimo wielu inicjatyw mających na celu jego wyeliminowanie, nadal pozostaje aktualnym zagadnieniem w wielu państwach, a jego negatywne skutki zauważalne są w każdej ze sfer życia społecznego. Podkreślić należy, że nieograniczona przepisami prawa dostępność dopalaczy determinowała skalę zjawiska w Polsce, a tym samym – jego skutki w postaci licznych przypadków zatruc, w tym zatruc śmiertelnych. Wymusiło to na organach państwowych konieczność podjęcia działań o charakterze zapobiegawczym, w tym profilaktycznym i prewencyjnym. Zwalczanie czynów, których przedmiot stanowiły te substancje, było natomiast znacząco utrudnione, a wręcz w pewnych okresach – niemożliwe ze względu na brak podstaw prawnych do ścigania tego typu działań. W 2023 roku upływa 5 lat od najistotniejszej z perspektywy podnoszonej problematyki nowelizacji Ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii (dalej jako Ustawa lub u.o.p.n.), na podstawie, której penalizacji poddano czyny dotyczące nowych substancji psychoaktywnych. Mija także 15 lat od momentu, kiedy w Łodzi powstał pierwszy w Polsce sklep stacjonarny oferujący produkty zwane dopalaczami.

Problematyka nowych substancji psychoaktywnych otwiera przed współczesną nauką spore wyzwania z kategorii zapobiegania zjawiskom o charakterze przestępczym oraz innym negatywnym zjawiskom społecznym. Tym samym, analizowany fenomen dopalaczy wzbudza zainteresowanie badawcze na gruncie wielu dyscyplin naukowych, wśród których można wymienić nie tylko nauki prawne oraz korespondujące z nimi kryminologię i kryminalistykę,

ale także socjologię, psychologię, psychiatrię, medycynę. Zainteresowanie tą problematyką wśród przedstawicieli tak wielu obszarów naukowych wynika głównie z negatywnych, niezadko tragicznych skutków zażywania dopalaczy – i na to starałam się zwrócić uwagę w przedstawionej do oceny monografii.

Dopalacze stanowią nowe w stosunku do środków odurzających, aczkolwiek dynamicznie rozwijające się negatywne zjawisko w przestrzeni społecznej, wymaga ono szczegółowej analizy, która jest możliwa poprzez ukazanie problematyki z punktu widzenia rozważań prawnych, kryminalistycznych i kryminologicznych.

Istotne znaczenie dla wyboru tematu monografii miał także problem przyczyn i skutków stosowania tego typu produktów, które spowodowały serię zatruc i zgonów w Polsce oraz innych państwach. Z uwagi na to, że nie można skutecznie zapobiegać danemu zjawisku bez przeprowadzenia jego rzetelnej diagnozy, rozważania w tej książce prezentowane będą poprzez ukazanie interdyscyplinarnych działań i przedsięwzięć wielu podmiotów służących ograniczaniu skali jego występowania.

Analiza przeprowadzona na potrzeby przedstawionej do oceny monografii jest konieczna w celu zwrócenia uwagi na fakt, że nowe substancje psychoaktywne to interdyscyplinarny i złożony problem. W zapobieganiu mu niezbędne jest wykorzystanie dorobku różnych nauk, dlatego tak istotne staje się powiązanie tej problematyki zarówno z prawem, jak i z praktyką oraz nauką kryminalistyki i kryminologii. Prawo karne w zasadzie samo nie sprosta wyzwaniom związanym z profilaktyką i zwalczaniem zjawiska dopalaczy. Czynnikiem niezbędnym w tym zakresie jest odpowiednie wykorzystanie zdobyczy kryminalistyki i kryminologii.

Cel pracy i hipotezy badawcze

Celem głównym pracy było przeprowadzenie rozpoznania problemowego rozumianego jako prawno-kryminalistyczna i kryminologiczna analiza problematyki nowych substancji psychoaktywnych, nazywanych potocznie dopalaczami, ze wskazaniem zarówno tych działań, które były dotychczas podejmowane w procesie przeciwdziałania temu zjawisku, jak również tych, które powinny być uwzględnione i dostosowane do współczesnych wymogów w procesie skutecznego zapobiegania.

W oparciu o cel główny sformułowane zostały następujące cele szczegółowe:

- 1) określenie miejsca problematyki nowych substancji psychoaktywnych w obszarze nauk społecznych z równoczesnym wskazaniem jego złożoności, uwarunkowań organizacyjno-prawnych i praktycznych oraz istoty problemu;
- 2) przedstawienie propozycji rozstrzygnięć terminologicznych w zakresie pojęcia dopalaczy;
- 3) zaprezentowanie aktualnych regulacji prawnych w zakresie zapobiegania nowym substancjom psychoaktywnym opartych na prawie indywidualnym, generycznym, analogicznym i zakazie *blanket ban*, w tym ich istoty, zalet i mankamentów;
- 4) sformułowanie wniosków *de lege lata* oraz postulatów *de lege ferenda* dotyczących rozwiązań prawnych mających na celu zapobieganie zjawisku dopalaczy;
- 5) dokonanie fenomenologicznej analizy zjawiska nowych substancji psychoaktywnych, uwzględniającej jego skutki, skalę oraz specyfikę rynku;
- 6) przedstawienie *modus operandi* sprawców przestępstw, których przedmiot stanowią dopalacze oraz określenie rodzajów motywacji, które determinują rozwój tego zjawiska;
- 7) wskazanie na nowe substancje psychoaktywne jako na przedmiot badań kryminalistycznych, w tym na konieczność zastosowania taktyki i techniki kryminalistycznej zarówno w trakcie przeprowadzania czynności pozaprocesowych, jak też podczas prowadzonego postępowania przygotowawczego;
- 8) zaprezentowanie wybranych aspektów orzeczeń sądów, których przedmiot stanowią nowe substancje psychoaktywne oraz danych dotyczących liczby osób skazanych na podstawie ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii;
- 9) przedstawienie zdywersyfikowanych form zapobiegania zjawisku dopalaczy w ujęciu kryminalistyczno-kryminologicznym.

Tak określone cele wyznaczyły problematykę podjętych rozważań, zakreślając tym samym pole badawcze (poprzez wyodrębnienie poszczególnych problemów badawczych), a także hipotezy rozumiane jako sformułowania zawierające pogląd nie w pełni uzasadniony, prezentujące określony stan rzeczy, aczkolwiek wymagający sprawdzenia. Głównym problemem badawczym jest ustalenie, w jaki sposób (i czy w ogóle) współczesne regulacje prawne, a także nauka i praktyka kryminalistyki i kryminologii, zapobiegają zjawisku nowych substancji psychoaktywnych. Problematyka ta stanowić będzie główny przedmiot rozważań

w monografii. Punktem wyjścia do przeprowadzenia analizy we wskazanym kierunku jest przekonanie o wielopłaszczyznowym charakterze zagrożeń wynikających ze zjawiska dopalaczy i ewolucji sceny narkotykowej dokonującej się na przestrzeni ostatnich lat tak w skali kraju, jak i na arenie międzynarodowej. Istotnym argumentem przemawiającym za przeprowadzeniem szczegółowej analizy tego zjawiska jest też to, że obowiązujące we wcześniejszych latach rozwiązania prawne nie były dostosowane do tempa rozwoju zjawiska nowych substancji psychoaktywnych, co uniemożliwiało organom ścigania rozpoznawanie i wykrywanie tego typu substancji. Logiczną konsekwencją takiego stanu rzeczy był utrudniony bądź nader często niemożliwy do przeprowadzenia proces dowodzenia czynów, których przedmiot stanowiły te substancje.

Na tle zamierzeń rozwinięcia zaprezentowanych celów i problemów badawczych można sformułować główną hipotezę: nowe substancje psychoaktywne są jedną z grup produktów nazywanych potocznie dopalaczami i stanowią istotny problem społeczny, w którego zapobieganiu niezbędne jest równoczesne współlistnienie trzech elementów: 1) wdrożenie odpowiednich regulacji prawnych, 2) wykorzystanie zdobyczy nauki i praktyki kryminalistyki, 3) zastosowanie wiedzy z zakresu kryminologii, w tym etiologii, fenomenologii i profilaktyki kryminalnej. Szczegółowymi hipotezami badawczymi, które poddane zostaną weryfikacji w toku rozważań będą twierdzenia, że:

- 1) nowe substancje psychoaktywne stanowią zróżnicowaną, aczkolwiek nie jedyną grupę nazywaną potocznie dopalaczami, będącą niebezpieczną alternatywą w stosunku do środków odurzających;
- 2) w obowiązujących dotychczas regulacjach prawnych wskazać można cztery główne sposoby kontrolowania nowych substancji psychoaktywnych oparte o definicje: generyczną, analogową, indywidualną i *blanket ban*;
- 3) wykazy substancji kontrolowanych, które oparte zostały o tzw. prawo indywidualne, w którym objęcie danej substancji kontrolą prawną następuje w wyniku jej dodania do załącznika do ustawy, nie są wystarczająco skutecznymi rozwiązaniami w zapobieganiu zjawisku nowych substancji psychoaktywnych;
- 4) regulacje prawne, które obowiązywały w Polsce do lipca 2018 roku, były mało efektywne i niewystarczające w procesie zapobiegania zjawisku dopalaczy;

- 5) zmiany wprowadzone na mocy Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii oraz ustawy o Państwowej Inspekcji Sanitarnej stanowią znaczący element umożliwiający zapobieganie zjawisku dopalaczy, który wymaga monitorowania i dostosowywania do sytuacji związanej z rynkiem tego typu produktów;
- 6) kryminalistyczne badania nowych substancji psychoaktywnych przeprowadzane są w oparciu o metody, które stosowane są w laboratoriach kryminalistycznych w zakresie badań środków odurzających, tj. klasycznych narkotyków, zaś ekspertyza kryminalistyczna w tym zakresie spełnia kryteria dowodu naukowego;
- 7) czyny przestępne, które poddane zostały penalizacji w ustawie o przeciwdziałaniu narkomanii, a których przedmiot stanowią nowe substancje psychoaktywne, wykazują ścisły związek z innymi rodzajami przestępczości, w tym z przestępczością narkotykową i udziałem w zorganizowanej grupie przestępczej.

Rozpoznanie problemu nowych substancji psychoaktywnych w aspekcie prawnym, kryminalistycznym i kryminologicznym stanowiło próbę zaprezentowania analizowanego zjawiska z perspektywy nauk społecznych. W tym celu posłużono się wybranymi metodami badawczymi przyporządkowanymi do wyżej wymienionych nauk. Każda z nich bowiem posiada odpowiedni aparat metodologiczny, przy pomocy którego można dokonać rozpoznania negatywnych zjawisk społecznych przeprowadzanych zarówno na poziomie naukowym utożsamianym z rozważaniami teoretycznymi, których podstawę stanowią poglądy wyrażone w doktrynie przedmiotu, jak również na poziomie empirycznym, w ramach którego analizie poddawane są konkretne działania i przedsięwzięcia realizowane przez upoważnione do tego podmioty.

Metody naukowe

Proces badawczy musi być zgodny z określonymi metodami naukowymi, zapewniającymi racjonalny dobór, układ i metodologiczną oraz merytoryczną poprawność czynności i zabiegów w gromadzeniu oraz rozpatrywaniu uzyskiwanych informacji. Ponieważ podnoszona w monografii problematyka ma wielowarstwowy i złożony charakter, determinowało to konieczność wykorzystania w procesie badawczym zdywersyfikowanych metod, a tym samym – technik i narzędzi badawczych stosowanych w prawie, kryminalistyce i kryminologii.

Przy pisaniu wykorzystane będą metody (a w ich zakresie techniki i narzędzia badawcze), które umożliwiają przeprowadzenie dogłębnej i wieloaspektowej analizy problematyki zjawiska dopalaczy.

Podstawową metodą umożliwiającą ocenę przepisów prawa odnoszących się do problematyki nowych substancji psychoaktywnych oraz wyroków sądów w tym zakresie, a także analizę poglądów prezentowanych w doktrynie jest metoda prawnodogmatyczna. Znajduje ona zastosowanie zwłaszcza przy: prezentowaniu oceny sankcji prawnych za czyny, których przedmiot stanowią dopalacze; obowiązujących na przestrzeni lat sposobów definiowania substancji prawnie kontrolowanych opartych na prawie indywidualnym, generycznym, analogowym i *blanket ban*; możliwości przeprowadzania czynności operacyjno-rozpoznawczych i dochodzeniowo-śledczych w zakresie czynów, których przedmiot stanowią dopalacze, a także wykonywania ekspertyzy kryminalistycznej, której przedmiot stanowią tego typu substancje.

Realizację procesu badawczego umożliwi analiza komparatystyczna rozwiązań obowiązujących współcześnie w innych, poza Polską, państwach. W tym wypadku obszarem zainteresowania objęte zostały w szczególności przepisy prawa obowiązujące w Stanach Zjednoczonych, Wielkiej Brytanii i Niemczech. Wybór tych państw uzasadniony jest chęcią zaprezentowania czterech różnych i zarazem głównych modeli prawnych w zakresie zapobiegania zjawisku nowych substancji psychoaktywnych. W uzupełnieniu do krajowych rozwiązań prawnych niezbędne jest też powołanie się na regulacje prawnomiędzynarodowe, które funkcjonują w państwowym porządku prawnym wskutek ratyfikacji określonego traktatu lub w następstwie ustanowienia norm prawnych przez organizację międzynarodową, której Rzeczpospolita Polska jest członkiem.

W dążeniu do zrealizowania zakreślonych celów badawczych konieczne jest sięgnięcie w określonym zakresie do metody historycznej i prawnohistorycznej. Pozwoli to na przedstawienie historycznych aspektów używania substancji odurzających przez społeczeństwa z równoczesnym uwzględnieniem celów, do jakich były wykorzystywane różnorodne środki odurzające i substancje psychoaktywne. Ponadto dzięki zastosowaniu tej metody możliwe będzie dokonanie oceny funkcjonujących w przeszłości regulacji i modeli służących zapobieganiu nowym substancjom psychoaktywnym. Ich zaprezentowanie jest niezbędne w formułowaniu wniosków *de lege lata* i postulatów *de lege ferenda* w tym zakresie.

W monografii konieczne jest także wykorzystanie metody socjologicznej, która posłuży do zaprezentowania skutków zjawiska dopalaczy w postaci liczby zatruc i zgonów spowodowanych nimi z uwzględnieniem wybranych czynników oraz do zaprezentowania danych dotyczących wieku, miejsca zamieszkania i płci osób je stosujących. Powyższa metoda została również przedstawiona w analizie rynku nowych substancji psychoaktywnych, głównie w celu przedstawienia liczby zidentyfikowanych przez Europejskie Centrum Monitorowania Narkotyków i Narkomanii nowych substancji psychoaktywnych oraz rodzaju i skali występowania ich poszczególnych grup. W odniesieniu do instytucji krajowych będą to przede wszystkim dane Głównego Inspektora Sanitarnego. Zastosowanie metody socjologicznej jest ponadto pomocne w interpretacji wyników ankiety skierowanej do Krajowego Rejestru Karnego, na podstawie której otrzymano informacje dotyczące liczby osób skazanych za czyny z ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii, oraz w procesie analizy wyroków sądowych.

Zaplanowane badania ankietowe mające na celu zebranie i dokonanie analizy określonych danych oraz opracowanie ich wyników wymagały zastosowania metody statystycznej. W procesie badań przy użyciu wskazanych metod naukowych do analizy i oceny zjawisk, a także do zaprezentowania uzyskanych w ich efekcie wyników sięgnięto po różne techniki i narzędzia badawcze. W tym celu przygotowano kwestionariusze umożliwiające przeprowadzenie badań, a także weryfikację założonych hipotez. Odpowiednio opracowane ankiety – kwestionariusze posłużyły w procesie:

- badania orzecznictwa w sprawach dotyczących nowych substancji psychoaktywnych;
- analizy informacji pochodzących z cudzej praktyki eksperckiej, co znalazło odzwierciedlenie w istotnych informacjach uzyskanych w wyniku rozmów z przedstawicielami organów ścigania, w tym w szczególności biegłych i ekspertów w zakresie badań kryminalistycznych i wymiaru sprawiedliwości. W omawianym zakresie uwzględniono opinie wyrażone przez biegłych z zakresu badań chemicznych, daktyloskopii, toksykologii sądowej, medyków sądowych;
- przeprowadzenia badań w zakresie danych otrzymanych z Krajowego Rejestru Karnego oraz Komendy Głównej Policji dotyczących odpowiednio liczby osób skazanych z ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii oraz ilości zabezpieczonych nowych substancji psychoaktywnych.

Bezpośredni, wolny od aksjologicznego wartościowania opis zjawiska dopalaczy jest możliwy dzięki zastosowaniu metody fenomenologicznej analizy. Pozwala to też na zobrazowanie tego zjawiska w wybranych aspektach, w tym m.in. na zaprezentowanie wybranych elementów *modus operandi* sprawców czynów, których przedmiot stanowią tego typu produkty.

W realizacji procesu badawczego pomocna była także metoda badawcza, która jest określana jako studium przypadku (analiza przypadku). Przykład dopalaczy, w tym nowych substancji psychoaktywnych, jest tym, który wpisuje się w możliwość jego badania za pomocą tej właśnie metody. Przy jej wykorzystaniu – zarówno w wąskim, jak i szerokim znaczeniu – starałam się o najlepsze zobrazowanie poszczególnych, wybranych w tym celu, wyselekcjonowanych przypadków zdarzeń odnoszących się do problematyki dopalaczy. W oparciu o przykłady zaprezentowałam m.in: cele, założenia, motywy działań sprawców czynów, których przedmiot stanowią tego typu produkty; wybrane aspekty działań organów ścigania w zakresie rozpoznawania i wykrywania czynów mających związek z NSP; przypadki rozstrzygnięć prawnych dotyczące osób skazanych z ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii za czyny, których przedmiot stanowią nowe narkotyki.

Struktura pracy

Wskazanim na wcześniejszych stronach założeniom badawczym odpowiada struktura monografii. Składa się ona z pięciu rozdziałów, odpowiadających poszczególnym zagadnieniom, które zostały poprzedzone wprowadzeniem. W każdym z rozdziałów zawarte zostało podsumowanie stanowiące próbę synestetycznie ujętych wniosków, które znajdują swoje rozwinięcie w podsumowaniu całości rozważań.

W pierwszym rozdziale starałam się zaprezentować rys historyczny przedstawiający aksjologiczne podstawy wykorzystania substancji odurzających przez różne społeczeństwa na przestrzeni wieków. Analiza tej problematyki jest istotna z kilku powodów, jednak najistotniejszym z perspektywy poruszanej w monografii problematyki jest fakt, że zażywanie substancji odurzających nie zawsze stanowiło zachowanie odbiegające od powszechnie ustalonych norm i reguł. W XX wieku nastąpiło ugruntowanie fundamentalnych zmian o obszarze związanym z legalnością stosowania i wprowadzania środków odurzających do obrotu. W przypadku dopalaczy, najistotniejsze w tym zakresie wydają się być dwie ostatnie dekady.

Rozdział ten stanowi ponadto próbę przedstawienia dopalaczy, jako zjawiska społecznego i kryminologicznego, ze wskazaniem przyczyn jego popularności i skutków. Punkt wyjścia do rozważań prowadzonych w dalszych częściach monografii, stanowiła przedstawiona w pierwszym rozdziale propozycja rozstrzygnięć terminologicznych w odniesieniu do tego typu produktów i substancji.

W rozdziale drugim omówiłam modele prawne w zakresie przeciwdziałania dopalaczom. Ze względu na różnorodność występujących uregulowań, analizą objęte zostały rozwiązania występujące w Stanach Zjednoczony Ameryki Północnej, Wielkiej Brytanii, Niemczech, Polsce. Staralam się na ich podstawie zaprezentować istotę obowiązujących współcześnie regulacji prawnych, a tym samym wskazać na różnice w definiowaniu nowych substancji psychoaktywnych oraz w sankcjach prawnych przewidzianych w ustawodawstwie poszczególnych państw. Najwięcej uwagi poświęciłam rodzimym przepisom prawa. Podsumowanie tej części pracy, stanowi próba sformułowania wniosków *de lege lata* oraz postulatów *de lege ferenda*, które służyć mogą, jako sugestie dotyczące usprawnienia modelu prawnego w zakresie rozwiązywania problemu dopalaczy, w tym w szczególności nowych substancji psychoaktywnych w Polsce.

Kolejny z rozdziałów obejmuje rozważania dotyczące *modus operandi* sprawców czynów przestępnych korespondujących z dopalaczami. Pojęcie to jest jednym z podstawowych określeń stosowanych w nauce kryminalistyki i kryminologii. Przeprowadzone w tym obszarze badania stanowiły podstawę do sformułowania przeze mnie wniosków dotyczących specyfiki przestępstw, których przedmiot stanowią nowe substancje psychoaktywne. W analizie sposobów działania istotne były takie aspekty jak produkcja dopalaczy, wytwarzanie poczucia zażycia dopalaczy u konsumentów, a także metody rozprowadzania i maskowania niebezpiecznych substancji. Ze względu na fakt, że *modus operandi* determinowany jest relacją podaż-popyt, za znaczący element tego problemu uznałam także charakterystykę rynku nowych substancji psychoaktywnych, wraz z jej analizą dotyczącą tych grup substancji, które są najbardziej popularne.

Rozdział czwarty w ścisły sposób nawiązuje do realizacji trzech z czterech funkcji kryminalistyki, tj. rozpoznawczej, wykrywczej, dowodowej. Proces karny, którego głównym elementem są czynności dowodowe, stanowi formę działalności publicznej. Działalność tę prowadzą organy państwa (policja, prokurator, sąd) w zakresie przyznanych mu uprawnień.

Poszukiwaniem, zbieraniem i zabezpieczaniem dowodów realizowanym w toku śledztwa lub dochodzenia, zajmują się w świetle przepisów kodeksu postępowania karnego uprawnione do tego organy państwa. Natomiast na etapie przedprocesowym są nimi organy ścigania uprawnione do przeprowadzania czynności operacyjno-rozpoznawczych w oparciu o przepisy tzw. ustaw policyjnych. Główną uwagę skupiłam na realizowanych przez organy ścigania czynnościach operacyjno-rozpoznawczych i dochodzeniowo-śledczych, a także – w mniejszym zakresie – administracyjno-porządkowych. W pracy starałam się przedstawić każdy z wymienionych rodzajów czynności, wskazując również na określoną w doktrynie prawa karnego i nauki kryminalistyki oraz praktyce organów ścigania specyfikę każdej z tych grup ze szczególnym uwzględnieniem sytuacji, w których przedmiot tych czynności stanowiły dopalacze.

Poczyniłam założenie, że czynności operacyjno-rozpoznawcze – inaczej nazywane czynnościami operacyjnymi – służą penetrowaniu środowisk kryminologicznie podejrzanych, a tym samym rozpoznawaniu, wykrywaniu oraz zapobieganiu przestępstw i stanowią system tajnych lub poufnych działań policyjnych, które uprawnione organy prowadzą w ramach (i na rzecz) postępowania karnego. Czynności dochodzeniowo-śledcze wykonywane są natomiast w związku z prowadzonym dochodzeniem lub śledztwem, a ich cele tożsame są z celami postępowania przygotowawczego. Czynności administracyjno-porządkowe służą natomiast zapewnieniu porządku i bezpieczeństwa publicznego. Ich realizacji służy między innymi ściganie wykroczeń. W kontekście poruszanej w niniejszym opracowaniu problematyki wskazać należy na wspólny cel tych czynności, czyli rozpoznawanie, wykrywanie, zwalczanie przestępstw, w tym także przestępstw z ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii. Istotnym aspektem tej części opracowania jest problematyka ekspertyzy kryminalistycznej w zakresie nowych substancji psychoaktywnych, w tym metod wykorzystywanych do jej przeprowadzania oraz opinii jako dowodu naukowego. Rozważaniami objęłam ponadto kwestie wyroków skazujących w związku z przestępstwem, którego przedmiot stanowią nowe narkotyki oraz liczby osób skazanych za dokonanie czynów wskazanych w Ustawie o przeciwdziałaniu narkomanii prawomocnym wyrokiem sądu w latach 2018–2022. W tej części pracy starałam się także wskazać na łączną liczbę osób skazanych w skali całego kraju prawomocnym wyrokiem sądów w okresie od 21.08.2018 r. do 31.12.2022 r. za czyny wskazane w Ustawie o przeciwdziałaniu narkomanii. W związku z tym zwróciłam się do Krajowego Rejestru Karnego z prośbą o uzyskanie takich danych. Pewną trudność w tym zakresie, jak również w zakresie

analizy akt spraw dotyczących czynów, których przedmiot stanowią nowe substancje psychoaktywne stanowi fakt, że w Krajowym Rejestrze Karnym, podobnie jak przy uzyskiwaniu wykazu z sądów powszechnych przetwarza się wyłącznie dane o kwalifikacji prawnej przyjętej w orzeczeniu. Stąd też nie było możliwości udzielenia informacji o przestępstwach, których popełnienie wiązało się tylko z NSP, chyba że dany artykuł dotyczył kwalifikacji konkretnie w zakresie tego typu substancji. Pomimo tego, uzyskane z KRK dane okazały się, być pomocne w analizie zjawiska i pozwoliły na sformułowanie wniosków istotnych dla realizacji założonych celów pracy.

W ostatnim rozdziale przedstawiłam charakterystykę działań o charakterze zapobiegawczym w zakresie zjawiska dopalaczy. Problematykę omówiłam z perspektywy kryminalistyczno-kryminologicznej, wskazując na zróżnicowane przedsięwzięcia podejmowane na przestrzeni lat zarówno w kraju, jak i we współpracy międzynarodowej.

Wnioski końcowe

Zaprezentowana w poszczególnych rozdziałach analiza stanowi podstawę do weryfikacji w drodze procesu badawczego założonej hipotezy głównej pracy oraz hipotez szczegółowych. Ostateczna weryfikacja oraz wnioski końcowe zostały zawarte w podsumowaniu i prezentują się w następujący sposób:

1. Pojęcie dopalacz nie posiada legalnej definicji, jest pojęciem relatywnym, zakresowo nieostroym, w związku z tym jego desygnat jest niesprecyzowany. Tym samym pojęcie to obciążone zostaje dużą rozbieżnością interpretacyjną, co w efekcie prowadzić może do wielu nadużyć przejawiających się w dowolności jego używania w odniesieniu do różnych form aktywności społecznej. Przykładem mogą być dane przedstawione w raportach dotyczących tego zjawiska w Polsce, w których nierzadko pojęcie dopalaczy stosowane jest zamiennie z nowymi substancjami psychoaktywnymi i środkami zastępczymi, a w innych przypadkach mowa jest o dopalaczach i nowych substancjach psychoaktywnych. Stanowić może to źródło poważnych błędów na płaszczyźnie kwalifikacji prawnej.

Analiza literatury pozwala zauważyć, że w praktyce nazwa dopalacze stosowana jest na określenie dużej i zróżnicowanej liczby substancji, pochodzenia zarówno roślinnego jak i syntetycznego, które przez długi czas nie były objęte wykazem substancji kontrolowanych przepisami prawa. W efekcie tego, nie tylko ich produkcja i dystrybucja, ale również posiada-

nie i używanie odbywało się bez konsekwencji prawnych. Ich istota polega w największym stopniu na tym, że są one wykorzystywane w celach co najmniej zbliżonych do tego, z jakim mamy do czynienia w przypadku substancji odurzających.

Biorąc pod uwagę powyższe, zaproponowałam wskazane w pierwszym rozdziale rozstrzygnięcia terminologiczne, które uwzględniają zmiany wprowadzone Ustawą z dnia 20 lipca 2018 roku o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii oraz ustawy o Państwowej Inspekcji Sanitarnej i które w zamierzeniu mają systematyzować znaczenia pojęcia dopalaczy, środków zastępczych, nowych substancji psychoaktywnych w piśmiennictwie i źródłach. Zaproponowałam, aby nazwa dopalacze, była stosowana w obecnej rzeczywistości prawnej na określenie łącznie trzech grup produktów (lub substancji), z czego szczególna uwaga powinna być skoncentrowana na dwóch z podstawowych. Pierwszą z nich stanowią produkty, które w swoim składzie zawierają przynajmniej jedną nową substancję psychoaktywną, określoną w wykazie ministra zdrowia w formie rozporządzenia na podstawie delegacji ustawowej wyrażonej w art. 44f pkt 3 Ustawy z dnia o przeciwdziałaniu narkomanii. W tym wypadku, określenie dopalacze można także odnieść do każdej pojedynczej substancji poddanej kontroli prawnej na podstawie wyżej wymienionego wykazu. Drugą grupę dopalaczy, stanowią w mojej opinii produkty określane w prawie mianem środków zastępczych. Należy także pamiętać, że definicja nowych substancji psychoaktywnych obowiązująca w polskim porządku prawnym została opracowana w oparciu o definicje funkcjonującą w przepisach prawo unijnego. W związku z tym, w wybranych obszarach analizą objęto także te substancje, które na poziomie UE definiowane są jako *New Psychoactive Substances* stanowiące dużą grupę środków, których obecność zgłaszają w ramach Systemu Wczesnego Ostrzegania państwa członkowskie. W związku z tym proponuję, aby przez trzecią i zarazem najobszerniejszą obecnie grupę dopalaczy rozumieć nowe substancje psychoaktywne, o których mowa jest w przepisach zmienionej decyzji ramowej Rady 2004/757/WSiSW z 25 października 2004 roku, zgodnie z którymi nowe substancje psychoaktywne oznaczają substancję w formie czystej lub w formie preparatu nieobjętą zakresem stosowania jednolitej konwencji Narodów Zjednoczonych o środkach odurzających z 1961 roku ani też konwencji Narodów Zjednoczonych o substancjach psychotropowych z 1971 roku i mogącą stwarzać zagrożenia dla zdrowia lub zagrożenia społeczne podobne do zagrożeń generowanych przez substancje objęte zakresem stosowania tych konwencji.

Uwzględniając powyższe, zaproponowałam następującą definicję dopalaczy: dopalaczem jest każda nowa substancja psychoaktywna lub grupa tych substancji, w formie czystej lub w formie preparatu, a także środek zastępczy, które wywierają wpływ na ośrodkowy układ nerwowy, naśladują działanie środków odurzających i substancji psychotropowych, stwarzając zagrożenie dla zdrowia lub zagrożenia społeczne porównywalne do zagrożeń stwarzanych przez substancję psychotropową lub środek odurzający.

Stosowanie dopalaczy, w tym nowych substancji psychoaktywnych, pozostaje w korepondencji ze zjawiskiem odurzania się społeczeństw na przestrzeni wieków, które determinowane było uwarunkowaniami kulturowymi i religijnymi, obejmujące swym zasięgiem zarówno strefę *sacrum* jak i *profanum* poszczególnych społeczności. Niestety, na przestrzeni ostatnich dekad pojawiło się wiele niepokojących nowych symptomów, które związane były z funkcjonowaniem na rynku NSP. Jednym z nich było stanowisko ich producentów, że stanowią bezpieczną i tańszą alternatywę w stosunku do narkotyków. W rzeczywistości nowe substancje psychoaktywne są nader niebezpiecznym zjawiskiem, czego przykładem są dane dotyczące liczby zgonów i zatruc spowodowanych ich zażywaniem. W sumie, w analizowanym okresie, tj. w latach 2013–2021, odnotowano 27 371 przypadków zatruc dopalaczami, w tym także tych o charakterze śmiertelnym. Przypadki zatruc występowały w każdej grupie wiekowej, z czego najwięcej, bo 8 412 u osób w wieku 19–24 lata, natomiast w przedziale wiekowym od 0–18 lat odnotowano ich 6 569.

Analiza fenomenologiczna pozwoliła stwierdzić, że przyjmowanie nowych substancji psychoaktywnych powinno być zakwalifikowane do zachowań ryzykownych już z chwilą ich pojawienia się. Obecnie urosło ono do rangi poważnego problemu społecznego, głównie z powodu znacznego wzrostu podaży, jak również medycznie dowiedzionych konsekwencji zdrowotnych, w tym częstych przypadków śmierci oraz ostrych zatruc.

2. Nowe substancje psychoaktywne stanowią jedynie pewną część szeroko rozumianego problemu związanego z występowaniem środków i substancji wpływających na ośrodkowy układ nerwowy, co w przypadku Polski potwierdzają m.in. dane Krajowego Rejestru Karnego oraz Centralnego Laboratorium Śledczego Policji. Sytuacja ta, dotyczy również innych państw. Zwrócono na to uwagę m.in. w Wielkiej Brytanii. Choć dopalacze odpowiadają za niewielką część szkód związanych z narkotykami w tym państwie w porównaniu z tradycyjnymi narkotykami, dotkliwość szkód, np. długotrwałe problemy zdrowotne, skłoniły

rząd Wielkiej Brytanii do wprowadzenia w 2016 roku Ustawy o substancjach psychoaktywnych. W Niemczech, podobnie jak w innych państwach, dopalacze – proporcjonalnie (w znaczeniu leczbowym) – także stanowią znacznie mniejszy problem niż zjawisko klasycznych narkotyków. W literaturze przedmiotu zostało określone jako marginesowe. Wyjątkiem nie są tutaj także Stany Zjednoczone Ameryki Północnej.

3. Najbardziej wyróżniającymi cechami zjawiska nowych substancji psychoaktywnych, w stosunku do tradycyjnych narkotyków, są dwa przedstawione poniżej czynniki. Stanowią one o istocie i znaczeniu problemu, jakim są NSP i powinny być w kategorię spójny sposób wzięte pod uwagę w procesie udoskonalania obowiązującego w Polsce modelu zapobiegania tytułowemu zjawisku. Są to:

- a) nieznany skład dopalaczy. Wbrew powszechnie panującej opinii, nie są one łagodniejszymi wersjami klasycznych narkotyków. Ze względu na często nieznaną, nową i tym samym niezbadaną w skutkach substancję psychoaktywną, są często dużo bardziej niebezpieczne. Specjaliści podkreślają, że nie ma konkretnych standardów leczenia i postępowania z pacjentami, którzy zażyli tego typu środki. O randze problemu świadczy również fakt, że dopalacze nierzadko zawierają w sobie kilka różnych substancji psychoaktywnych, Narodowy Instytut Leków podkreśla, że zdarza się, że jest ich cztery lub więcej. Ponadto produkty te, zawierają szereg zanieczyszczeń, różnego rodzaju inne trucizny, w tym metale ciężkie, rozpuszczalniki, trutki na szeszury czy silnie żrące składniki występujące w chemicznych środkach czystości. Skutki stosowania NSP są nieprzewidywalne, z czego ich użytkownicy najczęściej nie zdają sobie sprawy. Zagrożeniem jest też szybka reakcja organizmu, która pojawia się nawet do pół minuty po zażyciu takiego środka. Należy w związku z tym uwzględnić zwiększenie zasobów kadrowych i środków finansowych ze strony Rządu RP przeznaczonych na realizację zadań związanych z prowadzeniem badań mających na celu ograniczenie skutków wywołanych zażyciem nowymi substancjami psychoaktywnymi. Rozwiązanie w tym obszarze mogłyby stanowić dedykowane, ministerialne programy badawczo-rozwojowe;
- b) dynamika, z jaką rozwija się rynek NSP. Dowód tego stanowią coroczne dane, które zaprezentowałam i które dotyczą liczby zidentyfikowanych po raz pierwszy nowych substancji psychoaktywnych. Liczba nowych substancji psychoaktywnych zidentyfikowanych przez Europejskie Centrum Monitorowania Narkotyków i Narkomanii w ramach Systemu

Wczesnego Ostrzegania, od 2015 roku stale wzrasta wynosiła pod koniec 2021 roku wyniosła 880 substancji, z czego 52 zidentyfikowano na europejskim rynku po raz pierwszy. Czynnikiem sprzyjającym rozpowszechnianiu NPS była i jest laboratoryjna synteza nowych substancji psychoaktywnych. Pomimo licznych osiągnięć organów ścigania, w tym w szczególności CBŚP w zakresie likwidacji nielegalnych laboratoriów, w których dokonuje się produkcja tego typu substancji, problematyka ta stanowi nadal duże wyzwanie. Ten zakres działalności wymaga ciągłego doskonalenia i podnoszenia kompetencji funkcjonariuszy, co jest w dużej mierze podyktowane znaczną pomysłowością przestępców trudniących się w tym procederze. Przeprowadzenie czynności o charakterze zarówno operacyjno-rozpoznawczym, dochodzeniowo-śledczym i administracyjno-porządkowym wymaga wykorzystania m.in. odpowiedniego do specyfiki przestępstw sprzętu, a także przeprowadzenia szkoleń obsługujących go funkcjonariuszy w tym wymiarze.

4. Zrealizowane badania pozwalają stwierdzić, że Polska, a także Europa od początku pojawienia się zjawiska dopalaczy stanowi istotny rynek zbytu, na który trafiają nowe narkotyki pochodzące zarówno z produkcji miejscowej, jak i środki sprowadzane z innych regionów świata. Na podstawie analizy źródeł i literatury przedmiotu wnioskować można, że większość nowych substancji psychoaktywnych pojawiających się na europejskim rynku jest syntetyzowana poza Europą, głównie w Chinach i Indiach. Pierwszym znaczącym kanałem dającym sposobność zaopatrzenia się w dopalacze były zagraniczne sklepy internetowe, w których można zakupić także większą ilość produktów w celu wprowadzenia ich do dalszego obrotu za pośrednictwem niewielkich, krajowych sklepów internetowych. Duże zainteresowanie tego typu produktami, spowodowało otwarcie sklepów internetowych ukierunkowanych na polskiego konsumenta, z czego najbardziej popularnym był sklep, który funkcjonował pod adresem www.dopalacze.com.

W efekcie, zyski osiągane w procesie e-handlu spowodowały utworzenie znacznej liczby sklepów stacjonarnych, z czego większość towaru dostępna w tego typu punktach pochodziła z dostaw zagranicznych. Analiza licznych przypadków dotyczących działań podejmowanych przez organy ścigania pozwoliła stwierdzić, że działalność, która miała na celu dystrybucję dopalaczy, prowadzona pod szyldem legalnie działających firm, najczęściej spółek. Był to stały element *modus operandi* osób, które trudniły się tym procederem. Bezproblemowy import oraz handel w państwie gwarantowało zakwalifikowanie do produktów

o przeznaczeniu kolekcjonerskim, afrodyzjaków, a także środków piorących i czyszczących oraz przeznaczonych do prowadzenia badań. Tego rodzaju kamuflaż służyć miał stworzeniu wrażenia legalnie działającej firmy, a także utrudniać skuteczne działania służb odpowiedzialnych za zwalczanie tego procederu. Tym samym producenci nowych narkotyków wywoływali u ich nabywców poczucie, że substancje te, nie są szkodliwe. Poza wymienionymi sposobami dystrybucji, rozwinął się także czarny rynek dopalaczy, co równocześnie oznaczało, że ich produkcją i wprowadzaniem do obrotu zaczęły trudnić się środowiska związane przestępczością narkotykową, w tym także tą o charakterze zorganizowanym. Świadczą o tym poszczególne przypadki zaprezentowane w opracowaniu. Na marginesie dodać można, że dwiema najczęściej występującymi grupami nowych substancji psychoaktywnych są syntetyczne kannabinoidy oraz syntetyczne katynony. Wniosek, jaki wypływa z badań porównawczych przeprowadzonych w tym zakresie, pozwala uznać, że polski rynek tych substancji jest komponentem sceny europejskiej, a jego użytkownicy wykazują tożsamy z ogólnoeuropejskimi trendy. Dwie wyżej wymienione grupy należą do najliczniejszych wśród nowych substancji psychoaktywnych zarówno w Polsce, jak i w większości państw Unii Europejskiej. Od 2016 r. zauważalny jest także wzrost zainteresowania NSP z grupy opioidów.

5. Znaczącą nieprawidłowością popełnianą na przestrzeni lat nie tylko w Polsce, ale także w innych państwach było to, że dopalaczy nie identyfikowano jako zjawiska niebezpiecznego i zagrażającego życiu. Przedmiotowe substancje stanowiły produkt powszechnie dostępny w specjalnych sklepach w każdym mieście Polski tzw. *smart shopach*, *cofe shopach*. Były ówczesnie legalnym sposobem poprawy nastroju i błyskawicznie stały się popularną używką głównie wśród młodych osób. Pojawiały się regularnie z coraz to nowszym składem w atrakcyjnej szacie graficznej, opatrzone chwytliwymi nazwami, które stanowiły słowny kamuflaż mający poruszyć wyobraźnię i zachęcić do skorzystania z oferty zakupu. Analiza w tym zakresie pozwala ponadto sformułować wniosek, że *modus operandi* sprawców czynów, których przedmiot stanowią dopalacze, jest taki sam jak w innych państwach europejskich i oparty jest głównie na motywacji finansowej producentów i dilerów uczestniczących w tym procederze.

6. Błędem w prowadzonej antynarkotykowej polityce państwa, a zarazem jednym z czynników wpływających na dynamikę skali występowania dopalaczy w społeczeństwie był brak odpowiednich regulacji prawnych. Z perspektywy prawnej, w chwili, gdy w Polsce roz-

począł się na większą skalę handel dopalaczami około 2007 roku, były one legalne, gdyż nie spełniały one kryteriów definicji środka odurzającego czy substancji psychotropowej. Krytycznie należy ocenić to, że czyny, których przedmiot stanowią nowe substancje psychoaktywne poddane zostały kryminalizacji, dopiero 9 lat po tym, jak w Polsce pojawił się pierwszy sklep stacjonarny z takimi produktami. Podkreślić należy, że środowiska naukowe i eksperckie od wielu lat sygnalizowały występowanie tego problemu w kraju. Brak odpowiednich regulacji prawnych w przedmiotowym zakresie oraz świetnie prosperujące laboratoria wytwarzające nowe narkotyki, korespondują ze sobą w ścisły sposób. Przez wiele lat funkcjonowała zatem komfortowa sytuacja dla producentów dopalaczy, którzy mogli w bezkarny sposób wprowadzać do obrotu duże ilości szkodliwych substancji, zyskując na tej podstawie obietnicę wysokich zysków.

7. Refleksja w zakresie modeli prawnych obowiązujących w Polsce i innych państwach pozwoliła mi poczynić kilka następujących uwag:

- a) szczegółowa analiza polskich regulacji prawnych, jak również tych obowiązujących w innych, celowo wybranych państwach, pozwala sformułować wniosek, że na poziomie krajowym wdrożono różne działania mające na celu kontrolę nowych substancji. Przy czym wskazać należy na cztery podstawowe rodzaje reakcji prawnych. Należą do nich rozwiązania oparte na prawie indywidualnym, generycznym, analogowym i tzw. zakaz blankietowy. W opracowaniu starałam się przedstawić istotę każdego z nich, odnosząc tym samym pierwszy z wymienionych do regulacji zawartych w przepisach prawa rodzimego, jak również w regulacjach z zakresu prawa międzynarodowego, prawo generyczne omówiono na przykładzie rozwiązań rodzimego prawa, definicję analogową na przykładzie Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej i ostatni z wymienionych – na przykładzie rozwiązań obowiązujących w Wielkiej Brytanii oraz w stosunku do środków zastępczych w Polsce. Z całą pewnością podkreślić trzeba, że w prawie Wielkiej Brytanii czy Stanów Zjednoczonych przyjęto obecnie inny, niż stosowany przez polskiego ustawodawcę sposób podejścia do zjawiska dopalaczy;
- b) reakcją polskiego ustawodawcy na – jak wykazałam –systematycznie wzrastającą od 2010 roku liczbę zatruc spowodowanych nowymi substancjami psychoaktywnymi były kolejne, mało skuteczne nowelizacje Ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii. Obecny kształt modelu prawnego w zakresie zapobiegania zjawisku dopalaczy wyznaczyła Usta-

wa z dnia 20 lipca 2018 r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii oraz ustawy o Państwowej Inspekcji Sanitarnej;

- c) pierwsza definicja nowych substancji psychoaktywnych została wprowadzona do polskiego porządku prawnego na mocy Ustawy dnia 24 kwietnia 2015 roku o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii oraz niektórych innych Ustaw. W polskim prawie antynarkotykowym obowiązywał wówczas model oparty na prawie indywidualnym. Oznaczało to, że do aktów normatywnych wpisywana była zatem konkretna, pojedyncza substancja o zdefiniowanej strukturze chemicznej. W efekcie umiejscowienia danej substancji w wykazie, stawała się ona przedmiotem odpowiedniej kontroli. W okresie od 2015 do 2018, czyny, których przedmiot stanowiły NSP groziła kara administracyjna w wysokości do 20 000 do 1 000 000 zł.;
- d) zarówno w przypadku Polski, jak i Niemiec, w których także funkcjonował model prawny oparty o prawo indywidualne, za prawdziwą można uznać tezę, o niskiej skuteczności tego typu rozwiązań, bowiem jak wykazała analiza, ten model regulacji prawnych oparty na prawie indywidualnym nie wpłynął na zmniejszenie liczby NSP dostępnych na rynku. Działania w wymiarze prawnym, polegające na kwalifikowaniu na listę substancji zakazanych i kontrolowanych pojedynczych substancji w formie załącznika do Ustawy coraz to nowych substancji o potencjale psychoaktywnym, okazały się niewystarczające. Proces legislacyjny był długotrwały. Z jednej strony ustawodawca nie nadążał za nowymi trendami w produkcji dopalaczy, z drugiej zaś — stanowił swoiste wyzwanie i prowokację do poszukiwania i syntetyzowania nowych środków, które zastąpią zdelegalizowane. W kontekście dynamiki wykrywania nowych substancji psychoaktywnych, a także możliwości ich szybkiej modyfikacji, procedura definiowania tych substancji poprzez ich konkretne wskazywanie okazała się być nieprzystająca do realiów i spowodowała, że organy państwa pozostawały nieustannie o krok za podmiotami wytwarzającymi wprowadzającymi do obrotu nowe substancje psychoaktywne. Ponadto samo pojawienie się tego typu substancji nie było równoznaczne z jej wykryciem przez prowadzącą i umieszczeniem na liście substancji kontrolowanych. Raport Najwyższej Izby Kontroli wskazuje, że lista substancji kontrolowanych nie była rozszerzana przez cztery lata (od 16 kwietnia 2011 r. do 23 kwietnia 2015 r.), pomimo informowania Ministra Zdrowia przez podmioty prowadzące badania dopalaczy o substancjach mających udowodniony

negatywny wpływ na organizm ludzki. Analiza dokumentacji prac Zespołu ds. oceny ryzyka zagrożeń dla zdrowia lub życia ludzi związanych z używaniem nowych substancji psychoaktywnych pozwalała stwierdzić, że od 2015 roku do nowelizacji Ustawy w sierpniu 2018 roku, zespół podjął 22 uchwały w sprawie nowych substancji psychoaktywnych;

- e) rezygnację z systemu opartego na prawie indywidualnym w zakresie NSP oceniam jako niewątpliwie pozytywny krok w procesie budowy skutecznego modelu zapobiegania substancjom psychoaktywnym w Polsce. Od 2018 roku, na mocy Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii oraz ustawy o Państwowej Inspekcji Sanitarnej, obowiązuje w stosunku do nowych substancji psychoaktywnych prawo generyczne, którego głównym założeniem jest delegalizacja całych grup, a nie pojedynczych nowych substancji o działaniu psychoaktywnym. Ustawodawca zmodyfikował także definicję nowej substancji psychoaktywnej. Substancje te zawarte są w załączniku nr 3 do Rozporządzenia Ministra Zdrowia w sprawie wykazu substancji psychotropowych, środków odurzających oraz nowych substancji psychoaktywnych. Na mocy nowelizacji przepisów, czyny, których przedmiot stanowią nowe substancje psychoaktywne poddane zostały kryminalizacji. Trudno odpowiedzieć na pytanie, czy wprowadzenie sankcji karnych stanowi panaceum na rozwiązanie problemu nowych substancji psychoaktywnych w Polsce. Kwestie te poddałam analizie w drugim rozdziale monografii. Niewątpliwie jednak zmiany w prawie wprowadzone w 2018 roku należy ocenić pozytywnie i traktować jako niezbędny element w procesie skutecznego zapobiegania zjawisku dopalaczy, w tym także zwalczania przestępczości dopalaczowej. Mająca miejsce w 2018 roku nowelizacja przepisów Ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii stworzyła przejrzyste podstawy do ścigania czynów dotyczących nowych substancji psychoaktywnych, wskazując wprost, które czyny i które substancje będące ich przedmiotem są prawem zabronione;
- f) polskie regulacje prawne, podobnie w stosunku do regulacji prawnych opartych na zakazie blankietowym w Wielkiej Brytanii, których podstawę stanowi Ustawa o Substancjach Psychoaktywnych z 2016 roku, wymierzone są w sprzedawców i handlarzy, w tym osoby nakłaniające do spożywania tego typu produktów. Na uwagę zasługują także te przepisy, zgodnie z którymi przestępstwa polegające na udzieleniu substancji psychoaktywnych

podlegać będą ostrzejszym sankcjom, w sytuacji, kiedy udzielane są one osobie małoletniej – jak to jest w przypadku regulacji polskich, oraz udzieleniu substancji w bliskości szkoły czy wykorzystaniu osoby małoletniej kuriera – w przypadku rozwiązań w Wielkiej Brytanii. Jest to rozwiązanie, które powinno być także wykorzystane w przypadku regulacji prawnych innych państw, w których problematyka stosowania dopalaczy przez młode osoby jest bagatelizowana. Przypomnieć należy, że w większości omawianych państw, zjawisko dopalaczy dotyczy głównie młodych osób. Wysoce zasadna jest penalizacja udzielenia substancji, w tym w szczególności osobom małoletnim. Uzasadnienie tego stanowi także etiologia stosowania dopalaczy, której problematyka została przedstawiona w rozdziale pierwszym. Jej najistotniejszym przejawem jest fakt stosowania tego typu produktów głównie przez młode osoby;

- g) powyższe pozwoliło sformułować postulat skierowania działań profilaktycznych głównie do młodych osób. Wyrażam bowiem przekonanie, że to narzędzie jest wykorzystywane w zbyt małym stopniu w polskim modelu zapobiegania dopalaczom. W połączeniu z odpowiednimi przepisami karnymi mogłoby stanowić skuteczny element tego modelu. Wykazy substancji kontrolowanych oparte na prawie generycznym, powinny stanowić jego część, ale nie jedyny i zasadniczy element wykorzystywany do wyeliminowywania tego typu substancji;
- h) niewątpliwie przepisy karne wymierzone w producentów i osoby handlujące NSP, a także regulacje prawno-karne skierowane przeciwko tym, którzy nakłaniają i udzielają młodym osobom nowych substancji psychoaktywnych, stanowią warunek *sine qua non* w procesie zwalczania zjawiska nowych substancji psychoaktywnych. Ich kształt powinien być utrzymany w kolejnych, prawdopodobnych nowelizacjach Ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii, z równoczesną refleksją na temat zmian w prawie dotyczących środków zastępczych, które potencjalnie są w tożsamy sposób niebezpieczne dla organizmu jak nowe substancje psychoaktywne;
- i) analiza modeli prawnych opartych na prawie generycznym w Polsce i Niemczech oraz zakazie blankietowych w Wielkiej Brytanii, pozwalają za zasadną uznać tezę o ich skuteczności w kontekście ograniczania dostępności NSP w sklepach stacjonarnych i internetowych. Niestety, brak jest podstaw do tego, aby twierdzić, że obowiązujące na chwilę obecną w poszczególnych państwach regulacje prawne w znaczący sposób zakłó-

ciliły aktywność sprzedawców NSP w Darknecie. Postulaty związane ze zwiększeniem efektywności w tym zakresie zostaną przedstawione poniżej;

- j) komparatystyka regulacji prawnych w omawianym zakresie wykazała ponadto, że:
- w analizowanych regulacjach prawnych poszczególnych państw, w sposób „ulgowy” traktowana jest kwestia posiadania substancji na użytek własny. W ustawodawstwie Wielkiej Brytanii, w przypadku posiadania substancji na użytek własny (z wyjątkiem terenu instytucji penitencjarnej) przestępstwa nie stwierdza się. W Polsce, w myśl ust. 3 art. 62 b Ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii, jeżeli przedmiotem posiadania jest nowa substancja psychoaktywna w ilości nieznacznej, przeznaczona na własny użytek sprawcy, postępowanie można umorzyć również przed wydaniem postanowienia o wszczęciu śledztwa lub dochodzenia, jeżeli orzeczenie wobec sprawcy kary byłoby niecelowe ze względu na okoliczności popełnienia czynu, a także stopień jego społecznej szkodliwości. Istotne różnice dotyczą przestępstwa polegającego na posiadaniu nowej substancji psychoaktywnej.
  - w Wielkiej Brytanii za posiadanie substancji psychoaktywnej z zamiarem dystrybucji, grozi kara do 7 lat pozbawienia wolności, kara grzywny lub obydwie wyżej wymienione kary. W Polsce, za typ podstawowy przestępstwa polegającego na posiadaniu NSP przewidziana została kara grzywny, a w przypadku typu kwalifikowanego, polegającego na posiadaniu znacznej ilości NSP może zostać wymierzona kara grzywny, kara ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 3;
  - dziwić może także znaczna różnica w stosunku do kary, jaka przewidziana została przez ustawodawcę za typ podstawowy określony w art. 62 Ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii, tj. posiadania wbrew przepisom Ustawy środków odurzających lub substancji psychotropowych. Za ten czyn grozi kara pozbawienia wolności do lat 3 – za czyn w typie podstawowym oraz do 10 lat w typie kwalifikowanym. Istotne różnice w sankcjach karnych dotyczących posiadania znacznych ilości nowych substancji psychoaktywnych z jednej strony oraz środków odurzających i substancji psychotropowych z drugiej nie znajdują potwierdzenia w praktyce. Sytuacja ta jest tym bardziej nieuzasadniona, jeżeli pod uwagę zostanie wzięte kryterium szkodliwości społecznej czynu. Wiadomo, że NSP nie są mniej niebezpieczne niż „klasyczne” narkotyki. Ustawodawca powinien w związku z powyższym wziąć pod uwagę postulat zmniejsze-

nia rozbieżności w wysokości sankcji dotyczącej posiadania NSP w stosunku do czynu posiadania środków odurzających czy substancji psychotropowych. Ostatecznie bowiem posiadanie każdej z tych trzech grup substancji może okazać się zbliżone w skutkach;

- k) W uzupełnieniu do polskiego modelu regulacji prawnych w zakresie zapobiegania dopalaczom, wskazałam na jego hybrydowy charakter. Wynika to z faktu, że czyny, których przedmiot stanowią środki zastępcze, które również zaliczone są do grupy dopalaczy, podlegają sankcjom administracyjnym i można uznać, że w stosunku do tego rodzaju produktów, polski ustawodawca zastosował zakaz blankietowy. Środki zastępcze, które potencjalnie mogą z formalnego punktu widzenia zostać przekształcone w nowe substancje psychoaktywne. Jednak do momentu, do kiedy to się nie stanie funkcjonują jako te produkty, za które w sytuacji, kiedy stanowią one przedmiot czynów określonych w Ustawie o przeciwdziałaniu narkomanii, grozi kara finansowa w wysokości od 20 000 do 1 000 000 zł. Uwzględniając niską skuteczność takich rozwiązań, która przejawia się w małym procencie ściąganości nałożonych przez Państwową Inspekcję Sanitarną kar oraz mając na uwadze duże ryzyko związane ze stosowaniem tego typu produktów, należy złożyć postulat ponownego rozpatrzenia tej problematyki przez Ustawodawcę w kierunku zwiększenia skuteczności eliminowania tego typu produktów, co może nastąpić w wyniku zmiany rodzaju sankcji prawnych.

8. W opracowaniu, w wybranym obszarze analizie poddałam także przepisy prawa unijnego i międzynarodowego dotyczącego substancji psychoaktywnych. Odnosząc się do wyników przeprowadzonych badań, uznać można, że działania podejmowane przez państwa członkowskie Unii mające zapobiegać wprowadzaniu narkotyków do obrotu na mocy konwencji Organizacji Narodów Zjednoczonych tj. Jednolita Konwencja NZ o środkach odurzających z 1961 r. wraz z protokołem dodatkowym z 1972 r. oraz Konwencja o substancjach psychotropowych z 1976 r. określających ramy kontroli wytwarzania i posiadania oraz obrotu w odniesieniu do ponad 240 substancji psychoaktywnych okazały się niewystarczające. Dynamika pojawiania się nowych substancji psychoaktywnych oraz ich różnorodność stały się wyzwaniem dla zapisów konwencji oraz rządów europejskich państw. Ze względu na złożoność i zdolność adaptacji stale zmieniających się na rynku nowych substancji psychoaktywnych w państwach członkowskich Unii Europejskiej, uaktu-

alnienie polityki narkotykowej zarówno na poziomie prawa międzynarodowego, jak również krajowych regulacji prawnych było niezbędne, aby stawić czoła istniejącym i nieuchronnym wyzwaniom, które się pojawiły i najpewniej nadal będą się pojawiać w związku z analizowanym zjawiskiem.

Na poziomie Unii Europejskiej, obowiązujące od 2005 ramy prawne w obszarze reagowania na zagrożenia dla zdrowia publicznego i zagrożenia społeczne stwarzane przez nowe substancje psychoaktywne, zostały poddane przeglądowni w celu ustanowienia szybciej działającego i skuteczniejszego systemu. W przypadku nowego prawodawstwa zachowano trzy-stopniowe podejście do reagowania na nowe substancje psychoaktywne – wczesne ostrzeżenie, ocena ryzyka i działania kontrolne, przy jednoczesnym wzmacnianiu istniejących procesów poprzez usprawnianie i przyspieszanie procedur zbierania danych i oceny oraz wprowadzenie krótszych terminów realizacji. W następstwie oceny ryzyka Komisja może wystąpić z wnioskiem o zastosowanie środków kontroli w stosunku do substancji. Po wejściu decyzji w życie organy krajowe będą miały 6 miesięcy (zamiast 12) na objęcie substancji kontrolą na swoim terytorium. Nowe przepisy mają zastosowanie w całej Europie od dnia 23 listopada 2018 r.

9. Zdobyte kryminalistyki wykorzystywane są na każdym etapie postępowań karnych, których przedmiot stanowią nowe substancje psychoaktywne. Można wręcz sformułować wniosek, że bez odpowiedniej wiedzy z zakresu kryminalistyki – zarówno taktyki jak i techniki, niemożliwe staje się rozpoznanie, wykrycie i dowodzenie przestępstw, których przedmiot stanowią nowe substancje psychoaktywne. Teza ta znajduje potwierdzenie w wynikach analizy poszczególnych zadań realizowanych w zakresie zwalczania przestępstw przez wybrane organy w ramach zarówno czynności operacyjno-rozpoznawczych, dochodzeniowo-śledczych i administracyjno-porządkowych:

- a) w działaniach, których celem jest wykrywanie przestępstw i ich sprawców muszą funkcjonować określone środki i metody oraz system organizacyjny określający sposób funkcjonowania i zakres kompetencji wszystkich podmiotów uczestniczących w procesie zwalczania przestępczości. Wśród nich wskazać można na organy, które w sposób najbardziej bezpośredni zajmują się ujawnianiem faktu przestępstwa i wykryciem jego sprawcy. W Polsce, w odniesieniu do zjawiska owych substancji psychoaktywnych, do organów tych należy zaliczyć w szczególności Policję, a w dalszej kolejności Straż Gra-

niczną. Nie są to wszystkie podmioty, którym prawo daje możliwość realizowania tego typu działań, aczkolwiek to właśnie one w zakresie swojego działania biorą udział w zwalczaniu przestępczości, w tym tej o charakterze narkotykowym związanej z dopalaczami. Do kompetencji tych organów należy wykonywanie całego szeregu czynności, które można ogólnie nazwać operacyjno-śledczymi (dochodzeniowymi), w tym ujawnienie przestępstwa i ujęcie sprawcy oraz zebranie odpowiedniego materiału dotyczącego danego czynu oraz osoby podejrzanej o jego popełnienie, aby umożliwić dalsze działania innym specjalnym organom występującym w procesie zwalczania przestępczości, to jest – prokuratorom i sędziom;

- b) analiza licznych przypadków odnoszących się do rozpoznawania zjawiska na etapie przedprocesowym, wykonywania czynności na etapie postępowania przygotowawczego, a także w czasie prowadzonego postępowania sądowego w sprawach, których przedmiot stanowią nowe substancje psychoaktywne, pozwala wskazać na wyraźną analogię w stosunku do spraw prowadzonych w odniesieniu do środków odurzających i substancji psychotropowych. Schemat prowadzonych czynności jest tożsamy dla obydwu przypadków. Przeprowadzone w tym zakresie badania pozwalają m.in. stwierdzić, że źródła informacji przestępstw, których przedmiot stanowią nowe substancje psychoaktywne pochodzą z czynności operacyjno-rozpoznawczych, czynności służbowe organów ścigania, czynności kontrolne organów Najwyższej Izby Kontroli, Krajowej Administracji Skarbowej oraz kontaktów z poufnymi osobowymi źródłami informacji, zawiadomień obowiązkowych i doniesień jawnych. Badania przypadków, raportów, sprawozdań badań, innych źródeł prowadzi do wniosku, że w zakresie zwalczania przestępstw korespondujących z dopalaczami, organy odpowiedzialne za przeciwdziałanie przestępczości narkotykowej tożsame stosunku do przestęp narkotykowych wskazane środki operacyjno-rozpoznawcze, które dotychczas stosowane były głównie w zakresie rozpoznawania przestępczości narkotykowej;
- c) podobnie metodyka pracy biegłego wykonującego ekspertyzę kryminalistyczną w zakresie nowych substancji psychoaktywnych wykorzystuje metody, w oparciu, o które przeprowadzane są badania kryminalistyczne dotyczące środków odurzających i substancji psychotropowych. Analiza tej problematyki pozwala sformułować tezę, że ekspertyza w zakresie nowych substancji psychoaktywnych stanowi istotny zakres realizowanych

badań kryminalistycznych i z całą stanowczością przyznać jej należy status dowodu naukowego;

- d) wyzwaniem w kontekście wyżej wymienionych działań niewątpliwe jest Internet i jego rola kanału dystrybucji oraz coraz częściej wykorzystywanego źródła pozyskiwania substancji psychoaktywnych. Uwaga w tym zakresie skupia się głównie na zagrożeniach wiążących się z rynkiem w strefie Darknet, czyli przestrzeni internetowej, która nie jest dostępna bez specjalnego oprogramowania, np. TOR. Trudno jest też nadążyć za dynamicznymi zmianami zachodzącymi w tym obszarze, wiążącymi się z coraz szerszym użytkowaniem Internetu, wprowadzaniem nowych technologii płatności oraz innowacyjnych rozwiązań w zakresie szyfrowania danych, jak również nowych możliwości tworzenia rozproszonych portali handlowych. Przyszłe rozwiązania prawne tak w kraju, jak w zakresie prawa Unii Europejskiej czy szerzej rzecz ujmując prawa międzynarodowego muszą być odpowiedzią na zasadnicze pytania związane z reagowaniem na to rosnące zagrożenie oraz skutecznie wykorzystywać możliwości tworzone przez Internet w odniesieniu do ograniczania problemów związanych z używaniem narkotyków, w tym nowych substancji psychoaktywnych. Szczególną uwagę należy także skoncentrować na szkoleniach kadry organów ścigania z tym zakresie.

10. Analiza wyroków sądów w sprawach, których przedmiot stanowią nowe substancje psychoaktywne, pozwala sformułować postulat o zwróceniu szczególnej uwagi przez organy ścigania na ten rodzaj przestępczości także w kontekście przestępczości zorganizowanej, jak również tych przestępstw z Ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii, które odnoszą się do środków odurzających i substancji psychotropowych. Niejednokrotnie sprawcy dopuszczający się czynów związanych z NSP wykazywali także konflikt z prawem w związku z innymi wyżej wymienionymi czynami. Na podstawie danych uzyskanych z Krajowego Rejestru Karnego wskazać należy na dużą różnicę w liczbie osób skazanych za posiadanie NSP w stosunku do osób posiadających klasyczne narkotyki, gdzie w pierwszym przypadku w okresie od sierpnia 2018 do grudnia 2022 roku było to 65 915 osób, w drugim natomiast to 2031. Owa dysproporcja nie powinna być czynnikiem sprzyjającym bagatelizowaniu przestępstw związanych z NSP. W związku z nader prężnie rozwijającym się rynkiem tego typu substancji, powinna stanowić raczej czynnik wyzwalający refleksję na temat liczby ciemnych przestępstw.

11. W działaniach mających na celu zapobieganie zjawisku nowych substancji psychoaktywnych, przez które autorka opracowania rozumie zarówno te o charakterze profilaktycznym jak również prewencyjnym, zaangażowane są agencje rządowe, jednostki samorządu terytorialnego i organy ścigania. Podejmowane przedsięwzięcia często przybierają też postać współpracy międzynarodowej. Aktywności na poziomie unijnym koordynowane są w ramach strategii antynarkotykowej oraz planów działań UE, a także w ramach europejskiego cyklu polityk w zakresie poważnej i zorganizowanej przestępczości. Z uwagi na skutki stosowania nowych substancji psychoaktywnych, konieczne jest podejmowanie kontynuowania dotychczas realizowanych, ale także nowych różnorodnych inicjatyw zarówno na poziomie krajowym, lokalnym, jak i międzynarodowym w zapobieganiu tytułowemu zjawisku. Pewne kwestie mogą mieć charakter uniwersalny, co oznacza, że działania dotyczące klasycznych narkotyków, ze względów oczywistych mogą mieć zastosowanie w stosunku do NSP. Jednak w pewnym zakresie wymagają odrębnych przedsięwzięć. W przypadku dopalaczy należy wskazać na działania profilaktyczne o charakterze informacyjnym i edukacyjnym, których beneficjentami powinny być młode osoby oraz ich opiekunowie. To niezwykle istotny element w systemie dbałości o bezpieczeństwo społeczeństwa, które musi być wspierane skuteczną polityką państwa.

Nowe substancje psychoaktywne zaliczane do grupy potocznie nazywanych dopalaczami stanowią istotny problem społeczny, który trwale związany jest z przestępczością. We współczesnym modelu skutecznego zapobiegania temu zjawisku równocześnie muszą współistnieć trzy elementy: funkcjonowanie odpowiednich regulacji prawnych (1), wykorzystanie zdobyczy nauki i praktyki kryminalistyki (2), zastosowanie wiedzy z zakresu kryminologii, w tym etiologii, fenomenologii i profilaktyki kryminalnej (3). Każdy z nich odgrywa istotną rolę w eliminowaniu skutków występowania NSP w przestrzeni społecznej, a ich obecność zauważana jest na każdym etapie procesu zapobiegania, tj. diagnozy, działań profilaktycznych oraz czynności mających na celu jego zwalczanie.

3.5. Pozostały dorobek naukowo-badawczy.

Obszary badawcze

Pozostałe osiągnięcia naukowo-badawcze obejmują przede wszystkim działalność publikacyjną, aktywny udział w międzynarodowych i krajowych konferencjach naukowych, staże naukowe, udział w projektach. Potwierdzenie przedstawionych w tym zakresie informacji zawierają Załączniki nr 1–16 do Wniosku o przeprowadzenie postępowania w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki prawne.

Publikacje stanowiące efekt prowadzonych badań należą do czterech głównych pól badawczych, w ich ramach wskazuję także na cykle powiązanych tematycznie artykułów naukowych opublikowanych w czasopiśmie naukowych lub w recenzowanych monografiach zbiorowych. Wskazane cykle/obszary zostały sklasyfikowane według następujących problemów badawczych:

1. Prawno-kryminalistyczna i kryminologiczna problematyka przestępczości przeciwko wiarygodności dokumentów.
2. Prawna, kryminalistyczna i kryminologiczna problematyka negatywnych zjawisk społecznych:
  - a) przestępczości narkotykowej (I podgrupa),
  - b) przestępstwa handlu ludźmi (II podgrupa),
  - c) fenomenu samobójstwa (III podgrupa).
3. Kryminologiczno-kryminalistyczne i prawne aspekty zamachów na dyplomatów i placówki dyplomatyczne.
4. Kryminalistyka i jej rola w nowoczesnym procesie badawczym i dydaktycznym.

3.5.1 Obszar badawczy nr 1. Prawna, kryminalistyczna i kryminologiczna problematyka przestępczości przeciwko wiarygodności dokumentów.

Prawna, kryminalistyczna i kryminologiczna problematyka przestępczości przeciwko wiarygodności dokumentów, ze szczególnym uwzględnieniem zapobiegania tego rodzaju czynom przestępnym (ocena wiarygodności dokumentów w perspektywie wykrywania ich

falszerstw), to pierwszy obszar mojej aktywności naukowo-badawczej. Zagadnienia te zyskiwały w prowadzonych przez mnie w ciągu ostatnich lat badaniach na znaczeniu i obecnie zajmują bardzo istotne miejsce w procesie badawczym. Asumptem do prowadzenia przeze mnie badań w tym zakresie było przekonanie o tym, że przestępstwa przeciwko wiarygodności dokumentów stanowią istotne narzędzie służące popełnianiu wielu innych przestępstw, co oznacza, że czyny te zazwyczaj stanowią jedynie wstępny etap, umożliwiający prowadzenie innej działalności o charakterze przestępczym. Posługiwanie się fałszywymi dokumentami, tym samym wprowadzenie ich do obrotu prawnego, rodzi skutek prawny w postaci nabycia wielu praw przez osobę nielegalnie korzystającą z takiego dokumentu. Długo wyczekiwany dokumentem w zakresie zapobiegania przestępczości przeciwko wiarygodności dokumentów jest Ustawa z dnia 22 listopada 2018 roku o dokumentach publicznych. Przekonana o jej randze i znaczeniu w systemie bezpieczeństwa dokumentów publicznych, wprowadzone w jej wyniku przepisy prawa także uczyniłam przedmiotem analiz moich prac naukowych

Chcąc rozwijać swoje zainteresowania naukowe, odbyłam dwa staże naukowe, które w ścisły sposób korespondują z analizowanym obszarem badawczym:

- staż naukowy, który został przeprowadzony w Instytucie Kryminalistyki Polskiego Towarzystwa Kryminalistycznego we współpracy z Polskim Towarzystwem Kryminalistycznym. Termin: 22.07.2019 r.–09.08.2019 r. Celem stażu było uczestnictwo w pracach badawczo-rozwojowych, w tym badaniach naukowych, opracowanie wniosków projektów badawczo-rozwojowych, konsultacje w opracowywanym programie do badań śladów kryminalistycznych, pozyskanie materiałów do pracy naukowej, pozyskanie wiedzy i umiejętności o prowadzeniu badań naukowych w obszarze tematycznym prowadzonych przeze mnie badań. Opiekunem stażu był dr hab., prof. ucz. M. Goc;
- staż naukowy, który został przeprowadzony w Instytucie Kryminalistyki Polskiego Towarzystwa Kryminalistycznego we współpracy z Polskim Towarzystwem Kryminalistycznym oraz Centrum Nauk Sądowych Uniwersytetu Warszawskiego. Termin stażu to 27.07.2020 r.–14.08.2020 r. Cel stażu stanowiło poszerzenie wiedzy nabytej podczas wcześniej odbytego stażu naukowego, w tym w szczególności uczestnictwo w pracach badawczo-rozwojowych, w tym badaniach naukowych, opracowanie wniosków projektów badawczo-rozwojowych, konsultacje w opracowywanym programie do badań śladów kryminalistycznych, pozyskanie materiałów do pracy naukowej, przyswojenie szerszej

wiedzy i umiejętności o prowadzeniu badań naukowych z zakresu prawa i kryminalistyki. Opiekunem stażu był dr hab., prof. ucz. M. Goc.

Potwierdzenie i uszczegółowienie informacji dotyczących odbytych staży przedstawiłam w Załącznik nr 11 do Wniosku o przeprowadzenie postępowania w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki prawne.

Efektom prowadzonych badań naukowych w omawianym pierwszym obszarze badawczym są także:

- a) publikacje naukowe, w tym przede wszystkim artykuły opublikowane w wysoko punktowanych czasopismach (głównie w języku angielskim);
- b) kryminalistyczne ekspertyzy naukowe wykonane na podstawie postanowień sądów i prokuratur oraz zleceń prywatnych podmiotów zewnętrznych;
- c) czynny udział w międzynarodowych konferencjach naukowych;
- d) opracowanie wniosków projektów.

Ad. a. Do publikacji naukowych w tym obszarze aktywności naukowo-badawczej zaliczam następujące artykuły i rozdziały w monografiach zbiorowych:

- 1) D. Semków, *Falsz materialny dokumentu. Aspekty prawne i kryminalistyczne*, "Przegląd Prawno-Ekonomiczny" (Review of Law, Business & Economics) 2019, nr 1/46, s. 40-55.
- 2) M. Goc, D. Semków, *Public Document Act and Its Role in Preventing Document Forgery*, "Studia Iuridica Lublinensia" 2020, t. XXIX, nr 4, s. 85-99.
- 3) D. Semków, *The scope of legal protection of documents and the security system of public documents in the Polish legal regulations*, "Studia Iuridica Lublinensia", 2021, t. XXX, nr 5, s. 501-521-99.
- 4) D. Semków, *The crime of document forgery in the context of illegal border crossing, theoretical and empirical aspects*, "Problemy Współczesnej Kryminalistyki" 2022, t. XXVI, s. 341-358.
- 5) D. Semków, *The selected aspects of document forgery in the context of Article 5 of the Constitution of the Republic of Poland*, "Studia Prawnicze KUL" 2022, nr 3(91), s. 121-135.
- 6) D. Semków, *O związku kryminalistyki, estetyki i dyplomatyki w badaniach dokumentów*, [w:] *Piękno kryminalistyki. Księga Jubileuszowa Profesora Józefa Wójcikiewicza*, red.

V. Kwiatkowska-Wójcikiewicz, R. Krawczyk, D. Wilk, Wydawnictwo TNiOK Dom Organizatora, Toruń 2023, s. 475-494.

Do tego obszaru zaliczam także dwa artykuły, zakwalifikowane i przeznaczone do druku w czasopiśmie naukowym w 2023 roku:

- 7) D. Semków, *Schengen border code. The role of legal regulations in the field of external border protection*, w trakcie prac redakcyjnych, zakwalifikowany do druku w "Ius et Administratio" 2023, nr 4.
- 8) D. Semków, *The Crime of Material Forgery of Documents in The Context of Illegal Crossing of External Borders of The European Union and Security of the State and Citizens*, w trakcie prac redakcyjnych, zakwalifikowany do druku w 2023 roku w czasopiśmie "Polityka i Społeczeństwo".

Przestępstwa przeciwko wiarygodności dokumentów skatalogowane zostały w rozdziale XXXIV (art. 270-277) obowiązującego Kodeksu karnego. W ramach prowadzonych w tym obszarze badań przedmiotem rozważań artykułu pt. *Falsz materialny dokumentu. Aspekty prawne i kryminalistyczne* (opublikowany w: "Przegląd Prawno-Ekonomiczny" (Review of Law, Business & Economics) 2019, nr 1/46, s. 40-55) uczyniłam jedno z najczęściej popełnianych przestępstw przeciwko dokumentom, które stypizowane zostało w art. 270 § 1. W oparciu o przepisy artykułu ustawodawca przewidział odpowiedzialność karną za trzy odmiany zabronionego zachowania: podrobienie dokumentu w celu użycia go za autentyczny, przerobienie dokumentu w celu użycia go za autentyczny oraz użycie podrobionego bądź przerobionego dokumentu jako autentycznego. Należy również wskazać na powszechny charakter przestępstw z art. 270 § 1, bowiem ich sprawcą może być każdy oraz na sankcję karną, jaką ustawodawca przewidział za wyżej wymienione formy czynu zabronionego, za który grozi kara grzywny, kara ograniczenia wolności bądź kara pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5. Szczególną uwagę skupiłam na problematyce przestępstwa polegającego na podrobieniu dokumentu w celu użycia go za autentyczny, przerobienie dokumentu w celu użycia go za autentyczny oraz użycie podrobionego bądź przerobionego dokumentu jako autentycznego. Podkreślić chciałam, że przepisy wskazanego artykułu dotyczące fałszerstwa materialnego dokumentów chronią kilka dóbr prawnych. Kwestią kluczową przedmiotu ochrony art. 270 § 1 k.k. jest dobro prawne ogólnej natury, jakim jest wiarygodność dokumentu.

Wiarygodność dokumentu, co oczywiście, jest jednym z warunków prawidłowego obrotu prawnego, dlatego również przywołany art. 270 § 1 k.k. chroni także pośrednio pewność obrotu prawnego. Wiarygodność dokumentu jest ponadto ściśle związana z jego znaczeniem dowodowym. Dokument, zgodnie z art. 115 § 14 k.k. stanowi dowód łączącego się z nim uprawnienia albo ze względu na swoją treść jest dowodem prawa, stosunku prawnego lub okoliczności mającej znaczenie prawne. W związku z powyższym w judykaturze wskazuje się, iż dobrem chronionym przez art. 270 § 1 k.k. jest również znaczenie dowodowe dokumentu. Powyższa problematyka wraz z korespondującym zagadnieniem występujących form fałszerstwa materialnego dokumentów pozwoliła na opracowanie struktury artykułu. Analizie poddałam następujące główne zagadnienia: *Przedmiot ochrony art. 270 § 1 k.k. Funkcje dokumentu, formy fałszerstwa materialnego dokumentu.*

Formułując wnioski w zakresie zapobiegania tego typu przestępstwom, wskazać należy w pierwszej kolejności na dającą się zauważyć wzrastającą liczbę przestępstw wymierzonych przeciwko dokumentom. Oznacza to, że ochrona ich wiarygodności nabiera coraz większego znaczenia. O randze problemu stanowiącego pokłosie dokonanych z art. 270 przestępstw stanowi fakt, iż w aktualnie obowiązującej ustawie karnej występują zarówno te przestępstwa przeciwko wiarygodności dokumentów, które penalizowane były również przepisami uprzednio obowiązującego Kodeksu karnego, jak również nowe formy tego typu czynów zabronionych. Zarówno wcześniej obowiązująca ustawa karna z 1969 r. (w art. 265), jak również Kodeks karny z 1997 r., a także komentatorzy, doktryna prawa karnego, judykatura oraz kryminaliści wyodrębniają dwie formy tzw. fałszerstwa materialnego dokumentu. Pierwszą z nich stanowi podrobienie, zaś drugą – przerobienie dokumentu. Obie formy nazywane są materialnym fałszerstwem dokumentu, bowiem sprawca wymienionych czynów przestępczych oddziałuje na materię dokumentu lub na inną materię w celu nadania jej pozoru autentycznego dokumentu.

W zakresie szeroko rozumianego przeciwdziałania tego typu przestępstwom, należy również wskazać na skuteczne formy zabezpieczenia dokumentów przed ich fałszerstwem oraz opracowanie szybkich, nieinwazyjnych metod służących weryfikacji ich autentyczności. Niezwykle istotnym elementem walki z przestępczością skierowaną przeciwko wiarygodności dokumentów stanowią również wysoce zaawansowane metody i techniki wykorzystywane

przez biegłych podczas dokonywania ekspertyz pismoznawczych, które stanowią odpowiedź na szybko rozwijające się i bardziej wyrafinowane metody fałszerzy.

Dostrzegając konieczność nie tylko zwiększenia skuteczności wykrywalności fałszerstw dokumentów i sprawców tego typu czynów, ale także zwiększenie efektywności działań zapobiegawczych, przedmiotem zainteresowań objęłam tematykę związaną z Ustawą z dnia 22 listopada o 2018 r. o dokumentach publicznych. Jak współautorzy, z prof. Mieczysławem Gocem, problematykę tę przedstawiliśmy w artykule zatytułowanym *Public Document Act and Its Role in Preventing Document Forgery* (opublikowany w: "Studia Iuridica Lublinensia" 2020, t. XXXIX, nr 4, s. 85-99). Określając precyzyjnie indywidualny wkład w powstanie treści opracowania, zgodnie z oświadczeniem przedstawionym w załączniku nr 6, należy zaznaczyć, że udział Mieczysława Goca polegał na przeprowadzeniu kwerendy, analizie źródeł prawa i opracowań, sformułowaniu sugestii merytorycznych dotyczących całości opracowania, napisaniu części pracy pt.: *Definition and Categories of Public Documents* oraz *Protection Against Forgery and Verification of Public Documents*. Mój udział polegał natomiast na przeprowadzeniu kwerendy, analizie źródeł prawa i opracowań, napisaniu następujących części pracy: *Main Objectives of the Act Against the Background of Threats Arising From the Crime of Document Forgery* oraz *Entities Responsible For Shaping The Policy Of Public Documents Protection*. Koncepcja pracy oraz jej strukturę, a także sformułowane wnioski zostały przygotowane przez współautorów wspólnie.

Cel podjętych we wskazanym artykule badań stanowiła analiza i próba oceny przepisów Ustawa z dnia 22 listopada o 2018 r. o dokumentach publicznych, która jest nader istotną regulacją prawną dla wszystkich dziedzin prawa oraz dla prawidłowego funkcjonowania podmiotów prawa w kontekście współczesnych zagrożeń, jakie niosą za sobą fałszerstwa dokumentów. Ustawa stanowi długo wyczekiwaną regulację prawną. Przedstawiciele środowiska naukowego, prawnicy oraz eksperci z zakresu badań dokumentów, od lat podkreślali konieczność funkcjonowania aktu prawnego uporządkowującego legislacyjnie problematykę dokumentów publicznych, wskazując tym samym na fundamentalne kwestie, które powinny zostać objęte przedmiotem regulacji prawnych. Uzasadnieniem podjęcia rozważań są także dane mówiące o tym, że w ciągu ostatnich kilkudziesięciu lat znacznie wzrosła przestępczość związana z fałszowaniem dokumentów.

Głównym celem ustawy jest stworzenie skutecznego systemu bezpieczeństwa dokumentów publicznych przez określenie standardów bezpieczeństwa związanego z zamawianiem, wytworzeniem, używaniem i stosowaniem, w tym przechowywaniem dokumentów publicznych. Inaczej określając - nowe przepisy mają pomóc w walce z fałszerstwami dokumentów oraz z ich wykorzystywaniem w celach przestępczych. Konieczność stworzenia spójnego systemu gwarantującego właściwy poziom bezpieczeństwa stanowi warunek *sine qua non* w procesie przeciwdziałania i zwalczania przestępstw przeciwko wiarygodności dokumentów, skatalogowanych w rozdziale XXXIV obowiązującego Kodeksu Karnego. Brak kompleksowych uregulowań w zakresie systemu bezpieczeństwa dokumentów publicznych do 2018 roku, został w nowej Ustawie zrekompenzowany przepisami określającymi zasady funkcjonowania systemu bezpieczeństwa dokumentów publicznych, który obejmuje: projektowanie, wytwarzanie, przechowywanie oraz weryfikację autentyczności dokumentów publicznych, a także inicjowanie zmian ich zabezpieczeń przed fałszerstwem w oparciu o analizę przypadków fałszerstw tych dokumentów, podnoszenie poziomu edukacji w zakresie wiedzy o bezpieczeństwie dokumentów publicznych oraz współpracę z międzynarodowymi instytucjami i organizacjami, których przedmiot zainteresowania stanowi bezpieczeństwo dokumentów publicznych. Co istotne, nowy akt prawny wprowadził definicję dokumentu publicznego. Podkreślić należy, iż polskie kodeksy: karny, cywilny i administracyjny, zarówno prawa materialnego, jak i procesowego oraz pozostałe akty prawne nie posługują się pojęciem dokumentu publicznego.

Pewnego rodzaju *novum*, stanowiła dokonana przez ustawodawcę typizacja dokumentów publicznych na trzy kategorie, w zależności od ich znaczenia dla bezpieczeństwa państwa. Na podstawie art. 5 ust. 2, omawianej ustawy do pierwszej z nich zaliczone zostały te dokumenty, które są najistotniejsze z punktu widzenia bezpieczeństwa państwa i których wytwarzanie odbywa się w sposób uwzględniający szczególne środki bezpieczeństwa. Zgodnie z art. 5 ust. 3 u.o.d.p. do drugiej kategorii dokumentów publicznych zakwalifikowano dokumenty ważne ze względu na bezpieczeństwo państwa, bezpieczeństwo obrotu gospodarczego i prawnego w tym m.in. dotyczące broni, międzynarodowego przewozu towarów niebezpiecznych, potwierdzające wykształcenie wyższe i specjalistyczne oraz świadectwa dojrzałości, inne niż wymienione w ust. 2. Trzecią kategorią objęto dokumenty mające wpływ na bezpieczeństwo obrotu gospodarczego i prawnego.

Z zagadnieniem klasyfikacji dokumentów na wyżej opisane kategorie, w ścisły sposób koresponduje kwestia zabezpieczeń dokumentów publicznych przed ich fałszerstwem. Problematyka niskiego poziomu zabezpieczeń dokumentów urzędowych przed fałszerstwem, była często podnoszona przez przedstawicieli środowisk eksperckich i naukowych. Wykaz minimalnych zabezpieczeń przed fałszerstwem sporządzany jest m.in. w oparciu o możliwość weryfikacji autentyczności dokumentu publicznego. W Ustawie przewidziano cztery stopnie weryfikacji. Stanowiły one także przedmiot rozważań wskazanego opracowania.

Istotną lukę w funkcjonujących do 2018 roku uregulowaniach w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa i wiarygodności dokumentów stanowił brak organu odpowiedzialnego za kształtowanie polityki bezpieczeństwa w omawianej kwestii na szczeblu rządowym. Na mocy przepisów art. 1 ust. 3 u.o.d.p. kształtowanie polityki bezpieczeństwa dokumentów publicznych oraz zapewnienie funkcjonowania systemu bezpieczeństwa tych dokumentów powierzono ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych (dalej Minister). Zagadnienie to także poddano analizie w artykule.

Przeprowadzona analiza prowadzi do konkluzji, że rozwiązania zawarte w Ustawie należy uznać za słuszne i niezbędne w tworzeniu systemu bezpieczeństwa dokumentów publicznych. Realizacja jej przepisów daje nadzieję, na całościowe uregulowanie wskazanej problematyki. Zarówno z perspektywy zabezpieczenia interesów państwa, jak również jego obywateli. Ustawa o dokumentach publicznych zasługuje na pozytywną ocenę zawartych w niej przepisów. Wypełnia ona organizacyjno-prawną lukę w szeroko rozumianej problematyce dokumentów publicznych. Konieczność jej wprowadzenia w życie wielokrotnie podnosili przedstawiciele środowisk naukowych oraz eksperckich, którzy podczas toczącej się dyskusji w omawianym temacie, wskazywali na chaos normatywny w obszarze problematyki dokumentów publicznych. Ze względu na brak podstawowych unormowań w tym zakresie, chociażby dotyczących legalnej definicji dokumentu publicznego, kategoryzacji dokumentów publicznych, określenia minimalnych zabezpieczeń tych dokumentów przed sfałszowaniem, czy wreszcie ustanowienia jednego podmiotu odpowiedzialnego za całość omawianej problematyki, Ustawa stanowi formę spójnego, kompleksowego uregulowania prawnego, które będzie wykorzystywane zarówno w prawie administracyjnym, cywilnym, jak również karnym.

Kontynuacją rozważań w zakresie ochrony wiarygodności stała się publikacja zatytułowana *The scope of legal protection of documents and the security system of public docu-*

ments in the Polish legal regulations („Studia Iuridica Lublincensia”, 2020, t. XXXIX, nr 4, s. 85-99;). Artykuł przygotowałam w celu zwrócenie uwagi na związek, jaki zachodzi pomiędzy zjawiskiem przestępstw przeciwko wiarygodności dokumentów a systemu bezpieczeństwa dokumentów. Chciałam także wskazać na wpływ jakości tego systemu na ochronę interesów państwa, jego obywateli, porządku prawnego i systemu finansowego. Wobec tego, analizę przyjętych regulacji prawnych starałam się przedstawić na tle zagrożeń, jakie generują wskazane w artykule typy przestępstw w stosunku do państwa i jego obywateli. Falszerstwo dokumentów może w tym wypadku stać się procederem umożliwiającym dokonanie kolejnych zabronionych czynów, w tym: założenia oszukańczej firmy, która przykładowo prowadzić może m.in. działalność w sferze wyludzeń i kredytów, zajmować się przemysłem, legalizacją wprowadzonych na rynek wyludzonych, przemyconych lub podrobionych towarów, dokonywać tzw. pustych obrotów związanych z wyludzeniem podatku VAT; wyludzenia kredytów i towarów w ramach sprzedaży ratałnej; ukrywania się krajowych lub obcych przestępców; stwarzania pozorów legalności przy zatrudnianiu cudzoziemców; legalizowania pobytu nielegalnych imigrantów. Bez wątplenia stwierdzić należy, że skutki czynów przestępnych godzących w wiarygodność dokumentów generują poważne straty dla państwa i zauważalne są w wielu płaszczyznach jego funkcjonowania. Głównym wnioskiem wypływającym z analizy wskazanej tematyki jest przekonanie, że najistotniejszą rolę w procesie przeciwdziałania falszerstwom dokumentów, a tym samym w ochronie ich wiarygodności, odgrywają działania o charakterze systemowym, w ramach, których najważniejsze są odpowiednie mechanizmy prawne. Artykuł zawiera analiza regulacji prawnych służących wzmocnieniu ochrony prawnokarnej dokumentów, jak również innych rozwiązań systemowych w zakresie bezpieczeństwa dokumentów publicznych, przyjętych na przestrzeni ostatnich kilku lat.

Uwzględniając ten obszar aktywności naukowo-badawczej, chciałam podkreślić, że moje zainteresowania naukowe koncertowały się także wokół kwestii związanych z falszerstwem dokumentów podróży. Przerobione bądź podrobione dokumenty podróży stanowią narzędzie służące dokonywaniu innych przestępstw, o czym traktowałam w artykule pt. *Falszerstwo dokumentów podróży – skala, charakter i zapobieganie zjawisku w działaniach Unii Europejskiej* („Ius et Administratio”, 2019–2020, nr 1-4/2019/202, s. 39-54). Celem głównym podjętych w publikacji rozważań uczyniłam ukazanie problematyki falszerstwa materialnego dokumentów podróży jako nader często występujących form nielegalnego przekraczania gra-

nic zewnętrznych Unii Europejskiej. W opracowaniu przedstawiam została skala i charakter posługiwania się fałszywymi dokumentami podróży. Analizie poddano procedury występujące w latach 2015-2018. W oparciu o przeprowadzone badania, wyprowadzić, mogłam kilka zasadniczych wniosków. Unijne dokumenty podróży cieszą się dużym zainteresowaniem wśród oszustów. Co najmniej trzy czwarte fałszywych dokumentów, które wykryte zostały na granicach zewnętrznych, jak również na obszarze bez kontroli na granicach wewnętrznych, to podróbki dokumentów wydawanych zarówno przez państwa członkowskie Unii Europejskiej oraz państwa stowarzyszone w ramach Schengen. Przeprowadzone w oparciu o dane Europejskiej Straży Granicznej i Przybrzeżnej (Frontex) badania pozwoliły także zauważyć, iż wprowadzanie bardziej wyrafinowanych zabezpieczeń, metod produkcji i systemów kontroli dokumentów utrudnia dokonanie fałszu materialnego dokumentu. Efektem tego jest coraz mniejsza liczba fałszerstw tradycyjnych, które polegają na przerobieniu bądź podrobieniu danego dokumentu oraz coraz większa skala innego rodzaju procederów, gdzie jako narzędzie wykorzystywane są dokumenty podróży, czego przykład stanowi kradzież tożsamości. Zamierzeniem autorki niniejszego opracowania było ponadto przedstawienie wybranych form zapobiegania fałszerstwom dokumentów podróży, jakie podejmowane są przez UE. W tym celu dokonano analizy postanowień przyjętego w 2016 tzw. Planu działania na rzecz wzmocnienia europejskiej reakcji na przestępstwa przeciwko wierzytelności dokumentów.

Problematyka nielegalnego przekraczania granic państwowych, które w przypadku granic RP stanowią także granice zewnętrzne Unii Europejskiej/strefy Schengen, oraz proceder fałszerstwa dokumentów, w tym dokumentów podróży, wykazuje ścisły związek z fenomenem nielegalnej imigracji. Na etiologię tych zjawisk zaś wpływ wywiera wiele czynników, do których niewątpliwie należy zaliczyć konflikty zbrojne, w tym wojnę domową w Syrii czy zapoczątkowany w 2014 r. konflikt w Ukrainie, ze szczególnym uwzględnieniem jego aktualnej, trwającej od lutego 2022 r. fazy działań zbrojnych. W tym kontekście trzeba wskazać na rok 2021, który na przestrzeni całego analizowanego okresu był rokiem szczególnym. Funkcjonariusze Straży Granicznej odnotowali wówczas rekordową liczbę prób przekroczenia granicy wbrew przepisom prawa oraz liczbę przypadków posługiwania się sfalszowanymi dokumentami. Kwestie te przedstawiłam w artykule *The crime of document forgery in the context of illegal border crossing. theoretical and empirical aspects* ("Problemy Współczesnej Kryminologii" 2022, t. XXVI, s. 341-359). Przedmiotem podjętych w artykule rozważań uczyni-

łam przestępstwo fałszerstwa dokumentów stypizowane w art. 270 obowiązującej ustawy karnej w kontekście czynu polegającego na nielegalnym przekroczeniu granicy. Zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa, tzw. zwykle nielegalne przekroczenie granicy stanowi wykroczenie określone w art. 49a Kodeksu wykroczeń, natomiast art. 264 § 2 k.k. znajduje zastosowanie w przypadku, gdy do przekroczenia granicy wbrew przepisom dochodzi we współdziałaniu z innymi osobami lub z użyciem przemocy, groźby, podstępu, tj. między innymi w sytuacji, kiedy do przekroczenia granicy wbrew przepisom prawa wykorzystywane są sfalszowane dokumenty. Mogą one być także narzędziem umożliwiającym dokonanie czynu określonego w § 3 wspomnianego art. 264 k.k., który poddaje penalizacji działanie polegające na organizowaniu innym osobom przekraczania granicy wbrew przepisom prawa. Głównym celem opracowania jest zwrócenie uwagi na przestępstwo fałszerstwa dokumentów jako proceder umożliwiający dokonanie innych prawnie zabronionych czynów. W tym świetle postawiono tezę, zgodnie z którą sfalszowane dokumenty w wielu przypadkach są narzędziem służącym cudzoziemcom do nielegalnego przekraczania granic RP, a tym samym strefy Schengen/Unii Europejskiej. Teza znalazła potwierdzenie w badaniach przeprowadzonych na podstawie danych statystycznych Komendy Głównej Straży Granicznej z lat 2016–2022. Ich analiza została przedstawiona w artykule.

W kolejnej publikacji poświęconej problematyce fałszerstw dokumentów i zatytułowanej *The selected aspects of document forgery in the context of Article 5 of the Constitution* ("Studia Prawnicze KUL" 2022, nr 3(91), s. 121-135) starałam się wskazać na związek, jaki zachodzi między przestępstwami przeciwko wiarygodności dokumentów, skatalogowanymi w rozdziale XIX Kodeksu karnego, a gwarancją zapewnienia bezpieczeństwa obywateli określoną w art. 5 Konstytucji RP. Głównym wnioskiem wypływającym z analizy wybranej tematyki uczyniono stwierdzenie, że fałszerstwa dokumentów podróży stanowią istotny czynnik zagrażający bezpieczeństwu obywateli. Uzasadnieniem podjętych w zakresie badań, stała się coraz częściej podnoszonej dyskusji nad problemem nielegalnej migracji do Europy. Uznałam, że w obliczu zaistniałej głównie na Bliskim Wschodzie sytuacji politycznej podkreślenia wymaga fakt, że cudzoziemcy chcący przedostać się na terytorium państwa członkowskiego UE, od wielu lat na szeroko skalę posługują się podrobionymi lub przerobionymi dokumentami podróży. Największą liczbę fałszywych dokumentów stanowią paszporty. Kontrole wykazały jednak, że imigranci coraz częściej wykorzystują zarówno oryginalne, jak i podrobione

polskie dokumenty. Za niepokojący uznałam wniosek, zgodnie z którym zazwyczaj, czyny te stanowią jedynie wstępny etap, umożliwiający prowadzenie innej działalności o charakterze przestępczym. Posługiwanie się fałszywymi dokumentami, tym samym wprowadzenie ich do obrotu prawnego, rodzi skutek prawny w postaci nabycia wielu praw przez osobę nielegalnie korzystającą z takiego dokumentu. Na poparcie tego stanowiska, w artykule ukazano przykłady fałszerstw dokumentów podróży oraz starano się wykazać daleko idące skutki tego przestępczego procederu w sferze bezpieczeństwa obywateli. Wśród nich można wymienić takie, w których sfalszowane dokumenty umożliwiają przekroczenie granicy, prowadzenie działalności terrorystycznej, przemyt imigrantów, handel ludźmi, bronią i narkotykami. Do skutków posługiwania się podrobionymi i przerobionymi dokumentami podróży należy także zaliczyć nabycie wielu praw przez cudzoziemców, w tym umożliwienie pobytu stałego i uzyskanie zatrudnienia. Dynamika i zmienny charakter przestępstw implikują konieczność adaptacji lub modyfikacji przyjętych rozwiązań w poszczególnych obszarach bezpieczeństwa państwa, w tym również rozwiązań dotyczących ochrony granicy państwowej. Problematykę ochrony granicy państwowej przedstawiłam także w artykule zatytułowanym *Schengen border code. The role of legal regulations in the field of external border protection* ("Ius et Administratio" w druku, zakwalifikowany do numeru III, 2023 r).

The Crime of Material Forgery of Documents in The Context of Illegal Crossing of External Borders of The European Union and Security of the State and Citizens (w trakcie prac redakcyjnych, zakwalifikowany do druku w 2023 roku w czasopiśmie "Polityka i Społeczeństwo"). Główny cel niniejszej publikacji stanowi zwrócenie uwagi na fałszerstwo materialne dokumentów podróży jako na proceder umożliwiający nielegalne przekroczenie granic zewnętrznych Unii Europejskiej/strefy Schengen i swobodne przemieszczanie się w wewnętrznych obszarów. Posługiwanie się sfalszowanymi dokumentami – a tym samym wprowadzenie ich do obrotu prawnego – rodzi skutek prawny w postaci nabycia wielu praw przez osobę nielegalnie korzystającą z takiego dokumentu. Moim zamierzeniem było także wskazanie na związek tego procederu z problematyką bezpieczeństwa obywateli i państwa co wynika z faktu, że z prawnego, kryminalistycznego i kryminologicznego punktu widzenia fałszerstwo dokumentów, w tym dokumentów podróży związane jest z szeregiem innych rodzajów przestępstw, takich jak handel ludźmi, w tym w szczególności dziećmi, handel bronią czy narkotykami. Problematyka przestępstw przeciwko wiarygodności dokumentów, zyskała na zna-

czeniu we współczesnych czasach, w których mobilność międzynarodowa społeczeństwa wzrasta w szybkim tempie. Nader istotny aspekt w kontekście analizowanej problematyki stanowi sytuacja, która zaistniała na Białorusi w związku z wojną domową w Syrii, jak również w zaostrzającym się pod koniec 2021 r. konflikcie rosyjsko-ukraińskiego. Analiza przedstawionych danych statystycznych Europejskiej Agencji Straży Granicznej i Przybrzeżnej pozwala stwierdzić, że rokrocznie dochodzi do wielu przekroczeń lub usiłowania przekroczeń granic zewnętrznych Unii Europejskiej wbrew przepisom prawa. Pomimo utrzymującej się w latach 2015–2020 tendencji spadkowej w tym zakresie i niższego nasilenia tego procederu, w 2021 r. zanotowano istotny wzrost liczby tego typu przypadków. Powyższe pozwala stwierdzić, że w tym wypadku, etiologii procederu nielegalnego przekraczania granicy należy dopatrywać się w sytuacji, która zaistniała na Białorusi w związku z wojną domową w Syrii, jak również w zaostrzającym się pod koniec 2021 r. konflikcie rosyjsko-ukraińskim.

Zagadnienie fałszerstw dokumentów uczyniłam także przedmiotem rozważań w publikacji pt. *O związku kryminalistyki, estetyki i dyplomatyki w badaniach dokumentów*. W opracowaniu starałam się wskazać na wspólny obszar badawczy kryminalistyki i dyplomatyki, jakim jest problematyka badań dokumentów. Głównym celem podjętych rozważań uczyniłam kwestię fałszerstw dokumentów od czasów średniowiecza do XIX wieku. Podkreślić należy, że coraz powszechniejsze przekazywanie woli za pomocą dokumentów pisanych przyczyniało się do rozwoju dokumentu i zwiększanie jego znaczenia w obrocie prawnym i gospodarczym. Nader często występującym zjawiskiem stanowiło także zjawisko fałszerstw dokumentów. Źródła i literatura przedmiotu zawierają wiele przykładów świadczących o tym, że proceder ten występował już w najstarszych czasach a jego apogeum przypadło na wieki średnie. Opisane przykłady starać się dobrać w taki sposób, aby ukazać jak znaczące było w historii zjawisko fałszerstwa dokumentów i jego skutki. W owych czasach, w procesie badania autentyczności dokumentów również stosowano metody oceny ich wiarygodności, które dzisiaj moglibyśmy określić mianem "kryminalistycznych". Stały one na straży uwierzytelniania historii osób, rodzin, narodów, społeczeństw.

Ad. b. W ramach działalności naukowej, po uzyskaniu stopnia doktora, na potrzeby toczących się postępowań sądowych (karnych i cywilnych) oraz postępowań przygotowawczych, a także na potrzeby podmiotów prywatnych przygotowuję ekspertyzy kryminalistycz-

ne. Uwzględniając ugruntowaną w doktrynie tezę, zgodnie z którą elementem ekspertyzy są czynności badawcze, wiadomości specjalne, biegły, organ procesowy, opinia, dowód w sprawie, inne okoliczności mające istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, wykonania niżej wskazanych ekspertyz miało stricte naukowy przebieg i charakter. Kwestie ekspertyz jako dowodów naukowych podnosiłam także w jednym z rozdziałów wskazanej monografii habilitacyjnej. Wykonane przeze mnie we współpracy z pracownikami ekspertyzy, zostały przeprowadzone w oparciu o powszechnie stosowane w procesach badawczych metody badawcze. Wiadomości specjalne nabyłam w trakcie licznych badań kryminalistycznych prowadzonych w Instytucie Kryminalistyki Polskiego Towarzystwa Kryminalistycznego oraz wielu szkoleń w zakresie m.in. śladów kryminalistycznych.

- 1) Ekspertyza sądowa z zakresu badań pisma ręcznego i podpisów wykonana na podstawie postanowienia Sądu Rejonowego w Rzeszowie (UR/01/21);
- 2) Ekspertyza sądowa z zakresu badań pisma ręcznego i podpisów wykonana na podstawie postanowienia Prokuratury Rejonowej w Kolbuszowej (UR/02/21);
- 3) Ekspertyza sądowa z zakresu badań pisma ręcznego i podpisów wykonana na podstawie postanowienia Sądu Rejonowego w Łańcucie (UR/01/22);
- 4) Ekspertyza sądowa z zakresu badań pisma ręcznego i podpisów wykonana na podstawie postanowienia Sądu Rejonowego w Rzeszowie (UR/02/22);
- 5) Ekspertyza pozasądowa w zakresie pisma ręcznego i podpisów na zlecenie osoby fizycznej na podstawie umowy z Uniwersytetem Rzeszowskim (UR/03/22);
- 6) Ekspertyza pozasądowa z zakresu badań dokumentów wykonana na zlecenie przedsiębiorstwa na podstawie umowy z Uniwersytetem Rzeszowskim (UR/04/22);
- 7) Ekspertyza sądowa z zakresu badań pisma ręcznego i podpisów wykonana na podstawie postanowienia Sądu Rejonowego w Rzeszowie (UR/01/23);
- 8) Ekspertyza pozasądowa w zakresie pisma ręcznego i podpisów na zlecenie osoby fizycznej na podstawie umowy z Uniwersytetem Rzeszowskim (UR/02/23);
- 9) Ekspertyza sądowa z zakresu badań pisma ręcznego i podpisów wykonana na podstawie postanowienia Sądu Rejonowego w Rzeszowie (UR/03/23);
- 10) Ekspertyza sądowa z zakresu badań dokumentów przeprowadzona na zlecenie Sądu Rejonowego w Tucholi (UR/04/23);

- 11) Ekspertyza pozasądowa z zakresu badań pisma ręcznego, podpisów i dokumentów wykonana na zlecenie podmiotu prywatnego (UR/05/23).

Wykonane w 2021 roku ekspertyzy zostały zakwalifikowane w procesie ewaluacji jednostek w zakresie drugiego kryterium ewaluacji.

Ponadto wykonałam ekspertyzy pismoznawcze w ramach projektu Narodowego Centrum Badań i Rozwoju DOB-SZAFIR/06/A/042/01/2020 pt. *Inteligentny system do identyfikacji fałszerstwa cech biometrycznych pisma ręcznego* realizowanego w Konkursie nr 1/SZAFIR/2020 pk. "SZAFIR":

- 12) Ekspertyza nr R/DS-1
- 13) Ekspertyza nr R/DS-2
- 14) Ekspertyza nr R/DS-3
- 15) Ekspertyza nr R/DS-4
- 16) Ekspertyza nr R/DS-5
- 17) Ekspertyza nr R/DS-6

Potwierdzenie wykonania ekspertyz zamieściłam w Załączniku nr 15.

Ad. c. Wyniki prowadzonych w omawianym obszarze badań przedstawiłam podczas wystąpień na następujących międzynarodowych konferencjach naukowych:

- 1) D. Semków, referat: *Przestępstwo fałszerstwa dokumentów w kontekście problematyki bezpieczeństwa obywateli*, IV Międzynarodowy Kongres Praw Człowieka pt. *Bezpieczeństwo – Prawa Człowieka – Stosunki Międzynarodowe*, organizator: Instytut Nauk o Polityce Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów, 15-16 czerwca 2023 r.
- 2) D. Semków, referat: *Zapobieganie fałszerstwom dokumentów w kontekście bezpieczeństwa i ochrony uchodźców z Ukrainy*", Międzynarodowa Konferencja Naukowa pt. *Uchodźcy z Ukrainy w Polsce – skutki i wyzwania społeczno-prawne*, organizator: Uniwersytet Rzeszowski, Wojewoda Podkarpacki, Urząd Statyczny w Rzeszowie, Rzeszów, 29 maja 2023 r.
- 3) K. Bajda, M. Goc, I. Kułak, D. Semków, poster: *COMPARATOR – a Universal Application for Forensic Comparative Examinations and a Statistical Analysis of Sample Parameters*, 16th International Congress Criminalistics and Forensic Expertology: *Science, Studies, Practise*, Bratysława 2021, organizator: Academy of the Police Force in Brati-

slava, the Slovak Criminalistics Society, the Criminalists' Association of Lithuania, Bratysława, 16-17 listopada 2021 r.

- 4) M. Goc, P. Jastrzębski, D. Semków, referat: *Komparator – aplikacja do badań porównawczych pisma i nie tylko*, Konferencja Międzynarodowa *XIX Wrocławskie Sympozjum Badań Pisma*, organizator: Uniwersytet Wrocławski, Wrocław, 7-9 października 2020 r.

Ad. d. W zakresie prowadzonego przeze mnie procesu badawczego opracowałam także założenia merytoryczne następujących projektów:

- a) projekt z zakresu infrastruktury badawczej planowanej do wsparcia w ramach programu Fundusze Europejskie dla Podkarpacia na lata 2021-2027. Przedsięwzięcie nosiło tytuł *Laboratorium Kryminalistyczne i Pracownia Kryminologiczno-Suicydologiczna*. Problem naukowo-badawczy dotyczy przede wszystkim prawno-kryminalistycznych i prawno-kryminologicznych aspektów zapobiegania przestępczości i innych zjawisk ujemnych społecznie występujących na terenie województwa podkarpackiego
- b) projekt pt. *Zakup aparatury badawczej - videospektrokomparator do przeprowadzania badań autentyczności dokumentów*. Celem przedsięwzięcia jest rozwój infrastruktury B+R poprzez doposażenie w nowoczesną, innowacyjną aparaturę. W wyniku projektu zostaną zrealizowane zadania statutowe w zakresie:
- rozwoju badań w obszarze nauk prawnych UR,
  - wzmocnienia jakości kształcenia na kierunkach społecznych (prawo, bezpieczeństwo wewnętrzne);
  - współpracy z innymi jednostkami badawczymi, instytucjami naukowymi w obszarze kraju i w wymiarze międzynarodowym oraz organami państwowymi/rządowymi
  - wprowadzenia najnowocześniejszych rozwiązań techniczno-metodologicznych w zakresie usług badawczych

Na podstawie złożonego wniosku Zarząd Województwa Podkarpackiego w Rzeszowie przyznał Uniwersytetowi Rzeszowskiemu dotację celową w kwocie 405 000 zł za realizację ww. przedsięwzięcia.

3.5.2 Obszar badawczy nr 2. Prawna, kryminalistyczna i kryminologiczna problematyka negatywnych zjawisk społecznych:

- a. przestępczości narkotykowej (I podgrupa),
- b. przestępstwa handlu ludźmi (II podgrupa),
- c. fenomenu samobójstwa (III podgrupa).

Drugi ze wskazanych obszarów aktywności naukowo-badawczej dotyczy wybranych przestępstw skatalogowanych w obowiązującym Kodeksie karnym i w Ustawie o przeciwdziałaniu narkomanii oraz innych negatywnych zjawisk społecznych. Niemniej mając na uwadze problematykę podejmowaną w monografii habilitacyjnej, aktywność tę ograniczyłam do kilku aspektów wskazanych w dalszej części.

W związku z powyższym przedmiotem analiz, w pierwszej kolejności chciałam wskazać na trzy tomy zbiorowej monografii naukowej. Na kanwie licznych inicjatyw naukowo-badawczych podejmowanych w tym obszarze w Instytucie Nauk Prawnych Uniwersytetu Rzeszowskiego³, przygotowałam projekt serii zbiorowych monografii pod moją redakcją, do której zaprosiłam przedstawicieli środowiska naukowego prawników, kryminologów i kryminalistów z krajowych i międzynarodowych ośrodków akademickich, praktyków z Polski i z zagranicy, w tym wymiaru sprawiedliwości i organizacji i instytucji naukowo-badawczych, w tym przede wszystkim Instytutu Kryminalistyki Polskiego Towarzystwa Kryminalistycznego, Centralnego Laboratorium Kryminalistycznego Policji oraz Laboratorium Kryminalistycznego Komendy Wojewódzkiej Policji w Rzeszowie oraz studentów zrzeszonych w kołach naukowych. Efektem prac stały się następujące trzy pozycje bibliograficzne (Tom IV w przygotowaniu):

- 1) *Przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu. Aspekty prawne, kryminologiczne oraz kryminalistyczne*, red. D. Semków, Wydawnictwo Think and Make. Warszawa 2018, ss. 389.
- 2) *Przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu. Aspekty prawne, kryminologiczne oraz kryminalistyczne*, red. D. Semków, I. Kulak, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2020, ss.

---

³ Do 30 września 2019 r. Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Rzeszowskiego

- 3) *Przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu. Aspekty prawne, kryminologiczne oraz kryminalistyczne*, red. D. Semków, I Kulak, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2023 – w druku.

Trzy zaakcentowane w tytule książki aspekty: prawny, kryminologiczny oraz kryminalistyczny są integralnie ze sobą związane i każdy z nich koresponduje w ścisły sposób ze skatalogowanymi w rozdziale XIX obowiązującego Kodeksu karnego przestępstwami przeciwko życiu i zdrowiu.

Uwzględniając szczegółowy zakres zainteresowań naukowych wskazanych w pierwszym obszarze aktywności naukowo-badawczej, mogę wskazać trzy podgrupy zagadnień, którym poświęcałam najwięcej uwagi.

Ad. a. Pierwszą podgrupę stanowi problematyka przestępczości narkotykowej. Uzasadnieniem podjęcia rozważań we wskazanym obszarze było moje przekonanie o tym, że przestępczość narkotykowa, w tym także ta, której przedmiot stanowią nowe substancje psychoaktywne, zaistniała w Polsce z całą wyrazistością w jej różnorodnych formach i stanowi znaczący czynnik, który w istotny sposób narusza szeroko i kompleksowo rozumiane bezpieczeństwo a także stanowi poważne wyzwania dla organów ścigania. Aspekty prawne, kryminologiczne i kryminalistyczne uczyniłam przedmiotem badań, których wynik zaprezentowałam w monografii wskazanej jako główne osiągnięcie habilitacyjne. Uzupełnieniem prowadzonych od kilku lat badań w zakresie przestępczości narkotykowej stanowiły pozostałe publikacje zakwalifikowane do wskazanego obszaru aktywności naukowo-dydaktycznej.

Celem prowadzonych przeze mnie w tym obszarze badań było zwrócenie uwagi na najbardziej aktualne oraz ściśle korespondujące z tematyką przestępczości narkotykowej zagadnienia takie jak: prawno-karne aspekty tego rodzaju przestępczości; analiza kryminologiczna ze szczególnym uwzględnieniem etiologii i symptomatologii tego typu zachowań przestępnych; kryminologiczno-kryminalistyczne aspekty przeciwdziałania przestępczości narkotykowej w Polsce. W tym zakresie wskazuję w pierwszej kolejności na następujące publikacje:

1. D. Semków, *Prawno-kryminalistyczna problematyka przeciwdziałania przestępczości narkotykowej w Polsce* [w:] *Przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu. Aspekty prawne, kryminologiczne oraz kryminalistyczne*, red. D. Semków, Warszawa 2018, s 240-155.

2. D. Semków, *Kryminologiczne oraz kryminalistyczne aspekty przestępczości narkotykowej – ujęcie teoretyczne*, [w:] *Przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu. Aspekty prawne, kryminologiczne oraz kryminalistyczne*, red. D. Semków, Warszawa 2018, s. 256-269.
3. D. Semków, *New psychoactive substances. The phenomenon development and the institutional and legal mechanism for its prevention*, "Journal of Modern Science" 2019, nr 1/40, s. 31-45.
4. D. Semków, K. Trojnar, *Prawnokarna oraz kryminalistyczna problematyka przestępczości narkotykowej w kontekście bezpieczeństwa publicznego. Aspekty teoretyczno-empiryczne* [w:] *Przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu. Aspekty prawne, kryminologiczne i kryminalistyczne, T. II*, red. D. Semków, I. Kulak, Rzeszów 2020, s. 325-350.
5. D. Semków, K. Trojnar, *Odpowiedzialność karna za przestępstwo określone w art. 161 Kodeksu Karnego w świetl nowych regulacji prawnych* [w:] *Współczesne problemy bezpieczeństwa, zarządzania i nowoczesnej inżynierii*, red. R. Runiewicz, I. Przychocka, L. Milewski, Warszawa 2021, s. 326-345.

Skuteczne przeciwdziałanie przestępczości narkotykowej nie jest możliwe bez kształtowania i wdrażania skutecznych systemów mechanizmów prawnych. Problematyce związanej z przeciwdziałaniem przestępczości narkotykowej w Polsce poświęciłam uwagę w opracowaniu pt. *Prawno-kryminalistyczna problematyka przeciwdziałania przestępczości narkotykowej w Polsce* [w:] *Przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu. Aspekty prawne, kryminologiczne oraz kryminalistyczne*, red. D. Semków, Warszawa 2018, w którym sygnalizuję także niepokojące kwestie związane z występowaniem nowych substancji psychoaktywnych oraz ich stosowania przez coraz młodsze grupy społeczeństwa. Uzupełnieniem rozważań jest publikacja zatytułowana *Kryminologiczne oraz kryminalistyczne aspekty przestępczości narkotykowej – ujęcie teoretyczne* [w:] *Przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu. Aspekty prawne, kryminologiczne oraz kryminalistyczne*, red. D. Semków, Warszawa 2018. W przeprowadzonej na jej potrzeby analizie przedstawiłam związki przyczynowo-skutkowe, jakie występują pomiędzy zjawiskiem narkomanii a czynami przestępnymi. Celem publikacji było także zaprezentowanie podstawowych kategorii przestępstw, których przedmiot stanowią środki i substancje objęte kontrolą prawną. Rozważania te pozwoliły sformułować wniosek, zgodnie z którym wska-

zać można zna zdywersyfikowane okoliczności naruszeń prawa w związku z tego rodzaju substancjami.

Problematyka nowych substancji psychoaktywnych została poruszona przeze mnie w artykule pt. *New psychoactive substances. The phenomenon development and the institutional and legal mechanism for its prevention*, "Journal of Modern Science" 2019, nr 1/40, s. 31-45, który można potraktować jako przyczynek do dalszych analiz w tym temacie. Artykuł nie stanowi kompleksowego i wyczerpującego omówienia zjawiska, jakie stanowią NPS. Celem opracowania była wielopłaszczyznowa analiza, która w zamierzeniu pozwolić miała na głębsze zrozumienie przyczyn tak szerokiej skali NPS, ich różnorodności oraz łatwości w dostępie. Biorąc pod uwagę powyższe, w artykule podjęto próbę zasygnalizowania priorytetowych zdaniem Autorki zagadnień, które są kluczowe w procesie szeroko rozumianego zapobiegania NPS – tj. podjętej współpracy międzynarodowej, krajowych regulacji prawnych, oraz prowadzonych w laboratoriach kryminalistycznych badań chemicznych. We wskazanej publikacji starałam się zwrócić uwagę na niepokojącą tendencję, że liczba modyfikowanych w sposób chemiczny i biologiczny substancji drastycznie od kilku lat wzrasta, zaś same substancje są coraz silniejsze i w coraz większym stopniu zagrażają zdrowiu i życiu ludzi. W związku ze stale rosnącą liczbą NPS oraz znaczną ich dostępnością, pojawiało się coraz więcej wątpliwości dotyczących skuteczności przyjętego we wcześniejszych latach w Europie oraz w poszczególnych państwach modelu, którego celem jest poddanie kontroli prawnej nowych substancji psychoaktywnych. Na podstawie przedstawionych w artykule informacji, można założyć tezę, iż przyczyną dotychczasowego rozwoju nowych substancji psychoaktywnych była słabość obowiązujących w przedmiotowym zakresie regulacji prawnych, zarówno tych o charakterze krajowym, jak również międzynarodowym – z jednej strony, zaś z drugiej – wyspecjalizowane techniczne oraz chemiczne możliwości producentów. Kolejną tezę, jaką można postawić w kontekście badanej tematyki, jest stwierdzenie, iż zjawisko nowych substancji psychoaktywnych wykazuje dużą nośność kryminogenną i w zdecydowany sposób stanowi ujemne zjawisko ze sfery patologii życia społecznego. W związku z powyższym w procesie skutecznej walki z NPS, istotne znaczenie posiadają czynności w zakresie profilaktyki, wykrywania oraz zwalczania nowych substancji psychoaktywnych.

W korespondencji do powyższego chciałam podkreślić, że nie ma wątpliwości, że rodzaj i skala zagrożeń, jakie dla społeczeństwa przynoszą tego rodzaju czyny przestępne, któ-

rych przedmiot stanowią zarówno środki odurzające, ale także nowe substancje psychoaktywne i środki zastępcze, determinują kierunki zmian regulacji prawnych. W efekcie tego powstaje szereg uregulowań legislacyjnych służących utrzymaniu bezpieczeństwa publicznego. Uwzględniając powyższe oraz mając na uwadze, że zapewnienie bezpieczeństwa publicznego polega na redukowaniu zagrożeń oraz minimalizowaniu prawdopodobieństwa ich wystąpienia w przyszłości, chciałam podkreślić konieczność realizacji – przez specjalnie wyznaczonego do tego służby - funkcji przypisanych nauce kryminalistyki, w tym w szczególności rozpoznawczej, wykrywczej oraz zapobiegawczej. Mimo licznych osiągnięć organów ścigania (głównie CBŚP) w tym zakresie, w tym liczby konfiskat znacznych partii narkotyków oraz niszczenia upraw, a także zatrzymań sprawców przestępstw w tym członków zorganizowanych grup przestępczych, kwestia zwalczania nielegalnego obrotu narkotykami (tymi klasycznymi i nowymi) stała się w ostatnich latach priorytetem polityki krajowej i międzynarodowej, czego wyrazem są nowe regulacje prawne. Na powyższą kwestię zwracam szczególną uwagę w publikacji *Prawnokarna oraz kryminalistyczna problematyka przestępczości narkotykowej w kontekście bezpieczeństwa publicznego. Aspekty teoretyczno-empiryczne [w:] Przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu. Aspekty prawne, kryminologiczne i kryminalistyczne, T. II*, red. D. Semków, I. Kułak, Rzeszów 2020. Zaprezentowano w niej dane statystyczne dotyczące: osób skazanych prawomocnym wyrokiem w latach 2008–2017 za przestępstwa ze wskazanej Ustawy oraz nieletnich, wobec których prawomocnie orzeczono środki wychowawcze, poprawcze lub kary w związku z czynami karalnymi wymienionymi w ww. Ustawie. W opracowaniu wskazano, iż niepokojącym zjawiskiem jest duża liczba zorganizowanych grup przestępczych o charakterze narkotykowym. Istotnym elementem przeciwdziałania temu zjawisku są podejmowane przez wyspecjalizowane służby czynności operacyjno-rozpoznawcze. Efekt tych działań zaprezentowano na przykładzie działalności Centralnego Biura Śledczego Policji. W tym zakresie podjęto badania nad następującymi zagadnieniami: dynamiką zorganizowanych grup przestępczych i ich miejsca wśród ogólnej liczby tego typu struktur oraz ilością ujawnionych przez CBŚP środków odurzających i substancji psychoaktywnych w latach 2008-2019. Ich rezultat przedstawiono w formie opisu i analizy danych zamieszczonych w opracowanych w tym celu wykresach.

Przedmiot badań podjętych w tej podgrupie zainteresowań naukowych stanowi także problematyka dotycząca prawnokarnej materii przestępstw określonych w art. 161 Kodeksu karnego, tj. świadomego i bezpośredniego narażenia człowieka na zakażenie wirusem HIV

bądź chorobą weneryczną, zakaźną, ciężką chorobą nieuleczalną lub realnie zagrażającą życiu. W związku z powyższym, w opracowaniu pt. *Odpowiedzialność karna za przestępstwo określone w art. 161 Kodeksu Karnego w świetle nowych regulacji prawnych* [w:] *Współczesne problemy bezpieczeństwa, zarządzania i nowoczesnej inżynierii*, red. R. Runiewicz, I. Przychocka, L. Milewski, Warszawa 2021, podjęłam wspólnie ze współautorem problematykę wprowadzonej 31 marca 2020 r. zmiany w przepisach prawa, w wyniku której zastrzono sankcję karą za dokonanie ww. czynów. Głównym celem artykułu była analiza oraz próba oceny ww. regulacji prawnych w tym zakresie. Opracowanie przedstawia ponadto problematykę iniekcyjnego przyjmowania narkotyków jako jednej z podstawowych form bezpośredniego narażenia innej osoby na zarażenie wirusem HIV i chorobą AIDS. Przeprowadzane badania pozwalają stwierdzić, że dożylne przyjmowanie narkotyków w niektórych krajach nadal odgrywa główną rolę w rozprzestrzenianiu się tego typu zakażeń. W opracowaniu zasygnalizowałam także tematykę dotyczącą związku zachodzącego pomiędzy przestępstwami skatalogowanymi z rozdziale VII Ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii a czynami określonymi w rozdziale XIX obowiązującego Kodeksu karnego, tj. przestępstwami przeciwko życiu i zdrowiu.

Ad. b. Oprócz przestępczości narkotykowej przedmiotem rozważań w omawianym obszarze uczyniłam także prawno-administracyjne oraz kryminologiczne i kryminalistyczne aspekty przestępstwa handlu ludźmi. Problematykę handlu ludźmi można zakwalifikować jako drugą podgrupę w prezentowanym II obszarze aktywności naukowo-badawczej i w zakresie tym wskazuję następujące publikacje:

1. D. Semków-Chajko, *Rola jednostek samorządu terytorialnego w zapewnieniu bezpieczeństwa i porządku publicznego w Polsce po 1989 r.* [w:] *Polityka bezpieczeństwa w wymiarze globalnym, europejskim i krajowym. Uwarunkowania – koncepcje – działania*, P. Grata, M. Delong (red.), Rzeszów 2015.
2. D. Semków, K. Bajda, *Przeciwdziałanie zjawisku handlu ludźmi na terenie województwa podkarpackiego* [w:] *Zagadnienia bezpieczeństwa i porządku publicznego w jednostkach samorządu terytorialnego*, red. E. Ura, E. Feret, S. Pieprzny, Rzeszów 2018, s. 392-405.
3. D. Semków, N. Gumenna, *Kryminologiczno-prawne aspekty handlu ludźmi w kontekście bezpieczeństwa publicznego* [w] *Naruszenia praw człowieka we współczesnym świecie*, red. M. Malczyńska-Biały, K. Żarna, Rzeszów 2018, s. 245-269.

Pierwszą publikacją naukową, stanowiącą równocześnie wstęp do rozważań we wskazanej problematyce jest rozdział w monografii zatytułowany *Rola jednostek samorządu terytorialnego w zapewnieniu bezpieczeństwa i porządku publicznego w Polsce po 1989 r.* [w:] *Polityka bezpieczeństwa w wymiarze globalnym, europejskim i krajowym. Uwarunkowania – koncepcje – działania*, P. Grata, M. Delong (red.), Rzeszów 2015. Cel opracowania stanowiła próba ukazania funkcji, jaką zgodnie z aktami prawnymi spełniają organy administracji samorządowej w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa i porządku publicznego w Polsce po 1989 roku. Zapewnienie bezpieczeństwa i porządku publicznego należy do obowiązków zarówno organów administracji publicznej szczebla centralnego, jak również jednostek samorządu terytorialnego. Ostatnie z wymienionych struktur, mają największy wpływ na kształtowanie bezpieczeństwa lokalnego. W wyniku transformacji ustrojowej państwa oraz reformy ustrojowej, organy administracji samorządowej zostały zobowiązane do zapewnienia bezpieczeństwa i porządku publicznego na swoich terenach. Nastąpiło to przede wszystkim w drodze zobowiązania tych organów do realizacji zadań własnych określonych w tzw. ustawach samorządowych. Regulacje te nie wyczerpują jednak katalogu obowiązków, z których władze gmin, powiatów oraz województw powinny wywiązać się w celu zapewnienia bezpieczeństwa swoich obywateli. Szereg zobowiązań jednostek samorządu terytorialnego w tym zakresie wskazują również tzw. ustawy szczególne. W tekście powołano się na dwie z nich, warto jednak zaznaczyć, iż ustanowienie odpowiedzialności organów administracji samorządowej w dziedzinie bezpieczeństwa i porządku publicznego uregulowane zostało również w drodze innych ustaw. Przykładem może być Ustawa z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym. Prawodawstwo w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa obywateli jest tym bardziej istotne, iż jak wielu znawców tej tematyki twierdzi, współczesne społeczeństwo stało się „społeczeństwem ryzyka”. Powinno to mobilizować nie tylko do tworzenia gwarancji prawnych w zakresie bezpieczeństwa obywateli, ale również do szukania coraz bardziej efektywnych form ich respektowania i egzekwowania. Tworzenie odpowiednich przepisów prawa jest istotne, ale równie ważne wydają się być metody i techniki, jakimi władze administracji państwowej oraz wyspecjalizowane w kwestii zapewnienia bezpieczeństwa obywateli formacje i służby mogą posługiwać się w realizowaniu zadań wyznaczonych odpowiednimi regulacjami prawnymi.

Uszczegółowienie rozważań podjętych w ww. publikacji przedstawiłam w kolejnym opracowaniu: *Przeciwdziałanie zjawisku handlu ludźmi na terenie województwa podkarpackiego* [w:] *Zagadnienia bezpieczeństwa i porządku publicznego w jednostkach samorządu terytorialnego*, red. E. Ura, E. Feret, S. Pieprzny, Rzeszów 2018. W sposób szczególny uwaga skoncentrowana została w tym zakresie na zjawisku handlu ludźmi na terenie województwa podkarpackiego. Handel ludźmi stanowi rozwijający się na szeroką skalę proceder przestępczy. Przeciwdziałanie temu zjawisku oraz jego zwalczanie, stanowi niezwykle istotne zagadnienie z perspektywy szeroko rozumianego bezpieczeństwa. Celem publikacji (przygotowanej we współautorstwie) było zwrócenie uwagi budowany w Polsce od wielu lat system przeciwdziałania handlowi ludźmi. W tym celu powołane zostały specjalne komórki w organach administracji publicznej. W artykule podjęto próbę przedstawienia zjawiska, jakie stanowi handel ludźmi, w kontekście działań podejmowanych w celu jego przeciwdziałania na terenie województwa podkarpackiego. Publikacja ta stanowi próbę omówienia inicjatyw podejmowanych przez Wojewódzki Zespół do spraw Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi, Bieszczadzki Oddział Straży Granicznej, Komendę Wojewódzką Policji w Rzeszowie oraz Komendy Miejskie i Powiatowe Policji z terenu województwa podkarpackiego. W prowadzonych we współautorstwie badaniach starałam się wskazać na specyfikę województwa podkarpackiego, które położone na granicy z Ukrainą, stanowi tym samym zewnętrzną granicę Unii Europejskiej. Zważywszy na fakt, iż Polska stanowi kraj docelowy oraz tranzytowy dla ofiar handlu ludźmi pochodzących głównie z Ukrainy, Bułgarii oraz Rumunii, tym bardziej uzasadnione wydaje się być utworzenie wojewódzkich struktur współpracy w zakresie przeciwdziałania handlowi ludźmi. Merytorycznym argumentem przemawiającym za powołaniem Wojewódzkiego Zespołu, są szeroko podejmowane przez członków Zespołu działania o charakterze informacyjno-edukacyjnym. Ich celem jest uświadomienie społeczności lokalnej województwa podkarpackiego, w tym w szczególności młodzieży szkolnej, zagrożeń związanych ze zjawiskiem handlu ludźmi, które występują w regionie województwa.

Kontynuację rozważań w powyższym zakresie stanowiła publikacja pt. *Kryminologiczno-prawne aspekty handlu ludźmi w kontekście bezpieczeństwa publicznego*. Jej celem było dokonanie analizy prawno-kryminologicznej występowania wspomnianego procederu w Polsce oraz w Ukrainie, a tym samym ukazanie jego przyczyn, różnych form, które mu towarzyszą, profilu ofiar oraz metod zwalczania tego rodzaju przestępczości. We współautor-

stwie z N. Gumenną starałam się także przedstawić skalę omawianego procederu, wskazać *modus operandi* dokonywanych czynów przestępczych oraz opisać proces wiktymizacji. Artykuł stanowił efekt badań prowadzonych we współpracy z Państwowym Uniwersytem Medycznym im. I. Horbachevskiego w Tarnopolu w Ukrainie. Analizując dostępne statystyki, można stwierdzić, iż skala zjawiska handlu ludźmi, nazywanego współczesnym niewolnictwem, w Europie ciągle wzrasta. Ofiary tego procederu najczęściej wykorzystywane są do prostytucji, pracy przymusowej, handlu narkotykami oraz do żebractwa. Badania w tym zakresie pozwoliły sformułować wniosek, że w globalnym systemie tego przestępstwa, Polska jest zarówno krajem przeznaczenia, tranzytu i pochodzenia ofiar handlu ludźmi. Specyfika kraju pochodzenia sprowadza się do tego, że obywatele Polski stają się ofiarami handlu ludźmi (w różnych jego formach). W związku z tym, że ogólną tendencją jest przepływ ofiar handlu ludźmi z krajów słabiej rozwiniętych, do krajów lepiej rozwiniętych, obywatele Polski stają się ofiarami handlu ludźmi w krajach położonych w zachodniej części Europy, a w Polsce ofiarami stają się najczęściej obywatele państw Europy Środkowo-Wschodniej.

Podobnie przedstawia się sytuacja Ukrainy, która jest krajem pochodzenia, tranzytu i przeznaczenia dla mężczyzn, kobiet i dzieci w kontekście przestępstwa handlu ludźmi. W kontekście przyczyn występowania tego procederu na Ukrainie nie sposób pominąć sytuacji, będącej efektem konfliktu z Rosją, który bez wątpienia wpływa na sytuację ekonomiczną obywateli Ukrainy.

Ad. c. Trzecią podgrupą zagadnień w II obszarze badawczym stanowią kwestie związane ze zjawiskiem ze sfery patologii społecznej, jakim jest samobójstwo, oraz kryminalistyczno-kryminologiczne, a w pewnych sytuacjach prawne aspekty zapobiegania tego typu działaniom autodestrukcyjnym. W tym zakresie wskazać mogę na następujące publikacje:

1. D. Semków, K. Bajda. *Samobójstwa wśród dzieci i młodzieży. Aspekty kryminologiczne*, [w:] *Bezpieczeństwo młodzieży szkolnej w aspekcie zachowań suicydalnych*, red. G. Ostasz, E. Moczuk, J. Jedynak, Rzeszów 2018, s. 103-119.
2. D. Semków, *Tactical and Criminalistic Aspects of Police Negotiations in Crisis Situations*, "Humanities and Social Sciences", 2018, nr 4, s. 307-325.

Samobójstwo jest zjawiskiem wielowymiarowym, które posiada zasięg globalny i dotyczyć może osób w każdym wieku. Dokonane przeze mnie badania pozwalają za wiarygodną uznać tezę, że znaczący wzrost wskaźnika samobójstw obserwuje się wśród młodych osób. Zachowania samobójcze w tej grupie budzą szczególny niepokój wśród specjalistów zajmujących się problematyką suicydalną. WHO podkreśla samym, iż samobójstwa stanowią obok wypadków i nowotworów jedną z głównych przyczyn zgonu młodych osób.

Próbę omówienia zjawiska samobójstw wśród dzieci i młodzieży w latach 2013–2017 podjęłam w artykule przygotowanym we współautorstwie pt. *Samobójstwa wśród dzieci i młodzieży. Aspekty kryminologiczne* [w:] *Bezpieczeństwo młodzieży szkolnej w aspekcie zachowań suicydalnych*, red. G. Ostasz, E. Moczuk, J. Jedynak, Rzeszów 2018. W celu rzetelnego przedstawienia podjętej tematyki, starano się ukazać zarówno skalę problemu, jak również wskazać na etiologię zachowań suicydalnych w grupie wiekowej pomiędzy 7. a 12. rokiem życia oraz w wieku 13–18 lat. Szczególną uwagę poświęcono kwestii samobójstw dokonanych oraz samobójstw usiłowanych. W pracy, w głównej mierze wykorzystano dane statystyczne Komendy Głównej Policji. Ponadto uwzględniono również inne interesujące dane, pochodzące z prowadzonych w różnych ośrodkach w temacie samobójstw dzieci i młodzieży badań.

Zapowiedź popełnienia samobójstwa jest także jedną z tzw. sytuacji kryzysowych, w rozwiązaniu których wykorzystuje się policyjne negocjacje, które traktowane są jako taktyczne narzędzie służące rozwiązywaniu sytuacji kryzysowych, które od wielu lat utożsamiane jest z pracą policyjnych negocjatorów. Problematykę tę przedstawiłam w publikacji pt. *Tactical and Criminalistic Aspects of Police Negotiations in Crisis Situations*, "Humanities and Social Sciences", 2018, nr 4. Celem artykułu było przedstawienie ówczesnie funkcjonującego systemu negocjacji policyjnych składającego się z jednostki Centralnej, którą stanowi Zespół Negocjatorów Biura Operacji Antyterrorystycznych Komendy Głównej Policji oraz zespołów nieetatowych funkcjonujących na poziomie każdej komendy wojewódzkiej Policji. Chciałam podkreślić, że ustalenia poczynione przez mnie w wyniku prowadzonych badań pozwoliły na sformułowanie kilku wniosków. W świetle prawa, negocjatorzy policyjni biorą udział w szczególności w trzech rodzajach sytuacji kryzysowych: wzięcia i przetrzymywania zakładników; zapowiedzi popełnienia samobójstwa; groźby użycia przez sprawcę broni lub niebezpiecznego narzędzia albo materiału w stosunku do osób i mienia. Warto jednak podkreślić, iż katalog sytuacji kryzysowych, w których rozwiązywaniu mogą uczestniczyć policyjne

zespoły negocjacyjne, jest znacznie szerszy. Negocjatorzy policyjni wykonują swoje obowiązki również na podstawie Zarządzenia nr 4 Komendanta Głównego Policji z dnia 26 marca 2002 r. w sprawie form i metod wykonywania negocjacji policyjnych oraz Zarządzenia Nr 1429 Komendanta Głównego Policji z dnia 31 grudnia 2004 r. w sprawie wprowadzenia w Policji procedur reagowania w sytuacjach kryzysowych. Formy organizacyjne działań policyjnych stosowane w trakcie realizacji zadań związanych z wystąpieniem sytuacji kryzysowych określa również Zarządzenie nr 213 Komendanta Głównego Policji z dnia 28 lutego 2007 r. w sprawie metod i form przygotowywania i realizacji zadań Policji w przypadkach zagrożenia życia i zdrowia ludzi lub ich mienia albo bezpieczeństwa i porządku publicznego. Oprócz zapowiedzi popełnienia samobójstwa do sytuacji kryzysowych, w którym należy prowadzić negocjacje policyjne, zaliczyć można: wzięcie i przetrzymywanie zakładników oraz groźbę użycia przez sprawcę broni lub niebezpiecznego narzędzia albo materiału w stosunku do osób i mienia. Dokonując analizy otrzymanych z KGP materiałów, w artykule zaprezentowałam dane dotyczące pracy negocjatorów Sekcji Negocjacji Wydziału Wsparcia Operacyjnego Biura Operacji Antyterrorystycznych Komendy Głównej Policji w każdej z trzech wyżej wymienionych sytuacji kryzysowych w latach 2014–2016. Na podstawie otrzymanych z KGP materiałów opracowałam dane statystyczne, które przy uwzględnieniu trzech sytuacji kryzysowych przedstawiają kolejno: liczbę zgłoszonych we wskazanych latach zdarzeń związanych z wzięciem i przetrzymywaniem zakładników, zapowiedzią popełnienia samobójstwa, groźbą użycia broni, niebezpiecznego narzędzia lub materiału (wykres nr 1); liczbę oraz sytuacje w których negocjacje zostały przeprowadzone (wykres nr 2); oraz liczbę oraz rodzaje zdarzeń, do których został wyznaczony zespół negocjacyjny, a negocjacje nie zostały podjęte (wykres nr 3). Analiza danych statystycznych Komendy Głównej Policji wykazała, iż w badanym okresie największą grupę zgłoszonych zdarzeń stanowiły te, które dotyczyły zapowiedzi popełnienia samobójstwa. Była to także ta kategoria sytuacji kryzysowych, podczas których przeprowadzono najwięcej negocjacji policyjnych.

Konkludując kwestię publikacji zakwalifikowanych do pierwszego obszaru aktywności naukowo-badawczej (łącznie do trzech podgrup), chciałam podkreślić, że publikacje te, poza wymiarem teoretycznym posiadają aspekt empiryczny, oparty na analizie uzyskanych danych (zarówno w danych w formie pisemnej jak również prowadzonych np. z funkcjonariusz-

szami organów ścigania wywiadów) i analizie danych, które zaprezentowany zostały w formie tabel lub wykresów i w każdym przypadku stanowiły własne opracowanie.

Efekty prowadzonych badań przedstawiałam także podczas krajowych i międzynarodowych konferencjach naukowych. Uwzględniając trzy podgrupy badanych przeze mnie zjawisk o charakterze przestępnym oraz innych zjawisk ze sfery patologii społecznej mogę wskazać na udział w następujących konferencjach:

1. D. Semków, V Międzynarodowa Konferencja naukowa z cyklu „Współczesne problemy nauk penalnych” pod tytułem „Procesowo-kryminalistyczna problematyka udziału pokrzywdzonego w postępowaniu karnym”, Wrocław 22.11.2016 r. Wygłoszenie referatu: *„Kryminalistyczne aspekty wykorzystania dronów”*.
2. D. Semków, Międzynarodowe Konferencja „Współczesna polityka bezpieczeństwa – aspekty militarne i społeczno-gospodarcze”, Rzeszów, 17–18 października 2017 r., Rzeszów, wygłoszenie referatu: *„Kryminologiczno-kryminalistyczne aspekty zjawiska handlu ludźmi w kontekście bezpieczeństwa publicznego”*.
3. D. Semków, Międzynarodowa Konferencja Naukowa „Oblicza współczesnej przestępczości. Przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu”, Rzeszów, 4 grudnia 2017 r. Wygłoszenie referatu: *„Aspekty kryminologiczne przestępstw przeciwko życiu i zdrowiu”*.
4. D. Semków, III Międzynarodowa Konferencja Naukowa „Współczesne problemy zarządzania i bezpieczeństwa”, Zakopane – Kościelisko 10–12 stycznia 2018 r. Wygłoszony referat: *„Zjawisko dopalaczy w kontekście bezpieczeństwa publicznego. Problematyka kryminologiczno-kryminalistyczna”*.
5. D. Semków, II Międzynarodowa Konferencja Naukowa „Dylematy współczesnej obronności i bezpieczeństwa RP”, Warszawa 12 kwietnia 2018 r. Wygłoszony referat: *„Współczesna przestępczość i jej wpływ na bezpieczeństwo państwa. Analiza kryminologiczno-kryminalistyczna”*.
6. D. Semków, Międzynarodowa Konferencja Naukowa „Bezpieczeństwo i porządek publiczny w jednostkach samorządu terytorialnego, Łańcut 15–17 maja 2018 r. Wygłoszony referat: *„Przeciwdziałania zjawisku handlu ludźmi na terenie województwa podkarpackiego”*.

7. K. Bajda, D. Semków, Konferencja edukacyjno-naukowa „Zjawisko samobójstwa wśród młodzieży szkolnej, Wychowanie, edukacja, profilaktyka”, Tarnów 24 maja 2018 r. Wygłoszony referat: „*Samobójstwa wśród młodzieży szkolnej. Aspekty kryminologiczne*”.
8. D. Semków, II Międzynarodowa Konferencja Naukowa „Oblicza współczesnej przestępczości – przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu”, Rzeszów, 3 grudnia 2018 r. Wygłoszony referat: „*Dopuszczalność badań poligraficznych w świetle uregulowań prawnych wybranych państw*”.
9. D. Semków, IV Międzynarodowa Konferencja Naukowa „Współczesne problemy zarządzania i bezpieczeństwa”, Zakopane-Kościelisko, 9-11 stycznia 2019 r., Wygłoszenie referatu: „*Nowe substancje psychoaktywne. Problematyka prawno-kryminalistyczna*”.

W związku z tą sferą zainteresowań naukowych byłam pomysłodawczynią i podjęłam się organizacji wielu naukowych spotkań, seminariów, wystąpień o tematyce prawnej, kryminalistycznej i kryminologicznej. Wśród nich mogę wymienić uczestnictwo w komitetach naukowych następujących przedsięwzięć:

- 1) Członek komitetu naukowego Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej, „Taktyka i technika kryminalistyczna w zmieniającym się świecie”, organizator: Koło Naukowe Kryminalistyki im. Tadeusza Hanauska, Uniwersytet Jagielloński, kwiecień 2022.
- 2) Członek komitetu naukowego II Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej na temat „Kryminalistyka i zmieniająca się rzeczywistość”, Akademia Handlowa Nauk Stosowanych w Radomiu, Komenda Wojewódzka Policji z siedzibą w Radomiu, Centralne Laboratorium Kryminalistyczne Policji, Radom 12-13 marca 2022.
- 3) Członek komitetu naukowego XII Ogólnopolskiego Zjazdu Kół Naukowych przy Wydziałach Prawa i Administracji pt. „Ewolucja systemu prawnego w świetle zmian społecznych, gospodarczych i ustrojowych”, Wrocław 2018.
- 4) Członek komitetu naukowego III Międzynarodowej Konferencji Naukowej pt. „Współczesne problemy zarządzania i bezpieczeństwa”, organizator: Uczelnia Techniczno-Handlowa w Warszawie, Wyższa Szkoła Administracji i Biznesu im. Eugeniusza Kwiatkowskiego w Gdyni, Wyższa Szkoła Prawa Wrocławiu Zakopane-Kościelisko, 10-12 stycznia 2018 r.,

- 5) Członek komitetu naukowego VII Ogólnopolskiej Konferencji Kół Naukowych „Współczesne problemy nauk społecznych i logistyki”, organizator: Uczelnia Techniczno-Handlowa im. Heleny Chodkowskiej, Wyższa Szkoła Prawa im. Heleny Chodkowskiej we Wrocławiu, koła naukowe w ramach tych uczelni, 22 marca 2017 r.
- 6) Członek komitetu naukowego Międzynarodowej Konferencji Naukowej „Oblicza współczesnej przestępczości: przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu”, Rzeszów, organizator: Uniwersytet Rzeszowski, 2017 r.
- 7) Członek komitetu naukowego II Międzynarodowej Konferencji Naukowej pt. „Współczesne problemy zarządzania i bezpieczeństwa”, organizator: Uczelnia Techniczno-Handlowa w Warszawie, Wyższa Szkoła Administracji i Biznesu im. Eugeniusza Kwiatkowskiego w Gdyni, Wyższa Szkoła Prawa, Zakopane-Kościelisko, 11-13 stycznia 2017 r.
- 8) V Międzynarodowej Konferencji Naukowej z cyklu „Współczesne problemy nauk penalnych”, pt. „Procesowo-kryminalistyczna problematyka udziału pokrzywdzonego w postępowaniu karnym”, Wrocław 2016.

Mój udział w wyżej wymienionych przedsięwzięciach został potwierdzony w Załączniku nr 8 do niniejszego wniosku.

Uczestniczyłam także w organizacji następujących konferencji:

- 1) Międzynarodowa Konferencja Naukowa pt. „Uchodźcy z Ukrainy w Polsce – skutki i wyzwania społeczno-prawne”, organizator: Uniwersytet Rzeszowski, Wojewoda Podkarpacki, Urząd Statyczny w Rzeszowie, Rzeszów, 29 maja 2023 r.
- 2) Ogólnopolska Konferencja Naukowa „Kryminologiczne i kryminalistyczne aspekty przestępczości powszechnej”, organizator: Uniwersytet Rzeszowski, Rzeszów, 11 maja 2018 r.
- 3) II Międzynarodowa Konferencja Naukowa „Oblicza współczesnej przestępczości: przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu”, organizator: Uniwersytet Rzeszowski, Rzeszów, 2018 r.
- 4) Międzynarodowa Konferencja Naukowa „Oblicza współczesnej przestępczości: przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu”, organizator: Uniwersytet Rzeszowski Rzeszów, 2017 r.

- 5) VII Ogólnopolska Konferencja Kół Naukowych „Współczesne problemy Nauk społecznych i logistyki”, organizator: Uczelnia Techniczno-Handlowa im. Heleny Chodkowskiej, Wyższa Szkoła Prawa im. Heleny Chodkowskiej we Wrocławiu, kółka naukowe w ramach tych uczelni, 22 marca 2017 r.

Potwierdzeniem mojego uczestnictwa w organizacji wskazanych konferencji są skany zaświadczeń zawartych w Załączniku nr 12 do przedmiotowego Wniosku.

3.5.3 Obszar badawczy nr 3. Kryminologiczno-kryminalistyczne i prawne aspekty zamachów na dyplomatów i placówki dyplomatyczne.

Ten obszar moich zainteresowań naukowych koresponduje z problematyką, którą przedstawiłam w rozprawie doktorskiej pt. *Polska w Unii Europejskiej – droga oraz współczesność*. Wiedza uzyskana podczas procesu badawczego związanego z przygotowaniem rozprawy, pozwoliła mi na rozwój moich zainteresowań naukowych związanych z realizowaniem racji stanu, w tym z funkcjonowaniem przedstawicielstw dyplomatycznych, rolą ambasadorów i konsulów, ale przede wszystkim z zagrożeniami, na które są narażeni podczas wykonywania swoich obowiązków. Wskazaną problematykę poddałam analizie w kontekście prawnym, kryminologicznym i kryminalistycznym. Wyniki badań prowadzonych w tym zakresie publikowałam zarówno w czasopiśmie naukowych jak również w formie rozdziałów w monografiach. Przyjęte tezy badawcze, wskazane cele badawcze i obszar prowadzonych badań determinowały wybór metod badawczych wyżej opisanych publikacji, z czego najważniejszą była metody wykorzystywane w dyscyplinie nauk prawnych. Chciałam jednak podkreślić, że podczas przygotowywania publikacji naukowych starałam się także wykorzystywać metody badawcze zaczerpnięte z innych dyscyplin z obszaru nauk społecznych takich jak nauki o polityce i administracji, jak również nauk humanistycznych, w tym historii.

Badania naukowe prowadzone we wskazanym obszarze mogłam zrealizować m.in. dzięki:

- projektowi pt. *Formalno-prawne podstawy bezpieczeństwa w kontekście współczesnych zagrożeń państwa*, który realizowałam w 2015 roku i finansowany był z dotacji celowej Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego na prowadzenie badań naukowych lub prac

rozwojowych oraz zadań z nimi związanych, służących rozwojowi młodych naukowców. Pełniłam w nim funkcję kierownika projektu;

- projektowi pt. *Prawno-administracyjne podstawy bezpieczeństwa w kontekście współczesnych zagrożeń państwa* realizowanemu od maja do grudnia 2016 r. Finansowany był z dotacji celowej Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego na prowadzenie badań naukowych lub prac rozwojowych oraz zadań z nimi związanych, służących rozwojowi młodych naukowców. Pełniłam w nim funkcję kierownika projektu.

Do tego obszaru zaliczam następujące opracowania:

1. D. Semków-Chajko, *Formalnoprawne podstawy bezpieczeństwa placówek zagranicznych na przykładzie rozwiązań obowiązujących w Rzeczypospolitej Polskiej* [w:] *Współczesna polityka bezpieczeństwa. Aspekty polityczne, gospodarcze i militarne*, red. P. Grata, M. Delong, P. Korzeniowski, Rzeszów 2016.
2. D. Semków, *Zamachy na nietykalność osobistą dyplomatów – aspekty kryminologiczne i prawne* [w:] *Nauki społeczne i ekonomiczne – węzłowe zagadnienia*, red. J. Żylińska, I. Przychocka, Uczelnia Techniczno-Handlowa, Warszawa 2017, s. 668-682.
3. D. Semków, *Dyplomaci jako ofiary zamachów* [w:] *Ochrona prawna pokrzywdzonego*, red. T. Kaczmarek, M. Filipowska-Tuthill, J. Żylińska, Wrocław 2017, s. 404-417.
4. D. Semków, I. Kułak, *Assassinations on diplomatic representatives of the United States of America – victimological issues* [w:] *Przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu. Aspekty prawne, kryminologiczne oraz kryminalistyczne*, tom III, red. D. Semków, I. Kułak, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2023, s. 257-276.

Dyplomacja jest pojęciem niezwykle szerokim, a wiele aspektów jej funkcjonowania związanych jest z dyscypliną nauk prawnych. Współczesne stosunki międzynarodowe cechują niezwykle szybkie tempo rozwoju oraz duża dynamika zmian. Będąc przekonaną o tym, że współczesna rzeczywistość międzynarodowa generuje coraz większą różnorodność zagrożeń, tym samym placówki dyplomatyczne oraz wypełniający w państwach przyjmujących swoje zadania dyplomaci narażeni są na wiele niebezpieczeństw, przygotowałam opracowanie pt.

Formalnoprawne podstawy bezpieczeństwa placówek zagranicznych na przykładzie rozwiązań obowiązujących w Rzeczypospolitej Polskiej (opublikowany w monografii zbiorowej pt. *Współczesna polityka bezpieczeństwa. Aspekty polityczne, gospodarcze i militarne*,

red. P. Grata, M. Delong, P. Korzeniowski, Rzeszów 2016). Rozbudowa sieci stosunków bilateralnych i multilateralnych doprowadziła do upowszechnienia stałych przedstawicielstw dyplomatycznych, co wzbudziło potrzebę opracowania uniwersalnych regulacji dotyczących zasad ich funkcjonowania. Personel dyplomatyczny oraz obiekty placówek zagranicznych znajdują się wśród potencjalnych celów działań terrorystów, jak również innych grup nacisku. Można śmiało stwierdzić, iż polityka bezpieczeństwa prowadzona przez państwa czy też organizacje międzynarodowe wyznaczana jest przez rzeczywistość, w której funkcjonują podmioty prawa międzynarodowego. W związku ze stale rosnącym zagrożeniem generowana jest coraz większa liczba aktów prawnych regulujących kwestie bezpieczeństwa placówek zagranicznych i ich personelu. Przyjęcie przedstawionych przez mnie we wskazanym artykule dokumentów jest dowodem zainteresowania państw bezpieczeństwem dyplomatów, jak również ochroną obiektów, w których pełnią powierzone im przez ich państwo funkcje. Sama tylko świadomość istnienia gwarancji nietykalności personelu dyplomatycznego jest wobec współczesnych wyzwań bezpieczeństwa państwa niewystarczająca, dlatego też zarówno dyplomaci akredytowani w danym państwie, jak i rodzimi przedstawiciele dyplomatyczni wysyłani na zagraniczne misje obejmowani są szczególną opieką. W każdym z państw można wskazać jednostki wyspecjalizowane w ochronie placówek dyplomatycznych czy też personelu dyplomatycznego. Przykładem struktur specjalizujących się w zapewnianiu takiego bezpieczeństwa może być istniejące w USA Biuro Bezpieczeństwa Dyplomatycznego (tzw. DS). Jako przykład można również podać szwajcarski Wydział ds. Wyższych Urzędów Publicznych i Przedstawicielstw Zagranicznych (tzw SMAV) Federalnej Służby Bezpieczeństwa.

Asumptem do przygotowania manuskryptu artykułu pt. *Zamachy na nietykalność osobistą dyplomatów – aspekty kryminologiczne i prawne* (opublikowany w monografii zbiorowej pt. *Nauki społeczne i ekonomiczne – węzłowe zagadnienia*, red. J. Żylińska, I. Przychocka, Uczelnia Techniczno-Handlowa, Warszawa 2017, był zauważalny trend polegający na wzroście skali zjawiska naruszenia nietykalności osobistej dyplomatów w II połowie XX wieku. Od lat sześćdziesiątych coraz częściej dochodziło do popełniania tego rodzaju przestępstw. Z czasem zmianie uległy również sposoby, jakimi posługiwali się przestępcy. Od połowy lat siedemdziesiątych, coraz częstsze stały się porwania dyplomatów oraz branie zakładników, co stanowi jedną z form terroryzmu międzynarodowego. Znaczne nasilenie ataków oraz zamachów na dyplomatów i placówki dyplomatyczne nastąpiło w latach sześćdziesiątych i siedem-

dziesiątych oraz osiemdziesiątych. W artykule starałam się wskazać na fakt, iż nietykalność osobista to jeden z najważniejszych i jednocześnie najstarszych immunitetów w całej grupie przywilejów i immunitetów dyplomatycznych. Mówią o nim artykuły 29 i 37 Konwencji wiedeńskiej, zgodnie z nimi osoba przedstawiciela dyplomatycznego jest nietykalna. Nie podlega on aresztowaniu ani zatrzymaniu w żadnej formie. Nietykalność osobista przysługuje również członkom personelu dyplomatycznego, personelu administracyjno-technicznemu misji dyplomatycznej oraz członkom ich rodzin pozostającym z nimi we wspólnocie domowej i niebędących obywatelami państwa przyjmującego.

W związku z gwałtownym wzrostem liczby zamachów na przedstawicieli dyplomatycznych oraz konsularnych, pojawiła się konieczność sporządzenia odpowiednich przepisów prawnych. Prace nad aktem prawnomiędzynarodowym regulującym zasady bezpieczeństwa dyplomatów podjęła Organizacja Narodów Zjednoczonych. W ich efekcie Zgromadzenie Ogólne ONZ uchwaliło w dniu 14 grudnia 1973 roku Konwencję o zapobieganiu przestępstwom i karaniu sprawców przestępstw przeciwko osobom korzystającym z ochrony międzynarodowej, w tym przeciwko dyplomatom. W artykule 1 Konwencji ONZ, iż osobą korzystającą z międzynarodowej ochrony w szczególności jest: głowa państwa, szef rządu, minister spraw zagranicznych. Z ochrony korzystają również członkowie ich rodzin. Postanowienia Konwencji ONZ dotyczą również każdego przedstawiciela, funkcjonariusza lub osobistość oficjalną państwa. Konwencja ONZ ustanowiła szereg podstawowych zobowiązań dla państw, będących jej stronami i Konwencja ONZ spotkała się z dużym zainteresowaniem środowiska międzynarodowego, o czym świadczy fakt, iż w czerwcu 2010 r. jej stronami były 173 państwa w tym Włochy i Polska.

Przeprowadzane w omawianym zakresie badania pozwoliły stwierdzić, że w Europie Zachodniej, Stanach Zjednoczonych, na Bliskim Wschodzie i w Ameryce Południowej dochodziło w omawianym okresie do wielu brutalnych ataków skierowanych przeciwko przedstawicielom dyplomatycznym. Aktywne były grupy reprezentujące różne systemy wartości, dokonujące aktów przemocy w imię radykalnej ideologii, narodowego samookreślenia lub religii. Wraz z końcem lat sześćdziesiątych XX w. terroryzm zaczął przybierać charakter międzynarodowy. Aby przeprowadzać akcje, zamachowcy przemieszczali się z kraju do kraju, ich ofiary przestały być bezpośrednio związane ze stawianymi żądaniem, a celem działalności było wzbudzenie strachu, zwrócenie na siebie uwagi i uzyskanie pożądaných zmian w sferze

polityki. Sposoby przeprowadzania zamachów w latach siedemdziesiątych można porównać do tych przeprowadzanych w dzisiejszych czasach.

W analizowanym okresie jako powód popełnienia czynu zabronionego najczęściej można było wskazać motywy polityczne. Odpowiedzią środowiska międzynarodowego na dokonywanie czynów przestępczych stały się wypracowane instrumenty prawne służące zapobieganiu, jak również przewyżczeniu tego procederu. Opisane akty prawne charakteryzują się ich międzynarodowym zasięgiem, jednak należy w tym miejscu podkreślić fakt, iż w dzisiejszych czasach wszystkie cywilizowane państwa w swoich kodeksach karnych przewidują surowe kary za naruszenie nietykalności dyplomaty. Dokonując analizy czynów przestępczych skierowanych przeciwko dyplomatom należy jednak w ujęciu prawnym wskazać na istotny problem jaki powstał w zakresie zastosowania środków karnych w stosunku do sprawców czynów przestępczych kategorii przestępstw opisanych w niniejszym artykule. Terrorysty stosunkowo rzadko stają przed wymiarem sprawiedliwości. Wynika to ze specyfiki prowadzonej przez nich działalności przestępczej. W jej wyniku napastnicy albo giną, albo po uprzednim wzięciu zakładników wymuszają dostarczenie im danego środka transportu, którym zbiegają. Dlatego też, działania poszczególnych państw oraz ich wyspecjalizowanych w tej kwestii służb coraz częściej skierowana jest na działania prewencyjne, których celem jest niedopuszczenie do wzrostu skali opisanych działań przestępczych.

Efekt kontynuacji badań w tym obszarze stanowiła publikacja pt. *Dyplomaci jako ofiary zamachów*, (opublikowany w monografii zbiorowej pt. *Ochrona prawna pokrzywdzonego*, red. T. Kaczmarek, M. Filipowska-Tuthill, J. Żylińska, Wrocław 2017, s. 404-417). Założonym celem była próba ukazania dyptomatów jako ofiar działań terrorystów od początku lat osiemdziesiątych do wydarzeń bieżących. Rozbudowa sieć stosunków bilateralnych i multilateralnych oraz tendencja do upowszechnienia stałych przedstawicielstw dyplomatycznych sprawia, że dyplomaci stanowią tę grupę osób, która znacznie częściej w stosunku do innych grup ulega procesowi wiktymizacji w wyniku zamachów terrorystycznych. Czynów tych najczęściej dopuszczają się organizacje terrorystyczne. W tym aspekcie istotne są sylwetki terrorystów, osobowość sprawcy przestępstwa oraz motywacja do popełnienia przestępstwa. Kwestia ta jest nader istotna oraz koresponduje z odpowiedzią na pytanie dotyczące motywów działań napastników. Rzeczą trudną jest określenie stanu psychicznego, istnienia osobowości, szczególnego spojrzenia na świat, czy też tożsamego dla wszystkich terrorystów celu, którzy

za ofiary wybrali przedstawicieli dyplomatycznych poszczególnych państw. Na uformowanie się psychiki terrorysty wpływa interakcja sporej liczby czynników, które mogą występować w różnych kombinacjach u różnych osób.

Dokonana na potrzeby opracowania analiza pozwoliła na sformułowanie następujących wniosków:

- a) Skala czynów, w których efekcie dyplomaci stają się ofiarami, stale wzrasta.
- b) Pomimo istniejących aktów prawa zarówno międzynarodowego, jak również wewnętrznego poszczególnych państw, ambasadorowie, konsulowie, attache, prezydenci i premierzy, a także pozostali pracownicy placówek dyplomatycznych oraz osoby pełniące najważniejsze funkcje w państwach coraz częściej stają ofiarami w porachunkach różnych grup osób.
- c) Przedstawiciele tych grup to najczęściej terroryści lub szeroko ujmując temat – opozycjoniści, którzy poprzez dokonane zamachy wyrażają sprzeciw wobec prowadzonej polityki.
- d) W wyniku analizy omawianej tematyki można uznać, iż najczęstszym motywem popełnianych na tych dyplomatach przestępstw są pobudki polityczne.
- e) Na przestrzeni lat widoczne są modyfikacje metod, jakimi w osiągnięciu swoich celów posługują się zamachowcy.
- f) Dyplomaci stają się ofiarami zamachowców w wyniku porwania jako zakładników, podkładania bomb pod ich placówki dyplomatyczne, samochody lub po otrzymaniu listów z ładunkami wybuchowymi. Bardzo często napastnicy obierają chyba jeden z najbardziej bezpośrednich sposobów, jakim jest oddanie strzału do dyplomaty.
- g) Najczęściej ofiarami stają się przedstawiciele najsilniejszych państw świata, a dokonany na nich zamach staje się wyrazem niezadowolenia zamachowców z prowadzonej przez mocarstwa polityki.
- h) Sprawcy przestępstw w stosunku do dyplomatów poszerzają obszary swojej działalności, atakując przedstawicieli dyplomatycznych już nie tylko na obszarze państwa napastnika, głosząc tym samym otwarcie, że ich działalność nie ma granic politycznych ani geograficznych.
- i) Istnieją również terroryści, którzy za cel przeprowadzonego ataku wybierają przedstawicieli swojego państwa, wyrażając tym samym sprzeciw wobec prowadzonej przez władze państwowe polityki.

- j) Ponadto istnieją regiony świata, które stanowią swojego rodzaju skupisko organizacji terrorystycznych i w tych regionach przedstawiciele dyplomatyczni stają się ofiarami znacznie częściej w stosunku do skali tego zjawiska w innych częściach świata.

Wyrazem moich zainteresowań badawczych w tym zakresie były także ukończone przeze mnie kursy w Polskim Instytucie Spraw Międzynarodowych:

- Protokół dyplomatyczny i etykieta w instytucjach publicznych, Warszawa 11.03.2015 r.
- Protokół dyplomatyczny w Unii Europejskiej, Warszawa 14.04.2015 r.

Ich potwierdzenie przedstawiłam w Załączniku nr 16.

Ponieważ wskazany trzeci obszar badawczy związany jest z moimi zainteresowaniami naukowymi korespondującymi z realizacją polskiej racji stanu i których efektem była przygotowana przeze mnie rozprawa doktorska, do tego obszaru mogę zaliczyć także publikacje:

1. D. Semków-Chajko, *V rozszerzenie na przykładzie drogi Słowacji do Unii Europejskiej* [w:] *Polska – Słowacja. Europa Środkowa w XIX i XXI wieku. Księga Jubileuszowa dedykowana Profesor Ewie Orlof*, pod red. J. Pisulińskiego, E. Rączy, K. Żarny. Rzeszów 2011.
2. D. Semków-Chajko, *Integracja europejska – od Europejskiej Wspólnoty Węgla i Stali do Konstytucji dla Europy* - opublikowany w Zeszytach Naukowych Uniwersytetu Rzeszowskiego. Seria Socjologiczno-Historyczna. Socjologia, Nr 5, Rzeszów 2008, M. Malikowski (red.), Rzeszów 2008.
3. D. Semków-Chajko, *Stosunki Polski z państwami bałtyckimi – Litwą Łotwą i Estonią w okresie międzywojennym*, Wydawnictwo Archiwum Państwowego, Rzeszów 2009.
4. D. Semków-Chajko, *Opinie polskich polityków na temat Traktatu Lizbońskiego na podstawie artykułów zamieszczonych na łamach Gazety Wyborczej i Rzeczypospolitej od czerwca 2008 do grudnia 2008 roku, Polska-Niemcy-Ukraina. Europa w okresie przemian oraz nowych wyzwań w zakresie bezpieczeństwa i współpracy*, Rzeszów 2009.

3.5.4 Obszar badawczy nr 4. Rola i funkcje kryminalistyki w procesie badawczym i dydaktycznym.

Do czwartego obszaru aktywności naukowo-badawczej zaliczam zagadnienia odnoszące się do roli i zadań, jakie kryminalistyka jako nauka zaliczana do systemu nauk prawnych spełnia w procesie badawczym i dydaktycznym. Problematyka ta w ścisły sposób koresponduje ze współczesnym modelem edukacji uniwersyteckiej w kontekście nauczania przedmiotu „kryminalistyka” oraz z posługiwaniem się zdobyczami nauki kryminalistyki w prawie karnym, w tym jej zastosowaniu w postępowaniu procesowym. W tym obszarze moich zainteresowań naukowych staram się wskazać na nowoczesny proces dydaktyczny, w którym podkreśla się konieczność funkcjonowania praktycznego wymiaru nauczania kryminalistyki, w celu prawidłowego przygotowania absolwentów do wykonania obranego zawodu, w tym wypadku do wykonywania zawodów prawniczych, jak również na rolę i znaczenie kryminalistyki w procesie badawczym.

W omawianym zakresie wskazuję na następujące publikacje.

- 1) D. Semków, M. Goc, *Nowoczesny proces dydaktyczny warunkiem prawidłowego wykorzystania kryminalistyki w postępowaniu procesowym* [w:] *Kryminalistyka wobec pomyłek sądowych*, red. V. Kwiatkowska-Wójcikiewicz, L. Stępka, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Toruń 2021, s. 381-396.
- 2) M. Goc, P. Jastrzębski, D. Semków, *COMPARATOR – a Universal Application for Forensic Comparative Tests and a Statistical Analysis of Sample Parameters*, „Przegląd Policyjny” 2023, nr 2.

W artykule, który przygotowałem we współautorstwie z prof. Mieczysławem Gocem (D. Semków, M. Goc, *Nowoczesny proces dydaktyczny warunkiem prawidłowego wykorzystania kryminalistyki w postępowaniu procesowym* [w:] *Kryminalistyka wobec pomyłek sądowych*, red. V. Kwiatkowska-Wójcikiewicz, L. Stępka, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Toruń 2021, s. 381-396), zaakcentowano konieczność rozwoju różnorodnych form edukacyjnych nauki kryminalistyki, w tym edukacji o charakterze praktycznym. Pozwoli to w pełni wykorzystać możliwości procesu dydaktycznego, a tym samym zapewnić studentom rzetelne nabycie umiejętności w zakresie przedmiotu, które są niezbędne w wyko-

nywaniu obranych przez nich zawodów prawniczych, w których nauka kryminalistyki znajduje szerokie zastosowanie.

W artykule przybliżono kwestię wykorzystania programów wspomagających ekspertyzę pisma ręcznego, które to programy, oprócz ich profesjonalnego wykorzystania w bieżącej praktyce eksperckiej specjalistów z zakresu kryminalistyki, posiadają istotny walor edukacyjny oraz zastosowanie w praktyce badawczej i eksperckiej. Mogą one bowiem znaleźć zastosowanie w edukacji uniwersyteckiej, realizując funkcję praktycznego nauczania kryminalistyki, nawiązując jednocześnie do potrzeb nowoczesnej edukacji uniwersyteckiej.

Wychodząc naprzeciw wyzwaniom współczesnego postępowania procesowego, należy podkreślić miejsce kryminalistyki w edukacji uniwersyteckiej – jako z jednej strony samodzielnej, ale z drugiej interdyscyplinarnej nauki. Niepokojący jednak w omawianym zakresie, jest pobłażliwy niekiedy sposób traktowania nauki kryminalistyki przez osoby, których zainteresowania badawcze korespondują z innymi gałęziami prawa niż szeroko rozumiane nauki penalne. Zastosowanie metod i technik wykorzystywanych w kryminalistyce ma zdecydowanie szersze znaczenie i sięga poza obszar postępowań karnych, co oznacza, iż wybrane elementy wiedzy kryminalistycznej, mają zastosowanie przy rozstrzyganiu problemów z zakresu wielu innych obszarów prawa.

W publikacji: M. Goc, P. Jastrzębski, D. Semków, *COMPARATOR – a Universal Application for Forensic Comparative Tests and a Statistical Analysis of Sample Parameters*, (Artykuł ukaże się w dwóch wersjach językowych. Jako pierwsza opublikowana została wersja w języku polskim, pt. *Komparator – uniwersalny program do kryminalistycznych badań porównawczych i analizy statystycznej parametrów próbek*) wskazałam na fakt coraz szerszego zakresu – zarówno w Polsce, jak i zagranicą – w którym są wykorzystywane metody analizy komputerowej w badaniach kryminalistycznych. W publikacji przedstawiony został opis działania oraz funkcjonalności programu komputerowego pn. Komparator będącego wspólnym projektem Polskiego Towarzystwa Kryminalistycznego i Instytutu Kryminalistyki PTK, w którym pełniłam funkcje eksperta/konsultanta podczas opracowywania założeń programu. Program umożliwia dokonywanie wielu operacji przydatnych w kryminalistycznych analizach porównawczo-identyfikacyjnych obejmujących różne dziedziny kryminalistyki jak m.in. badania pismoznawcze, badania autentyczności dokumentów zabezpieczonych, badania traseologiczne, mechanoskopijnie, badania śladów na luskach i pociskach, badania traseologiczne,

antroposkopijne, otoskopijne, odontoskopijne, gantoskopijne i inne. Aplikacja łączy zalety programów graficznych i arkuszy kalkulacyjnych – umożliwia przeprowadzenie bezpośrednio analiz statystycznych. Możliwość zastosowania programu Komparator w procesie badawczym i dydaktycznym została przedstawiona podczas krajowych międzynarodowych konferencji naukowych.

W korespondencji do powyższego, w ramach aktywności naukowej w analizowanym obszarze badawczym w latach 2018–2022 byłam wykonawcą i koordynatorem merytorycznym projektu Narodowego Centrum Badań i Rozwoju realizowanego w Uniwersytecie Rzeszowskim pt. Jednolity Program Zintegrowany Uniwersytetu Rzeszowskiego – droga do wysokiej jakości kształcenia; Numer naboru: POWR.03.05.00-IP.08-00-PZ1/17. W ramach projektu odpowiedzialna byłam za przygotowanie części projektu dotyczącej dyscypliny nauki prawne. Opracowana przeze mnie część wniosku dotyczyła kwestii merytorycznych, finansowych i organizacyjnych związanych z zadaniami określonymi w projekcie i realizowanymi w Pracowni Kryminologii i Kryminalistyki. W tym celu opracowałam program szkoleń o charakterze praktycznym dla studentów Uniwersytetu Rzeszowskiego z kierunku Prawo i Bezpieczeństwo Wewnętrzne. Byłam także ich wykonawcą. Dzięki pozyskanemu projektowi studenci mogli uczestniczyć w 15-godzinym szkoleniu z badań kryminalistycznych, które odbywało się w Pracowni Kryminologii i Kryminalistyki Instytutu Nauk Prawnych Kolegium Nauk Społecznych Uniwersytetu Rzeszowskiego wyposażonej w wysokiej jakości sprzęt, aparaturę i oprogramowania służące do przeprowadzania zajęć dydaktycznych i badań naukowych, w tym programy komputerowe wspomagające ekspertyzę pisma ręcznego i podpisów, specjalistyczne mikroskopy oraz inne narzędzia wykorzystywane w pracy ekspertów. W Pracowni znajduje się także profesjonalne urządzenie do psychofizjologicznego wykrywania nieszczerości, tzw. wariograf/poligraf – popularnie określne „wykrywaczem kłamstw”, program do tworzenia wersji kryminalistycznych, zestawy do daktyloskopowania, specjalistyczne walizki kryminalistyczne służące do przeprowadzania badań kryminalistycznych. Program szkoleń wykraczał poza zakres merytoryczny zajęć przewidzianych tokiem studiów.

W 2023 roku opracowałam także założenia projektu finansowanego ze środków zewnętrznych w ramach dotacji celowej Urzędu Marszałkowskiego na zakup aparatury badawczej. Wniosek uzyskał akceptację, dzięki czemu jeszcze w 2023 roku Pracownia Kryminologii i Kryminalistyki Instytutu Nauk Prawnych Kolegium Nauk Społecznych Uniwersytetu Rze-

szowskiego zostanie zaopatrzona w urządzenie typu videospektrokomparator, które służy do przeprowadzania badań autentyczności dokumentów. Zakup tego rodzaju aparatury badawczej umożliwi poszerzenie zakresu prac badawczo-rozwojowych prowadzonych przez pracowników Pracowni oraz przyczyni się do podniesienia kompetencji studentów Uniwersytetu Rzeszowskiego.

Oprócz wymienionych wyżej publikacji chciałabym także wskazać, że jestem autorką innych publikacji naukowych, których nie przyporządkowałam do żadnego z wyżej wymienionych obszarów, a które stanowią zarówno pokłosie podejmowanych w związku z tematem rozprawy doktorskiej badań, jak również innych zainteresowań naukowych Są to następujące prace:

1. D. Semków-Chajko, *Historia a politologia. Czy istnieją szanse na dalsze rozszerzenie Unii Europejskiej* [w:] *Żeby dzieje ludzkie nie zatarty się w pamięci... Rozważania o współczesnych problemach edukacji historycznej i roli historyków w XXI wieku*, pod red. P. Juśko, P. Korzeniowskiego, M. Borysa, M. Małozięcia, Rzeszów–Tarnów 2011.
2. D. Semków-Chajko, *System ochrony praw osób niepełnosprawnych w regulacjach prawnych ONZ* [w:] *Prawo a niepełnosprawność: wybrane aspekty*, M. Bosak (red.), Warszawa 2015.
3. D. Semków, *Polskie koncepcje integracyjne w latach 1945–1955* [w:] *Studia o społeczeństwie, gospodarce i polityce. Prace Uczniów dedykowane prof. dr. hab. Włodzimierzowi Bonusiakowi w 80. rocznicę urodzin*, red. P. Grata, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2022.

Ponadto, chciałam wskazać także na publikacje, które opublikowałam w trakcie realizowanych przeze mnie studiów doktoranckich:

1. D. Semków-Chajko, *Prawa człowieka w rozwoju dziejowym* – opublikowany w Kwartalniku społeczno-historycznym *Ślad*, Nr 2-3/2008 (7), Rzeszów 2008.
2. D. Semków-Chajko, *Idea praw człowieka oraz ich ochrony w myśli społeczno-politycznej Johna Locke'a oraz Jana Jakuba Rousseau i Karola Montesquieu. Racjonalność w przestrzeni politycznej*, A. Bobko i S. Galkowski (red.), Rzeszów 2009.

3. D. Semków-Chajko, *Współczesna koncepcja praw człowieka na przykładzie wybranych dokumentów organów europejskich oraz ONZ* – opublikowany w Zeszytach Naukowych Uniwersytetu Rzeszowskiego. Seria Prawnicza. Prawo, Nr 7, Rzeszów 2009.
4. D. Semków-Chajko, *Zarys stosunków Wyższej Szkoły Pedagogicznej z zagranicznymi ośrodkami akademickimi. Polska i Polacy w badaniach młodych naukowców – IV Międzynarodowa i Międzyuczelniana Konferencja Naukowo-Praktyczna Młodych Naukowców – Mariupol 2009.*
5. A. Bonusiak, D. Semków, *Współpraca naukowa Uniwersytetu Rzeszowskiego z ośrodkami akademickimi Ukrainy (od momentu powstania uczelni do kwietnia 2009 roku)* – wydany w publikacji *Fenomen pogranicza*, Wyższej Szkoły Przedsiębiorczości w Berdiańsku, 2009.
6. D. Semków-Chajko, *Bohaterowie w narracji historycznej* – opublikowany w Kwartalniku społeczno-historycznym *Ślad*, Nr 1/2009 (10), Regionalne Stowarzyszenie Pamięci Historycznej, Instytut Historii Uniwersytetu Rzeszowskiego Rzeszów 2009.
7. D. Semków-Chajko, *Prawa człowieka w rozwoju dziejowym* – opublikowany w Kwartalniku społeczno-historycznym *Ślad*, Nr 2-3/2008 (7), Regionalne Stowarzyszenie Pamięci Historycznej, Instytut Historii Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2008.
8. D. Semków, *Europejski wymiar polskiej polityki zagranicznej po 1989 roku*, *Historic@* (czasopismo naukowe doktoratów Uniwersytetu Rzeszowskiego ukazujące się od 2007 roku. Wydawcą jest Instytut Historii Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2007

3.6. Informacja o wykazywaniu się istotną aktywnością naukową albo artystyczną realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kulturalnej, w szczególności zagranicznej.

W ramach mojej aktywności realizowanej w więcej niż jednej uczelni lub instytucji naukowej wskazuję na:

1. Współpracę z Polskim Towarzystwem Kryminalistycznym
2. Współpracę z Pracownią Kryminalistyki Wydziału Prawa Uniwersytetu Jagiellońskiego
3. Współpracę z Wyższą Szkołą Prawa we Wrocławiu

4. Współpracę z Uczelnią Techniczno-Handlową im. H. Chodkowskiej w Warszawie
5. Współpracę z Centralnym Laboratorium Kryminalistycznym Policji
6. Aktywność naukowa realizowana w uczelniach zagranicznych:
  - a) National Medical University named after I.Y. Horbaczewski in Ternopol
  - b) Valencia Catholic University, Department of Law, 2017.
  - c) University of Roma Tre, Department of Law, 2018.
  - d) University of Lisbon, Department of Law, 2019.
  - e) University of Bari Aldo Moro, Department of Law, 2022.

Ad. 1. Aktywność naukową realizowaną w Polskim Towarzystwie Kryminalistycznym zainicjowała II Międzynarodowa Konferencja Naukowa pt. *Oblicza współczesnej przestępczości – przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu* (organizator: Pracownia Kryminologii i Kryminalistyki Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Rzeszowskiego, Koło Naukowe Kryminologii, Kryminalistyki i Medycyny Sądowej Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów, 3 grudnia 2018 r.), która odbyła się pod patronatem Polskiego Towarzystwa Kryminalistycznego oraz w której czynny udział wzięli jego przedstawiciele. Efektem prowadzonej współpracy naukowej stały się publikacje członków PTK zawarte w trzech tomach monografii pod moją redakcją naukową.

- 1) *Przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu. Aspekty prawne, kryminologiczne oraz kryminalistyczne*, tom III, red. D. Semków, I. Kułak, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2023, ss. 346.
- 2) *Przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu. Aspekty prawne, kryminologiczne oraz kryminalistyczne*, tom II, red. D. Semków, I. Kułak, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2020, ss. 352.
- 3) *Przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu. Aspekty prawne, kryminologiczne oraz kryminalistyczne*, red. D. Semków, Wydawnictwo Think&Make, Warszawa 2018, ss. 389.

Jestem członkiem Polskiego Towarzystwa Kryminalistycznego od 2018 r. oraz członkiem Rady Naukowej PTK od 2020 r. W wyniku prowadzonej współpracy uczestniczę w różnego rodzaju podejmowanych przedsięwzięciach naukowych.

W ramach aktywności naukowej realizowanej w Polskim Towarzystwie Kryminalistycznym, w tym Instytucie Kryminalistyki PTK zajmowałam się problematyką dowodu z opinii biegłego, zagadnieniem wartości naukowej i dowodowej ekspertyzy kryminalistycznej w postępowaniu karnym, cywilnym, administracyjnym. Istotnym obszarem aktywności naukowej była prawno-kryminalistyczna problematyka badań dokumentów, w tym w szczególności zapobiegania przestępczości przeciwko wiarygodności dokumentów oraz zagadnienie dokumentów jako śladów kryminalistycznych. Przeprowadzone przedsięwzięcie naukowe mające miejsce w ramach współpracy, o której mowa polegały także na analizie i ocenie autentyczności dokumentów w perspektywie wykrywania przestępstw skatalogowanych w rozdziale XXXIV obowiązującego Kodeksu karnego, tj. przestępstw przeciwko wiarygodności dokumentów. Asumpt do prowadzenia badań stanowiły także przepisy Ustawy z dnia 22 listopada o 2018 r. o dokumentach publicznych. Przedmiot współpracy naukowej stanowiły ponadto inne obszary badań kryminalistycznych takich jak: daktyloskopia, traseologia, mechanoskopia, balistyka, antropologia, biologia kryminalistyczna.

Przejawem mojej aktywności naukowej realizowanej w Polskim Towarzystwie Kryminalistycznym był (poza uczestnictwem w badaniach dotyczących kryminalistycznych ekspertyz z zakresu pisma ręcznego i dokumentów) udział w opracowywanych projektach badawczych – pierwszy złożony do Narodowego Centrum Nauki w ramach konkursu Opus 19 oraz Projektu Szafir 3 organizowanego przez Narodowe Centrum Badań i Rozwoju. Obydwa projekty dotyczą prawno-kryminalistycznych aspektów badań pisma i dokumentów oraz przeciwdziałania fałszerstwom dokumentów.

W latach 2018-2021 uczestniczyłam w pracach badawczych mających na celu opracowanie uniwersalnego programu do kryminalistycznych badań porównawczych i analizy statystycznej parametrów próbek. Pełniłam w nich rolę konsultanta. Powstały w efekcie podjętych prac program Komparator stanowiący wspólny projekt Polskiego Towarzystwa Kryminalistycznego i Instytutu Kryminalistyki PTK służy do rejestracji i prezentacji skanów (zdjęć) różnego rodzaju obiektów, np. podpisów, zapisów tekstowych, dokumentów lub ich fragmentów oraz innych śladów kryminalistycznych (mechanoskopijnych, śladów na luskach i paciškach, traseologicznych, antropologicznych itp.). Program umożliwia dokonywanie wielu operacji przydatnych w kryminalistycznych analizach porównawczo-identyfikacyjnych. Zrealizowane przedsięwzięcie wpisuje się w coraz bardziej zauważalny trend badań kryminali-

stycznych, zgodnie z którym zarówno w Polsce, jak i zagranicą w coraz szerszym zakresie wykorzystywane są metody analizy komputerowej w badaniach kryminalistycznych. Efekt prac został opublikowany w formie artykułu zatytułowanego *COMPARATOR – a Universal Application for Forensic Comparative Examinations and a Statistical Analysis of Sample Parameters*. Artykuł opublikowany zostanie w czasopiśmie „Przegląd Policyjny”.

Wspólnie z pracownikami Pracowni Kryminologii i Kryminalistyki Instytutu Nauk Prawnych Kolegium Nauk Społecznych Uniwersytetu Rzeszowskiego i Polskiego Towarzystwa Kryminalistycznego, zaprezentowaliśmy Program w 2021 r. podczas międzynarodowej konferencji naukowej w Bratysławie pt. *16th International Congress Criminalistics and Forensic Expertology: Science, Studies, Practise*. Zwieńczeniem prowadzonej przez kilka lat współpracy z PTK stało się podpisanie umowy z Polskim Towarzystwem Kryminalistycznym.

Efektom mojej aktywności naukowej realizowanej w Polskim Towarzystwie Kryminalistycznym były staże naukowe:

- staż naukowy, który został przeprowadzony w Instytucie Kryminalistyki Polskiego Towarzystwa Kryminalistycznego we współpracy z Polskim Towarzystwem Kryminalistycznym. Termin stażu to 22.07.2019 r. - 09.08.2019 r. Celem stażu było uczestnictwo w pracach badawczo-rozwojowych, w tym badaniach naukowych, opracowanie wniosków projektów badawczo-rozwojowych, konsultacje w opracowywanym programie do badań śladów kryminalistycznych, pozyskanie materiałów do pracy naukowej, pozyskanie wiedzy i umiejętności o prowadzeniu badań naukowych w obszarze tematycznym prowadzonych przeze mnie badań. Opiekunem stażu był dr hab., prof. ucz. M. Goc;
- staż naukowy, który został przeprowadzony w Instytucie Kryminalistyki Polskiego Towarzystwa Kryminalistycznego we współpracy z Polskim Towarzystwem Kryminalistycznym oraz Centrum Nauk Sądowych Uniwersytetu Warszawskiego. Termin stażu to 27.07.2020 r. – 14.08.2020 r. Cel stażu stanowiło poszerzenie wiedzy nabytej podczas wcześniej odbytego stażu naukowego, w tym w szczególności uczestnictwo w pracach badawczo-rozwojowych, w tym badaniach naukowych, opracowanie wniosków projektów badawczo-rozwojowych, konsultacje w opracowywanym programie do badań śladów kryminalistycznych, pozyskanie materiałów do pracy naukowej, przyswojenie szerszej wiedzy i umiejętności o prowadzeniu badań naukowych z zakresu prawa i kryminalistyki. Opiekunem stażu był dr hab., prof. ucz. M. Goc.

Rezultatami badań prowadzonych w ramach aktywności naukowej realizowanej w Polskim Towarzystwie Kryminalistycznych są w szczególności:

I. Publikacje naukowe:

- a) D. Semków, *Falsz materialny dokumentu. Aspekty prawne i kryminalistyczne*, "Przeгляд Prawno-Ekonomiczny" (Review of Law, Business & Economics) 2019, nr 1/46, s. 40-55;
- b) M. Goc, D. Semków, *The Application of Computer Programs Supporting the Handwriting Expertise for Consultative Purposes and in Teaching the Forensic Science*, "Edukacja-Technika-Informatyka" 2019, nr 2(28), s. 157-164.
- c) M. Goc, D. Semków, *Public Document Act and Its Role in Preventing Document Forgery*, "Studia Iuridica Lublinensia", 2020, t. XXXIX, nr 4, s. 85-99.
- d) D. Semków, *Falszerstwo dokumentów podróży – skala, charakter i zapobieganie zjawisku w działaniach Unii Europejskiej*, „Jus et Administratio”, 2019–2020, nr 1-4/2019/202, s. 39-54;
- e) D. Semków, *The scope of legal protection of documents and the security system of public documents in the Polish legal regulations*, "Studia Iuridica Lublinensia", 2020, t. XXXIX, nr 4, s. 85-99.
- f) D. Semków, *The selected aspects of document forgery in the context of Article 5 of the Constitution of the Republic of Poland*, "Studia Prawnicze KUL" 2022, nr 3(91), s. 121-135.
- g) D. Semków, *The crime of document forgery in the context of illegal border crossing, theoretical and empirical aspects*, "Problemy Współczesnej Kryminalistyki" 2022, t. XXVI, s. 341-359.
- h) D. Semków, *Schengen border code. The role of legal regulations in the field of external border protection*, "Jus et Administratio" w druku, zakwalifikowany do numeru III, 2023 r.
- i) M. Goc, P. Jastrzębski, D. Semków, *COMPARATOR – a Universal Application for Forensic Comparative Tests and a Statistical Analysis of Sample Parameters*, artykuł w druku – zakwalifikowany do T. 150, nr 2/2023.

2. Opracowanie następujących wniosków projektów:

- wniosek o numerze ID 465816 złożony w konkursie Opus 18,
- wnioski dwóch projektów, w tym B+R złożone w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Podkarpackiego;

3. Mój udział jako konsultanta podczas opracowania założeń programu komputerowego Komparator, służącego badaniom śladów kryminalistycznych, oraz prezentacja programu podczas międzynarodowych konferencji naukowych.

4. Przeprowadzenie następujących ekspertyz i opinii kryminalistycznych na zlecenie sądów, prokuratur i podmiotów prywatnych:

- 1) Ekspertyza sądowa z zakresu badań pisma ręcznego i podpisów wykonana na podstawie postanowienia Sądu Rejonowego w Rzeszowie (UR/01/21);
- 2) Ekspertyza sądowa z zakresu badań pisma ręcznego i podpisów wykonana podstawie postanowienia Prokuratury Rejonowej w Kolbuszowej (UR/02/21);
- 3) Ekspertyza sądowa z zakresu badań pisma ręcznego i podpisów wykonana podstawie postanowienia Sądu Rejonowego w Łąncucie (UR/01/22);
- 4) Ekspertyza sądowa z zakresu badań pisma ręcznego i podpisów wykonana podstawie postanowienia Sądu Rejonowego w Rzeszowie (UR/02/22);
- 5) Ekspertyza pozasądowa w zakresie pisma ręcznego i podpisów na zlecenie osoby fizycznej na podstawie umowy z Uniwersytetem Rzeszowskim (UR/03/22);
- 6) Ekspertyza pozasądowa z zakresu badań dokumentów wykonana na zlecenie przedsiębiorstwa na podstawie umowy z Uniwersytetem Rzeszowskim (UR/04/22);
- 7) Ekspertyza sądowa z zakresu badań pisma ręcznego i podpisów wykonana na podstawie postanowienia Sądu Rejonowego w Rzeszowie (UR/01/23);
- 8) Ekspertyza pozasądowa w zakresie pisma ręcznego i podpisów na zlecenie osoby fizycznej na podstawie umowy z Uniwersytetem Rzeszowskim (UR/02/23);
- 9) Ekspertyza sądowa z zakresu badań pisma ręcznego i podpisów wykonana na podstawie postanowienia Sądu Rejonowego w Rzeszowie (UR/03/23);

- 10) Ekspertyza sądowa z zakresu badań dokumentów przeprowadzona na zlecenie Sądu Rejonowego w Tucholi (UR/04/23);
- 11) Ekspertyza pozasądowa z zakresu badań pisma ręcznego, podpisów i dokumentów wykonana na zlecenie podmiotu prywatnego (UR/05/23).

5. Przeprowadzenie kryminalistycznych badań daktyloskopijnych na zlecenie podmiotów prywatnych:
  - a) badania daktyloskopijne nr UR/01/23/D
  - b) badania daktyloskopijne nr UR/02/23/D
  - c) badania daktyloskopijne nr UR/03/23/D
  - d) badania daktyloskopijne nr UR/04/23/D

Powyższe ekspertyzy i badania zaliczane są do kryterium ewaluacji nauki w dyscyplinie nauki prawne.

6. Udział w charakterze eksperta badań pisma, tj. wykonanie ekspertyz pismoznawczych w ramach projektu Narodowego Centrum Badań i Rozwoju *DOB-SZAFIR/06/A/042/01/2020 pt. „Inteligentny system do identyfikacji fałszerstwa cech biometrycznych pisma ręcznego”* realizowanego w Konkursie nr 1/SZAFIR/2020 pk. "SZAFIR":
  - 1) Ekspertyza nr R/DS-1
  - 2) Ekspertyza nr R/DS-2
  - 3) Ekspertyza nr R/DS-3
  - 4) Ekspertyza nr R/DS-4
  - 5) Ekspertyza nr R/DS-5
  - 6) Ekspertyza nr R/DS-6

W zakresie mojej aktywności realizowanej w Polskim Towarzystwie kryminalistycznym uczestniczyłam także m.in. w następujących przedsięwzięciach:

- 1) Seminarium Naukowym Polskiego Towarzystwa Kryminalistycznego na temat: *Opinia sądowa a ekspertyza prywatna*, Warszawa, styczeń 2022 r.;

- 2) Szkolenie Polskiego Towarzystwa Kryminalistycznego na temat: *Biegły w sądzie*, Warszawa, marzec 2019 r.;
- 3) Szkolenie Polskiego Towarzystwa Kryminalistycznego na temat: *Podstawy identyfikacji pisma ręcznego i podpisów*, Warszawa, wrzesień 2020 r.;
- 4) Szkolenie Polskiego Towarzystwa Kryminalistycznego na temat: *Wykorzystanie programu komputerowego KOMPARATOR w kryminalistycznych badaniach autentyczności dokumentów*, Warszawa, czerwiec 2021 r.;
- 5) Szkolenie Polskiego Towarzystwa Kryminalistycznego na temat: *Wykorzystanie programu komputerowego KOMPARATOR w badaniach identyfikacyjnych śladów traseologicznych*, Warszawa, lipiec 2021 r.;
- 6) Szkolenie Polskiego Towarzystwa Kryminalistycznego na temat: *Wykorzystanie programu komputerowego KOMPARATOR w badaniach identyfikacyjnych śladów daktyloskopijnych*, Warszawa, lipiec 2021 r.;
- 7) Szkolenie Polskiego Towarzystwa Kryminalistycznego na temat: *Wykorzystanie programu komputerowego KOMPARATOR w badaniach identyfikacyjnych śladów mehanoskopijnych*, Warszawa, lipiec 2021 r.;
- 8) Szkolenie Polskiego Towarzystwa Kryminalistycznego na temat: *Wykorzystanie programu komputerowego KOMPARATOR w kryminalistycznych badaniach śladów na łuskach i pociskach*, Warszawa, sierpień 2021 r.;
- 9) Szkolenie Polskiego Towarzystwa Kryminalistycznego na temat: *Wykorzystanie programu komputerowego KOMPARATOR w kryminalistycznych badaniach identyfikacyjnych pisma i podpisów*, Warszawa, sierpień 2021 r.;
- 10) Szkolenie Polskiego Towarzystwa Kryminalistycznego na temat: *Wykorzystanie cheiloskopii i otoskopii w badaniach kryminalistycznych*, Warszawa, wrzesień 2021 r.;
- 11) Szkolenie Polskiego Towarzystwa Kryminalistycznego na temat *Metodyki badań podpisów biometrycznych*, Warszawa, styczeń 2023 r.

Ad. 2. Z istotnych przedsięwzięć naukowych pragnę wymienić współpracę o charakterze naukowym z pracownikami Pracowni Kryminalistyki Wydziału Prawa Uniwersytetu Jagiellońskiego. W ramach organizowanej przez Koło Naukowe Kryminalistyki UJ Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej „Taktyka i technika kryminalistyczna w zmieniającym się świecie

cie” byłam moderatorką jednego z paneli naukowych, a także członkiem komitetu naukowego tego przedsięwzięcia. Miałam także zaszczyt przygotować rozdział w monografii jubileuszowej, D. Semków, *O związku kryminalistyki, estetyki i dyplomatyki w badaniach dokumentów*, [w:] *Piękno kryminalistyki. Księga Jubileuszowa Prof. dr. hab. J. Wójcikiewicza*, red. V. Kwiatkowska-Wójcikiewicz, R. Krawczyk, D. Wilk, Wydawnictwo TNiOK Dom Organizatora, Toruń 2023, s. 475-494. W ramach aktywności naukowej wzięłam także czynny udział w Zjeździe Kryminalistycznym: Kryminalistyka – Piękna 130-letnia (XI Zjazd Katedr, Zakładów, Pracowni i Zespołów Kryminalistyki, VIII Międzynarodowe Sympozjum Naukowe Polskiego Towarzystwa Kryminalistycznego), organizator: Pracownia Kryminalistyki Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego, Polskie Towarzystwo Kryminalistyczne, Uniwersytet Jagielloński, Kraków 28-30 czerwca 2023 r. Wystąpienie, które wygłosiłam, nosiło tytuł: *Prezentacja Pracowni Kryminologii i Kryminalistyki Instytutu Nauk Prawnych Kolegium Nauk Społecznych Uniwersytetu Rzeszowskiego*.

Ad. 3. Współpraca z Wyższą Szkołą Prawa we Wrocławiu została zainicjowana w 2016 r. W ramach podjętej aktywności naukowej realizowanej we wskazanej jednostce zostałam zaproszona do komitetu naukowego V Międzynarodowej Konferencji Naukowej pt. „Współczesne problemy nauk penalnych”, pt. „Procesowo-kryminalistyczna problematyka udziału pokrzywdzonego w postępowaniu karnym”, Wrocław 2016. Podczas tego przedsięwzięcia wygłosiłam referat pt. „Kryminalistyczne aspekty wykorzystania dronów”. Kolejne lata współpracy zaowocowały licznymi spotkaniami i wymianą doświadczeń z pracownikami Wyższej Szkoły Prawa we Wrocławiu oraz wzajemnym uczestnictwem w organizowanych przez tę uczelnię oraz Uniwersytet Rzeszowski konferencjach naukowych, czego przykładem był m.in. mój udział w Komitecie Naukowym:

- V Międzynarodowej Konferencji Naukowej z cyklu „Współczesne problemy nauk penalnych”, pt. *Procesowo-kryminalistyczna problematyka udziału pokrzywdzonego w postępowaniu karnym*, Wrocław 2016;
- XII Ogólnopolskiego Zjazdu Kół Naukowych przy Wydziałach Prawa i Administracji pt. „Ewolucja systemu prawnego w świetle zmian społecznych, gospodarczych i ustrojowych”, Wrocław 2018.

W przypadku organizowanych przeze mnie konferencji naukowych pracownicy wskazanej uczelni z Wrocławia uczestniczyli czynnie (zarówno referaty, jak również moderowanie sesji naukowych) w następujących inicjatywach:

- 1) Międzynarodowa Konferencja Naukowa „Oblicza współczesnej przestępczości: przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu”, Rzeszów, 2017 r.
- 2) Ogólnopolska Konferencja Naukowa „Kryminologiczne i kryminalistyczne aspekty przestępczości powszechnej”, Rzeszów, 11 maja 2018 r.
- 3) II Międzynarodowa Konferencja Naukowa „Oblicza współczesnej przestępczości: przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu”, Rzeszów, 2018 r.

W wyniku prowadzonej współpracy została także zainicjowana wymiana doświadczeń pomiędzy kołami naukowymi, tj. Koła Naukowego Kryminologii, Kryminalistyki i Medycyny Sądowej Uniwersytetu Rzeszowskiego (którego jestem opiekunem) z przedstawicielami kół naukowych innych ośrodków akademickich. W efekcie podjętych inicjatyw studenci z Uniwersytetu Rzeszowskiego wzięli udział w XII Ogólnopolskim Zjeździe Kół Naukowych przy Wydziałach Prawa i Administracji pt. „Ewolucja systemu prawnego w świetle zmian społecznych, gospodarczych i ustrojowych”, Wrocław, 2018 r., o której wspomniałam wcześniej.

Ad. 4. W 2017 roku rozpoczęłam współpracę z Uczelnią Techniczno-Handlową im. H. Chodkowskiej w Warszawie. W jej wyniku wzięłam czynny udział w następujących naukowych, międzynarodowych konferencjach organizowanych przez wskazaną uczelnię:

- 1) D. Semków, referat: *Ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii i jej rola w procesie zapobiegania nowym substancjom psychoaktywnym*, V Międzynarodowa Konferencja Naukowa pt. *Współczesne problemy zarządzania, bezpieczeństwa i nowoczesnej inżynierii*, Uczelnia Techniczno-Handlowa w Warszawie, Wyższa Szkoła Administracji i Biznesu im. Eugeniusza Kwiatkowskiego w Gdyni, Wyższa Szkoła Prawa Wrocławiu, Zakopane – Kościelisko, 24-26 lutego 2020 r.,
- 2) D. Semków, referat: *Nowe substancje psychoaktywne. Problematyka prawno-kryminalistyczna*”, IV Międzynarodowa Konferencja Naukowa pt. *Współczesne problemy zarządzania i bezpieczeństwa*, organizator: Uczelnia Techniczno-Handlowa w War-

szawie, Wyższa Szkoła Administracji i Biznesu im. Eugeniusza Kwiatkowskiego w Gdyni, Wyższa Szkoła Prawa Wrocławiu Zakopane-Kościelisko, 9-11 stycznia 2019 r.,

- 3) D. Semków, wygłoszony referat: *Zjawisko dopalaczy w kontekście bezpieczeństwa publicznego. Problematyka kryminologiczno-kryminalistyczna*, III Międzynarodowa Konferencja Naukowa pt. *Współczesne problemy zarządzania i bezpieczeństwa*, organizator: Uczelnia Techniczno-Handlowa w Warszawie, Wyższa Szkoła Administracji i Biznesu im. Eugeniusza Kwiatkowskiego w Gdyni, Wyższa Szkoła Prawa Wrocławiu Zakopane-Kościelisko, 10-12 stycznia 2018 r.,
- 4) D. Semków, referat: *Zamachy na nietykalność osobistą dyplomatów. Aspekty kryminologiczne oraz prawne*, II Międzynarodowa Konferencja Naukowa pt. *Współczesne problemy zarządzania i bezpieczeństwa*, organizatorzy: Uczelnia Techniczno-Handlowa w Warszawie, Wyższa Szkoła Administracji i Biznesu im. Eugeniusza Kwiatkowskiego w Gdyni, Wyższa Szkoła Prawa, Zakopane-Kościelisko, 11-13 stycznia 2017 r.

Ponadto byłem członkiem komitetu naukowego:

- 1) III Międzynarodowa Konferencja Naukowa pt. *Współczesne problemy zarządzaniu i bezpieczeństwa*, organizator: Uczelnia Techniczno-Handlowa w Warszawie, Wyższa Szkoła Administracji i Biznesu im. Eugeniusza Kwiatkowskiego w Gdyni, Wyższa Szkoła Prawa Wrocławiu, Zakopane-Kościelisko, 10-12 stycznia 2018 r.,
- 2) VII Ogólnopolska Konferencja Kół Naukowych „Współczesne problemy Nauk społecznych i logistyki”, organizator: Uczelnia Techniczno-Handlowa im. Heleny Chodkowskiej, Wyższa Szkoła Prawa im. Heleny Chodkowskiej we Wrocławiu, kół naukowe w ramach tych uczelni, 22 marca 2017 r.
- 3) II Międzynarodowa Konferencja Naukowa pt. *Współczesne problemy zarządzania i bezpieczeństwa*, organizatorzy: Uczelnia Techniczno-Handlowa w Warszawie, Wyższa Szkoła Administracji i Biznesu im. Eugeniusza Kwiatkowskiego w Gdyni, Wyższa Szkoła Prawa, Zakopane-Kościelisko, 11-13 stycznia 2017 r.

W przypadku organizowanych przeze mnie konferencji naukowych pracownicy Uczelni Techniczno-Handlowej uczestniczyli czynnie (zarówno referaty, jak również moderowanie sesji naukowych) w następujących inicjatywach:

- 1) Międzynarodowa Konferencja Naukowa „Oblicza współczesnej przestępczości: przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu”, Rzeszów, 2017 r.
- 2) Ogólnopolska Konferencja Naukowa „Kryminologiczne i kryminalistyczne aspekty przestępczości powszechnej”, Rzeszów, 11 maja 2018 r.
- 3) II Międzynarodowa Konferencja Naukowa „Oblicza współczesnej przestępczości: przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu”, Rzeszów, 2018 r.

Ad. 5. Prowadząc badania w obszarze prawnych, kryminologicznych i kryminalistycznych aspektów przestępczości, zainicjowałam współpracę z Centralnym Laboratorium Kryminalistycznym Komendy Głównej Policji. Umowa o współpracy z tą instytucją została podpisana w 2017 r. Współpraca zaowocowała uczestnictwem przedstawicieli CLKP w organizowanych przeze mnie konferencjach naukowych oraz przygotowywanych pod moją redakcją monografii oraz innych podejmowanych przedsięwzięciach o charakterze naukowym. W ramach prowadzonych we wskazanym zakresie badań, miałam możliwość uczestnictwa w kilku wizytach studyjnych odbywających się w poszczególnych Wydziałach CLKP, w tym w Wydziale Badań Chemicznych oraz w Wydziale Badań Broni, Mechanoskopii i Wypadków Drogowych. Dzięki odbytym wizytom miałam możliwość zaznajomienia się z metodami badawczymi prowadzonymi w tych dwóch zakresach ekspertyz kryminalistycznych, w tym także z aparaturą wykorzystywaną w procesie badawczym.

Ad. 6. Efektem współpracy z Państwowym Uniwersytetu Medyczny im. Horbaczewskiego w Tarnopolu była przygotowana we współautorstwie publikacja naukowa: D. Semków, N. Gumenna, *Kryminologiczno-prawne aspekty handlu ludźmi w kontekście bezpieczeństwa publicznego* [w] *Współczesna polityka bezpieczeństwa. Aspekty polityczne, gospodarcze i militarne. Tom II*, red. M. Malczyńska-Biały, K. Żarna, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2018, s. 245-269.

Wynikiem współpracy naukowej z zagranicznymi ośrodkami naukowymi są także przygotowane przez przedstawicieli tych jednostek rozdziały w monografiach naukowych pod moją redakcją. Wśród nich należy wymienić osoby reprezentujące takie ośrodki jak University of Hradec Kralove oraz Ivan Franko National University of Lviv:

W wyniku współpracy naukowej w organizowanych przeze mnie następujących przedsięwzięciach:

- Międzynarodowa Konferencja Naukowa „Oblicza współczesnej przestępczości: przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu”, Rzeszów, 2017 r.
- II Międzynarodowa Konferencja Naukowa „Oblicza współczesnej przestępczości: przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu”, Rzeszów, 2018 r.

wzięli udział przedstawiciele następujących ośrodków naukowych:

- National Academy of Legal Sciences of Ukraine,
- Department of Justice of the Faculty of Law of the Kyiv National University named after Taras Shevchenko
- Department of Civil Law Disciplines, Faculty of Law, Donetsk Law Institute of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine
- Department of Environmental Law of the Law Faculty at the Taras Shevchenko National University of Ukraine
- Department of Criminal Procedure, Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs,
- University of Hradec Kralove
- Centrum Prawa Polskiego Wydziału Prawa Kijowskiego Uniwersytetu Narodowego im. Tarasa Szewczenki

W swojej aktywności poza własną jednostką naukową duże znaczenie posiadają dla mnie wyjazdy do zagranicznych ośrodków akademickich, w których mogłam poszerzyć wiedzę w istotnym dla mnie obszarze zainteresowań naukowych. W tym zakresie chciałam wskazać na wielokrotne kwerendy biblioteczne i przeprowadzone badania naukowe, które odbyłam podczas wyjazdów w ramach programu Erasmus+ w następujących uczelniach:

1. Velencia Catholic University, Department of Law, 2017.
2. University of Roma Tre, Department of Law, 2018.
3. University of Lisbon, Department of Law, 2019.
4. University of Bari Aldo Moro, Department of Law, 2022.

Przeprowadzona kwerenda i badania naukowe pozwoliły m.in na przygotowanie następujących publikacji:

- 1) D. Semków, *O związku kryminalistyki, estetyki i dyplomatyki w badaniach dokumentów*, [w:] *Piękno kryminalistyki. Księga Jubileuszowa Prof. dr. hab. J. Wójcikiewicza*, red. V. Kwiatkowska-Wójcikiewicz, R. Krawczyk, D. Wilk, Wydawnictwo TNiOK Dom Organizatora, Toruń 2023, s. 475-494.
- 2) D. Semków, *Schengen border code. The role of legal regulations in the field of external border protection*, w trakcie prac redakcyjnych, zakwalifikowany do druku w: "Ius et Administratio" 2023, nr 4.
- 3) D. Semków, *Travel documents fraud – its scale, nature, and prevention in the activities of the European Union*, w trakcie prac redakcyjnych, zakwalifikowany do druku w czasopiśmie "Polityka i Społeczeństwo",
- 4) D. Semków, I. Kulak, *Assassinations on diplomatic representatives of the United States of America – victimological issues* [w:] *Przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu. Aspekty prawne, kryminologiczne oraz kryminalistyczne*, tom III, red. D. Semków, I Kulak, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2023, s. 257-276.
- 5) D. Semków, *The crime of document forgery in the context of illegal border crossing, theoretical and empirical aspects*, "Problemy Współczesnej Kryminalistyki" 2022, t. XXVI, s. 341-358.
- 6) D. Semków, *Zamachy na nietykalność osobistą dyplomatów – aspekty kryminologiczne i prawne* [w:] *Nauki społeczne i ekonomiczne – węzłowe zagadnienia*", red. J. Żylińska, I. Przychocka, Uczelnia Techniczno-Handlowa, Warszawa 2017, s. 668-682.
- 7) D. Semków, *Dyplomaci jako ofiary zamachów* [w:] *Ochrona prawna pokrzywdzonego*, red. T. Kaczmarek, M. Filipowska-Tuthill, J. Żylińska, Wrocław 2017, s. 404-417.

Potwierdzenie wyżej przedstawionych informacji zawierają Załączniki nr 3-16 do Wniosku o przeprowadzenie postępowania w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki prawne.

3.7. Informacja o osiągnięciach dydaktycznych, organizacyjnych i popularyzujących naukę.

I) Osiągnięcia dydaktyczne

Prowadzenie zajęć dydaktycznych ze studentami rozpoczęłam podczas studiów doktorskich:

- blok tematyczny zajęć z przedmiotu: Geneza i rozwój Wspólnot Europejskich po II Wojnie Światowej na studiach stacjonarnych oraz niestacjonarnych na kierunku Historia, specjalizacja: Integracja Europejska;
- blok tematyczny zajęć z przedmiotu: Wspólnoty Europejskie i Prawa Człowieka na kierunku Historia, specjalizacja: Wiedza o Społeczeństwie

Uwzględniając okres po uzyskaniu stopnia doktora, tj. od początku mojego zatrudnienia w Instytucie Nauk Prawnych (wcześniej Wydział Prawa i Administracji) w 2011 roku, prowadzę zajęcia w formie ćwiczeń, wykładów i konwersatoriów.

- Społeczeństwa i Kultury Europy – wykład i ćwiczenia
- Mniejszości narodowe i etniczne w Polsce – wykład
- Polska polityka zagraniczna po 1918 roku – wykład
- Polska polityka wschodnia po 1989 roku – wykład
- Komunikowanie w administracji publicznej (zarówno na kierunku Administracja I i II stopień oraz Europeistyka, studia stacjonarne i niestacjonarne) – wykład
- Europejskie tożsamości kulturowe – wykład
- Tożsamości kulturowe narodów w Europie – wykład

W roku akademickim 2011/2012 prowadziłam również wykłady z przedmiotu Polska we współczesnym świecie na studiach podyplomowych na Wydziale Socjologiczno-Historycznym Uniwersytetu Rzeszowskiego.

Od 2015 prowadzę zajęcia na kierunku Prawo (przedmioty: Kryminalistyka, Kryminologia). Ponadto od kilku lat w powołanej Pracowni Kryminologii i Kryminalistyki w Instytucie Nauk Prawnych, w ramach współpracy międzyinstytutowej prowadzę zajęcia z przedmiotu Kryminologia i Kryminalistyka na kierunku Bezpieczeństwo Wewnętrzne.

Od kilku lat rokrocznie prowadzę także zajęcia w języku angielskim dla studentów przyjeżdżających do Instytutu Nauk Prawnych Kolegium Nauk Społecznych Uniwersytetu Rzeszowskiego w ramach programu Erasmus+. W tym zakresie realizowałam lub realizuję wykłady i ćwiczenia z następujących przedmiotów:

- Criminalistics
- Criminology
- Logic for Lawyers.

Do moich osiągnięć dydaktycznych zaliczam także zajęcia prowadzone w ramach programu Erasmus + w następujących uniwersytetach:

- Valencia Catholic University, Department of Law, 2017.
- University of Roma Tre, Department of Law, 2018.
- University of Lisbon, Department of Law, 2019.
- Università degli Studi di Bari Aldo Moro, Department of Law, 2022.

W ramach prowadzonej działalności dydaktycznej:

- byłam promotorem 45 prac magisterskich na kierunku Administracja
- była recenzentem 44 prac magisterskich na kierunku Administracja oraz 23 prac licencjackich na kierunku Administracja.

2) Osiągnięcia organizacyjne oraz popularyzujące naukę

W zakresie osiągnięć organizacyjnych oraz popularyzujących naukę mogę wskazać na inicjatywy, które podejmuje samodzielnie lub też we współpracy z pracownikami naukowymi oraz studentami zainteresowanymi obszarem naukowym, w którym wykazuje aktywność.

Za moje największe osiągnięcie organizacyjne uważam opracowanie merytoryczno-organizacyjne założeń projektu funkcjonowania Pracowni Kryminologii i Kryminalistyki Instytutu Nauk Prawnych Uniwersytetu Rzeszowskiego w ramach realizowanego w Uniwersytecie Rzeszowskim. Założenia projektu dotyczyły zarówno kwestii związanych z wykonywaniem ekspertyz, jak również realizacja przewidzianych tokiem studiów zajęć dydaktycznych przez Pracowników Pracowni. Pracownia Wyposażona została w 16 stanowisk komputerowych, profesjonalny sprzęt, apa-

raturę i oprogramowania. Za przykład można podać m.in. programy komputerowe wspomagające ekspertyzę pisemną, inne programy wykorzystywane podczas przeprowadzania badań kryminalistycznych, wariograf/poligraf, program do tworzenia wersji kryminalistycznych – Crime Sim, jak również pozostałe narzędzia wspomagające realizację badań kryminalistycznych, takie jak zestawy do daktyloskopowania, stolik daktyloskopijny, walizki kryminalistyczne, mikroskopy.

Ponadto w latach 2019-2022, w ramach projektu Narodowego Centrum Badań i Rozwoju Jednolity Program Zintegrowany Uniwersytetu Rzeszowskiego – droga do wysokiej jakości kształcenia, przeprowadziłam szkolenia dla studentów Uniwersytetu Rzeszowskiego pt. Badania kryminalistyczne w praktyce. Szkolenie obejmowało dwie części. W jego ramach odpowiedzialna byłam za jedną z nich. Łącznie przeszkolonych zostało blisko 300 studentów, udział w szkoleniach zakończony był certyfikatem potwierdzającym nabycie umiejętności, który uwzględniany był także w suplemencie do dyplomu potwierdzającego ukończenie studiów wyższych. Do szkolenia mogli przystąpić studenci, którzy nabyli podstawową wiedzę w zakresie kryminalistyki, tj. ci, którzy ukończyli co najmniej III rok studiów.

Inne istotne osiągnięcia organizacyjne utożsamiam z pełnionymi przeze mnie w ostatnich latach lub obecnie funkcjami, które wymieniam w części wniosku zawierającej informacje o moim dotychczasowym zatrudnieniu.

Podkreślić chciałam, że liczne działania organizacyjne podejmowałam w trakcie realizowanych przez mnie studiów. Niemalże przez cały okres studiów politologicznych w Uniwersytecie Rzeszowskim pełniłam funkcję starosty roku. Będąc na pierwszym roku studiów wraz z innymi studentami założyłam Koło Naukowe Politologów Uniwersytetu Rzeszowskiego, a także pełniłam funkcję jego przewodniczącej. W związku z działalnością ww. koła wzięłam udział w dwóch konferencjach z tematyki integracji europejskiej, które odbyły się w Legnicy.

Ponadto prowadziłam Studencką Komisję Prawną przy Wydziale Socjologiczno-Historycznym Uniwersytetu Rzeszowskiego, a także pełniłam funkcję zastępcy przewodniczącego tego wydziału. Uczestniczyłam również w zebraniach Parlamentu Studentów Uniwersytetu Rzeszowskiego. Podejmując decyzję o rozpoczęciu studiów doktoranckich, postanowiłam w dalszym ciągu być aktywna na polu działalności organizacyjnej. Jako przykład tego rodzaju działalności mogę wymienić: pomoc w organizacji konferencji organizowanych przez Instytut Historii UR oraz cyklu debat naukowych na Uniwersytecie Rzeszowskim dotyczących Unii Europejskiej (czynny udział); pełnienie funkcji koordynatora ds. współpracy z Politechniką Rzeszowską

w sprawie organizacji Festiwalu Nauki, Techniki i Sztuki; współpracę z kołami naukowymi funkcjonującymi na Uniwersytecie Rzeszowskim; bycie członkiem Rady Instytutu Historii oraz Rady Wydziału Socjologiczno-Historycznego UR; aktywność w Radzie Doktorantów UR.

Uwzględniając powyższe, mogę także wskazać na następujące inicjatywy, wydarzenia, przedsięwzięcia:

- a) jestem opiekunem Koła Naukowego Kryminologii, Kryminalistyki i Medycyny Sądowej, którego studenci aktywnie uczestniczą w różnego rodzaju inicjatywach naukowych, ale też sami organizują różnorodne przedsięwzięcia naukowe, w formie seminariów naukowych, konferencji, ciekawych spotkań z przedstawicielami środowiska praktyków;
- b) sprawuję opiekę merytoryczną nad pracami naukowymi przygotowywanych przez studentów Uniwersytetu Rzeszowskiego,
- c) pomagam w rozpowszechnianiu i publikowaniu osiągnięć naukowych studentów Uniwersytetu Rzeszowskiego, m.in. poprzez ich udział we wszystkich tomach monografii z serii „Przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu. Aspekty prawne, kryminologiczne i kryminalistyczne”;
- d) w latach 2018–2022 byłam organizatorką konkursów Widzy o Kryminalistyce oraz Konkursów Wiedzy o Kryminologii dla studentów kierunku Prawo w Uniwersytecie Rzeszowskim
- e) zainicjowałam udział członków Koła Naukowego Kryminologii, Kryminalistyki i Medycyny Sądowej Uniwersytetu Rzeszowskiego w wykładzie z zakresu medycyny sądowej prowadzonym przez dr. nauk med. Wojciecha Kwietniewskiego, 14.05.2017 r.
- f) zainicjowałam udział członków Koła Naukowego Kryminologii, Kryminalistyki i Medycyny Sądowej w wykładzie „Rola medycyny sądowej i zawód biegłego medyka sądowego” przeprowadzonym przez dr. nauk med. Wojciecha Kwietniewskiego, 29.05.2017 r.
- g) współorganizowałam wizytę przedstawicieli Koła Naukowego Kryminologii, Kryminalistyki i Medycyny Sądowej do Sądu Okręgowego w Rzeszowie, 18.05.2017 r.
- h) współorganizowałam wizytę studentów zrzeszonych w Kole Naukowym Kryminologii, Kryminalistyki i Medycyny Sądowej do Zakładu Karnego w Rzeszowie, 25.05.2017 r.

- i) współorganizowałam cykl spotkań studentów z asp. Rafałem Bienkiem, technikiem kryminalistyki Komendy Miejskiej Policji w Rzeszowie – spotkanie w ramach cyklu spotkań z biegłymi, 22.03.2018 r.
- j) współorganizowałam cykl spotkań studentów z podkom. Magdaleną Kruczek, naczelnik Laboratorium Kryminalistycznego Komendy Wojewódzkiej Policji w Rzeszowie – spotkanie w ramach cyklu spotkań z biegłymi, 5.04.2018 r.
- k) współorganizowałam Studenckie Seminarium Naukowe "Po śladach przestępcy"
- l) współorganizowałam spotkania referatowe Sekcji Tematycznych Koła Naukowego Kryminologii, Kryminalistyki i Medycyny Sądowej Uniwersytetu Rzeszowskiego: Sekcji Kryminologii, Sekcji Kryminalistyki, Sekcji Medycyny Sądowej
- m) współorganizowałam przedsięwzięcie pt. *Dni Kryminalistyki Uniwersytetu Rzeszowskiego*
- n) jestem organizatorką wielu naukowych i dydaktycznych spotkań, seminariów, wystąpień o tematyce kryminalistyczno-kryminologicznej także pomysłodawczynią i organizatorką następujących konferencji:
  - Międzynarodowa Konferencja Naukowa „Oblicza współczesnej przestępczości: przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu”, Rzeszów 2017.
  - Ogólnopolska Konferencja Naukowa „Kryminologiczne i kryminalistyczne aspekty przestępczości powszechnej”, Rzeszów, 11 maja 2018 r.
  - II Międzynarodowa Konferencja Naukowa „Oblicza współczesnej przestępczości: przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu”, Rzeszów 2018.

W spotkaniach licznie uczestniczą przedstawiciele krajowych i zagranicznych ośrodków akademickich oraz środowiska praktyków.

- a) z mojej inicjatywy powstały trzy tomy monografii pod moją naukową (we współautorstwie redakcyjnym), które skupiają przedstawicieli środowiska naukowego prawników, kryminologów i kryminalistów i praktyków z Polski i z zagranicy;
- b) realizuję współpracę z Naczelną Radą Adwokacką:
  - zainicjowałam współpracę Uniwersytetu Rzeszowskiego z Naczelną Radą Adwokacką;
  - w jej zakresie, we współautorstwie, wykonałam usługę badawczą „Opracowanie metodyki i metodologii dla działania Adwokacji rozjaśniają prawo”. Na podstawie opracowanych materiałów przedstawiciele środowiska Adwokatów realizują zajęcia

w wybranych placówkach szkolnych w całej Polsce. W tym zakresie, we współautorstwie opracowałam materiałów dotyczące części karnej na temat zjawiska *stalkingu* i hejtu (prezentacje multimedialne oraz scenariusz prowadzenia zajęć);

- organizowałam spotkania skierowanego do Studentów Uniwersytetu Rzeszowskiego zatytułowanego „Adwokat na Uczelni”, którego tematem przewodnim była specyfika zawodu adwokata i aplikacji adwokackiej. Wydarzenie odbywało się równocześnie w 22 ośrodkach akademickich w Polsce i jego data nie jest przypadkowa, bowiem przypadało ono w Międzynarodowym Dniu Studenta. Organizatorami wydarzenia były: Komisja wizerunku NRA we współpracy z ORA w Rzeszowie oraz INP KNS Uniwersytet Rzeszowski, w tym w szczególności Koła Naukowe działające przy Instytucie.
- prezentacja wyników badań podczas licznych krajowych i międzynarodowych konferencji naukowych.

Potwierdzenie wyżej przedstawionych informacji zawierają Załączniki nr 2, 12 do Wniosku o przeprowadzenie postępowania w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki prawne

3.8. Inne informacje, ważne z punktu widzenia kariery zawodowej.

Za swoją działalność zostałam odznaczona w 2022 r. Brązowym Krzyżem zasługi Prezydenta RP

Za swoją działalność została nagrodzona przez Samorząd Studentów Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Rzeszowskiego:

- a) „Laurus Aureus 2012”,
- b) „Laurus Aureus 2014”
- c) „Laurus Aureus 2015”

oraz przez Samorząd Studencki Uniwersytetu Rzeszowskiego:

- a) Laur Studentów 2014 („Przyjaciół Studentów”)
- b) Laur Studentów 2016 („Osobowość”)
- c) Laur Studentów 2018 („Przyjaciół studentów”).

Otrzymałam także nagrodę II stopnia Rektora UR za opracowanie wniosku o przyznanie uprawnień do nadawania stopnia doktora w dyscyplinie prawo (2019 r.).

Potwierdzenie wyżej przedstawionych informacji zawiera Załącznik nr 17 do Wniosku o przeprowadzenie postępowania w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki prawne

